

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Diplomová práce

Bc. Pavla Kubošová

**Historie, současnost a perspektivy rozvoje Městské knihovny
v Kutné Hoře**

**The history, the present and the perspectives of development of the
Municipal Library of Kutná Hora**

Praha 2010

Vedoucí práce: PhDr. Lidmila Vášová

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 6. prosince 2010

.....

podpis diplomanta

Identifikační záznam

KUBOŠOVÁ, Pavla. *Historie, současnost a perspektivy rozvoje Městské knihovny v Kutné Hoře = The history, the present and the perspectives of development of the Municipal Library of Kutná Hora*. Praha, 2010. 99 s., 7 s. příl. [+ 1 složený l.] Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví 2010. Vedoucí diplomové práce Lidmila Vášová.

Abstrakt

Tato diplomová práce popisuje rozvoj a činnost Městské knihovny v Kutné Hoře (<http://www.knihovna-kh.cz>). Jádrem práce se zabývá historií knihovny od poloviny 19. století do současnosti, nedílnou součástí tvoří nastínění očekávaného směřování knihovny v nejbližších letech. Vedle vystižení hlavních vývojových etap a činností je důraz kladen na vzrůstající zájem o knihovnu a vytváření její spolupráce s ostatními institucemi. Autorka se soustřeďuje na popis jednotlivých oddělení a poboček knihovny a jejich služeb. Kromě toho jsou zde popsány jednotlivé moduly automatizovaného knihovního systému CLAVIUS, který využívá knihovna v plném rozsahu. Podle navrženého rozdělení poskytuje knihovna veřejnosti základní, speciální a regionální služby. Neustálou propagací služeb, akcí a dalších aktivit si knihovna získává pevné místo v kultuře města. Práce popisuje rovněž důležitost a význam Městské knihovny v Kutné Hoře v regionálním i mezinárodním kontextu. Budoucnost knihovny se soustřeďuje především na vybudování novostavby knihovny, která vyřeší dlouhodobé prostorové problémy knihovny. Plánované multifunkční centrum zlepší podmínky pro poskytování knihovnických služeb. [Autorský abstrakt]

Abstract (in English)

The diploma thesis describes development and activities of the Municipal Library of Kutná Hora. The gist of diploma thesis is concerned with history of the Municipal Library after half of 19th century to present. The integral part of the Diploma thesis is contained of expected immediate future of Library. Besides main development periods and activities, the emphasis of this work is insisted on the increased focus on the Library and cooperation with other institutions. The authoress is concentrated on description of particular departments and branches of Library and their services.

Besides this information, the program units of automatic library system CLAVIUS are there described. The Municipal Library of Kutná Hora exploits this system to the full extent. The Library provides basic, special and regional public services according to proposed division. The library gains foot-hold in urban culture due to continually promotion of services, actions and other activities. This work describes also importance and signification of the Municipal Library of Kutná Hora in the regional and international context. Into the future the Library is concentrated to new building of library. It will resolve library's long-term, space problems. Planned multifunction centre will improve conditions for providing library services. [Author's abstract].

Klíčová slova (česky)

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko), regionální knihovny, městské knihovny, dějiny knihoven, knihovnické služby

Klíčová slova (anglicky)

Municipal Library (Kutná Hora, Czech republic), regional libraries, municipal libraries, history of libraries, library services

Obsah

Předmluva	7
1 Úvod.....	8
2 Historie Městské knihovny v Kutné Hoře.....	11
2.1 Založení a rozvoj první veřejné knihovny	12
2.2 Znovuzaložení knihovny	17
2.3 Vývoj knihovny po vydání prvního knihovního zákona.....	20
2.4 Historie knihovny v letech 1948-1989	27
2.5 Vývoj veřejné knihovny v Kutné Hoře od roku 1990.....	38
3 Současný stav knihovny	55
3.1 Automatizace knihovnických procesů	57
3.1.1 Akvizice.....	58
3.1.2 Katalogizace	59
3.1.3 Audiovizuální média (AV) a elektronické zdroje (EZ)	60
3.1.4 Vyhledávání (OPAC).....	60
3.1.5 WWW katalog.....	61
3.1.6 Výpůjční protokol	61
3.1.7 Dispečink studovny	62
3.1.8 Revize fondu	62
3.1.9 Clavius REKS	62
3.2 Oddělení knihovny	63
3.2.1 Oddělení informačních služeb	63
3.2.2 Oddělení pro dospělé.....	64
3.2.3 Hudební oddělení, půjčovna a čítárna časopisů + studovna s příručním fondem.....	64
3.2.4 Oddělení pro děti a mládež	64
3.2.5 Oddělení regionálních služeb knihovnám (metodika)	64
3.2.6 Pobočky Městské knihovny v Kutné Hoře.....	65
3.3 Služby Městské knihovny v Kutné Hoře	66
3.3.1 Základní služby	66
3.3.2 Speciální služby	68
3.3.3. Regionální služby.....	71
4 Perspektivy rozvoje knihovny.....	76
4.1 Výstavba nové budovy	80
4.2 Možné trendy rozvoje Městské knihovny v Kutné Hoře	82
5 Závěr	90
Seznam použité literatury.....	92

Předmluva

Po dlouhém uvažování jsem si vybrala za téma mé diplomové práce problematiku Městské knihovny v Kutné Hoře. Při mém rozhodování hrál důležitou roli prostý fakt, že kutnohorskou knihovnu znám nejvíce z veřejných knihoven ve Středočeském kraji, několikrát jsem využila jejích služeb jako návštěvník a byla jsem překvapena organizací služeb a práce knihovny. Zároveň jsem chtěla navázat na svou bakalářskou práci, která se věnovala dějinám knihovnictví v Bruntále od roku 1945. S nadšením jsem pozorovala odlišný rozvoj, propagaci a činnost knihoven umístěných ve dvou různých koutech republiky. Velmi důležité bylo pro mě využití školní teorie v praxi dobře prosperující veřejné knihovny s regionálním významem. Pro obor knihovnictví a informační vědy je velmi důležité znát jednotlivé etapy dějin veřejných knihoven. Mnohé činnosti musí být budovány několik let až desetiletí a naopak s některými problémy se veřejné knihovny potýkají téměř od svého začátku a postupem času získávají stále větší odhodlání se jim postavit, což dokazuje vývoj kutnohorské knihovny.

Rozhodující roli hrál také fakt, že historie a současnost Městské knihovny v Kutné Hoře není dosud komplexně zpracovaná v žádné publikaci ani databázi. Hlavně při zpracování novodobých dějin jsem svou badatelskou činností narazila na několik podstatných faktů o rozvoji kutnohorské knihovny, které se budu snažit v této práci předložit. Kutnohorská knihovna se významně podílí na poskytování regionálních služeb – jako pověřená knihovna obsluhuje východní část Středočeského kraje a podílí se tak na udržování dobré úrovně knihovnických a informačních služeb i v nejmenších obcích kraje.

Diplomová práce má 99 stran a 3 přílohy. Použité informační prameny jsou citovány podle norem ISO 690 a ISO 690-2. Odkazy v textu jsou vypracovávány podle Harvardského stylu citování. Celkové rozvržení práce vychází ze zadání tématu a jeho snahou je vystižně vykreslit činnost a místo kutnohorské městské knihovny v naší společnosti.

Touto cestou bych chtěla poděkovat za podnětné rady při zpracování vedoucí práce PhDr. Lidmile Vášové, za obrovskou trpělivost a ochotu v poskytování informací ředitelce Městské knihovny v Kutné Hoře Mgr. Gabriele Jarkulišové a pracovníkům Státního archivu v Kutné Hoře za ochotu při vyhledávání potřebných archiválií.

1 Úvod

V této diplomové práci se hodlám zabývat popisem základních aspektů vývoje, současnosti a plánovaného rozvoje Městské knihovny v Kutné Hoře. Jednotlivé vývojové etapy knihovny budou uváděny v kontextu dějin českých zemí a hlavních vývojových směrů jednotlivých období. Chci se věnovat rovněž shrnutí postupného rozvoje knihovny a její činnosti v souvislosti se zaváděním nových technologií a služeb.

Při zpracování práce jsem vycházela z informací z publikací o knihovně, článků v periodickém tisku, archivních materiálů Státního archivu v Kutné Hoře a internetových stránek, týkajících se činnosti veřejných knihoven všeobecně a kutnohorské knihovny zvláště. Čelila jsem problémům s nedostatkem materiálů o knihovně z období 70. - 80. let 20. století, kdy nevycházely žádné sborníky ani souhrnné články o činnosti knihovny. Informace o období od 90. let jsem přejímala z velice kusých novinových článků, což se určitě odrazilo i na kvalitě předkládaného textu. Právě z důvodu nedostatku informačních zdrojů, jsem se snažila dodržovat zažité dobové termíny, které více osvětlují a přibližují činnost knihovny v jednotlivých obdobích (např. kulturně politická výročí, okresní lidová knihovna). Zpracované téma jsem několikrát konzultovala kromě vedoucí diplomové práce také s ředitelkou městské knihovny Mgr. Gabrielou Jarkulišovou.

Práce obsahuje tři hlavní kapitoly.

V první, nejrozsáhlejší kapitole se budu věnovat popisu historie kutnohorské městské knihovny. Zprvu nastíním podmínky, které předcházely založení knihovny a uvedu, že existence knihoven má v Kutné Hoře tradici minimálně od 15. století. Neopomenu zdůraznit obrozenecké hnutí, v němž vznikla myšlenka na vytvoření jedné z prvních veřejných knihoven v českých zemích a přínos Štětky, Veselského a Svobody při zakládání původní knihovny, kdy sehrála důležitou roli právě činnost doktora Josefa Jaromíra Štětky, se kterým čtenáře této práce stručně seznámím. Po Štětkově smrti došlo téměř k úplnému zániku původní knihovny, která byla zásluhou Sokola a ostatních městských spolků znovu založena koncem 19. století. Velký kus práce v knihovně odvedli otec a syn Sieglövi, jejichž význam spočíval nejen ve vytvoření tištěných katalogů knih, zavedení pravidelných statistik, ale také propagaci knihovny v regionálním tisku anebo rozšíření kulturně výchovné činnosti pro veřejnost. Velké

ztráty utrpěla kutnohorská knihovna v průběhu druhé světové války i počátkem 50. let minulého století. Z období normalizace máme o knihovně minimum zpráv, ale i ze stručných informací se dovídáme, že se formovala meziknihovní výpůjční služba, metodická činnost a spolupráce se školními zařízeními. Po listopadu 1989 se městská knihovna docela dobře přizpůsobila novým společenským a technologickým podmínkám, takže se koncem 90. let její činnost stabilizovala. Na začátku nového milénia knihovna poskytuje širokou paletu služeb veřejnosti a je schopna akceptovat a uplatňovat nejnovější moderní trendy ve své činnosti, o čemž svědčí velké množství propagačních článků vydávaných v místním tisku.

V druhé kapitole shrnu současný stav kutnohorské knihovny. Výchozím obdobím bude první polovina roku 2010, ze které jsou dostupné kompletní údaje. Nejprve popíši používaný automatický knihovní systém a jeho hlavní moduly, které knihovna využívá v plném rozsahu. Jednotlivé moduly budou rozděleny do podkapitol podle druhu knihovnické činnosti, kterou vykonávají. V dalších podkapitolách se budu věnovat jednotlivým současným oddělením a pobočkám knihovny, zdůrazním jejich umístění ve městě, v hlavní budově nebo v okolních obcích. Popíši také činnost jednotlivých oddělení a rozdělení pracovních povinností mezi pracovníce knihovny v hlavní budově v Husově ulici. V závěrečné podkapitole shrnu informace o službách knihovny, které jsou rozděleny na základní, speciální a regionální podle zvyšujícího se rozsahu a náročnosti. Mezi základní služby budu považovat zejména každodenní služby výpůjční, reprografické a informační, laminaci a umožňování získávání informací prostřednictvím přístupu k internetu. Mezi speciální služby budu řadit speciální služby poskytované zdravotně znevýhodněným občanům a kulturní a výchovnou činnost, která vyžaduje větší připravenost, pedagogické znalosti a dovednosti. Poslední podkapitola bude věnována seznámení se základními aspekty regionálních funkcí, tak jak je plní a poskytuje kutnohorská knihovna ve své oblasti. Neopomenou připomenout význam regionálních funkcí, jejich hlavní zásady a pravidla poskytování.

V třetí kapitole uvedu předpokládané perspektivy rozvoje Městské knihovny v Kutné Hoře. Východiskem všech informací je současný stav knihovny. Budoucí vývoj knihovny se bude opírat také o koncepce, kterým se budu ve stručnosti věnovat. Předložím smělý plán knihovny vybudovat novostavbu knihovny, která bude pojata jako multikulturní centrum a vyřeší tím prostorové problémy, sjednotí činnost

a rozmístění jednotlivých oddělení a získá tak lepší umístění blíž centru města. Vystihnu rovněž základní trendy rozvoje Městské knihovny v Kutné Hoře, které budou vycházet ze současného stavu, ale budou vést především ke zlepšení budoucích podmínek knihovny a poskytování jejích služeb.

Závěrečná kapitola se bude věnovat celkovému shrnutí činnosti a významu knihovny. Popíši v ní hlavní aspekty jednotlivých částí práce i vývoje a provozu Městské knihovny v Kutné Hoře. Na závěr také zdůrazním význam postavení kutnohorské knihovny, tak jak to vyplývá z předkládaného textu a budu sumarizovat jednotlivé popsané informace o zkoumaném problému.

2 Historie Městské knihovny v Kutné Hoře

Knihovnictví v Kutné Hoře má bohatou tradici. Ačkoliv počátky veřejného knihovnictví spadají až do poloviny 19. století, z dochovaných pramenů víme, že knihovny působily ve městě již v předchozích staletích. Knihy vlastnili především **bohatí měšťané** a knižní sbírky byly vytvářeny zpočátku ve **školách** a při **církevních institucích**.

Husité si odvezli část kutnohorských knižních sbírek po porážce krále Zikmunda v lednu 1422 [Volf, 1933]. Z městských knih 15. století se zachovaly jen dva papírové listy patřící Prokopovi z Kladrub, které mají na přidešních vlepeny kutnohorské památky. O osudu **ukořistěných knih** nemáme žádné zprávy, bohatí měšťané a kněží si však brzy knihy opatřili. Psané a tištěné bohoslužebné knihy byly uchovávány v kostelech svatého Bartoloměje, svatého Jakuba a v Náměti. Své knihovny spravovaly do svého zrušení i kláštery, především klášter jezuitský.

Nejstarší školní knihovna byla otevřena počátkem 19. století na **dívčí škole v klášteře Voršilek**; vyučovalo se na ní pouze v německém a francouzském jazyce, a proto nedosáhla „voršilská“ knihovna velkého významu v obrozeneckém hnutí. Knihovna obsahovala především německé bezcenné knihy. Ve 20. letech 19. století se dostala do správy arciděkana **J. Herzana**, představitele katolického osvícenství, který část knih za pomoci konventů a katechetů vyřadil, zbylé urovnal a přikoupil nové svazky [Volf, 1933]. Knihovna čítala roku 1870 okolo 317 svazků především naučných a zábavných a některá díla pedagogicko-didaktická. Z českých knih dívčí školní knihovna obsahovala edice: Maticе lidu, Národní bibliotéka, Dědictví Svatojánského, Cyrilometodějského, Dědictví Maličkových a Zlaté klasy; dále časopisy Škola a život, Národní škola, Školník, Posel z Budče. K tomu bylo v knižním fondu uchováno 288 svazků tematicky různorodých knih v německém jazyce, které však byly čteny o poznání méně. Knihovna byla v 19. století rozmnožována dary jednotlivců a pomocí finančních příspěvků, které se za přečtení knih odváděly [Knihovny, 1870].

Špitální beneficiát **Josef Boleslav Podstránský** působil v Kutné Hoře od roku 1861, kdy se stal kazatelem v chrámu svaté Barbory. Kromě duchovní činnosti řídil dva spolky čtenářské (duchovenský a učitelský vikariátu kutnohorského) a spravoval učitelskou knihovnu. Jako člen Maticе české nakoupil mnoho knih, které

v posledních letech svého života rozdal z obavy o jejich další osud. Jeho knihy obdržel hradecký seminář, v Kutné Hoře rozdělil své publikace mezi knihovnu reálného gymnázia, učitelský ústav, dívčí a chlapeckou školu, řemeslnickou besedu a okresní nemocnici [Zásluhy, 1888-1889].

2.1 Založení a rozvoj první veřejné knihovny

K založení veřejného knihovnictví v Kutné Hoře výrazně přispělo **obrozenecké hnutí**, které rozšiřovali především nově přistěhovaní obyvatelé města. Obyvatelstvo, které se živilo hospodářstvím, řemesly, obchodem se zeleninou a nádeničnou prací v Sedlecké tabákové a Breüerově kartounově továrně, se začínalo vzpamatovávat z důsledků pobělohorské bitvy. Vedle úřední němčiny se začalo mluvit jazykem českým a prosazovala se česky psaná literatura. S Kutnou Horou 19. století je neodmyslitelně spjata dílo Josefa Kajetána Tyla a rovněž působení Karla Havlíčka Borovského, který ve městě vydával časopis Slovan. V časopise Květy české došlo k přestřelce mezi starousedlíky a novějšími zástupci kulturního dění, která se týkala netečnosti učitelů k hudbě a zpěvu a neporozumění občanů významu časopisů a knih [Městská veřejná knihovna, 1949]. Rozšiřovat vzdělanost v českém jazyce měly za úkol nově založené české školy a knihovny.

První podnět k založení městské knihovny vzešel od kutnohorského lékaře, vlastence, zakladatele nemocnice, školy a zájmových hnutí, doktora **Josefa Jaromíra Štětky**. Štětka se narodil 15. července 1808 v Litni u Berouna jako syn nájemce pivovaru. Od roku 1817 studoval v Praze na farní škole u svatého Jindřicha, později na hlavní škole a nižším piaristickém gymnáziu. Po vystudování akademického gymnázia dokončil své vzdělání na pražské univerzitě v oboru lékařství. Při svém pobytu v Praze se pravidelně setkával s vůdčími duchy českého národa: s Amerlingem, Máchou, Havlíčkem, Tomíčkem, Tylem, Vocelem a Zapem. Štětka přejal jejich snahy a při příchodu do Kutné Hory se je i přes odpor konzervativních starousedlíků snažil prosazovat. Větší vážnost získal roku 1840 sňatkem s dcerou lékárníka Volfa, Terezií. Od roku 1842 působil jako městský a soudní lékař a zasloužil se také o založení nemocnice, na kterou získal část finančních prostředků z pořádání první české akademie při oslavách českého malíře Petra Brandla v září 1842.

Věrným spolupracovníkem doktora Štětky byl od roku 1841 **Petr Pavel Veselský** (Miloslav bylo jeho literární jméno), rodák z Nového Knína. Veselský působil jako

učitel na Ledečsku a v ústavu pro hluchoněmé v Praze, prosadil se jak na poli literárním jako zdatný spisovatel historických a vlasteneckých článků, tak hudebním jako nadaný hudebník i hudební skladatel.

Právě kolem Štětky a Veselského se v polovině 19. století vytvořila skupina vlastenců, kteří vykonávali záslužnou činnost v mnoha kulturních a vzdělávacích oblastech. Němečtí měšťané nebránili váženému lékaři Štětkovovi účastnit se českých besed, bálů a divadel, když výtěžek z těchto akcí připadal ve prospěch nemocnice, opatrovny, nadace pro chudou školní mládež a také pro knihovnu. Štětka usiloval o založení veřejné knihovny v Kutné Hoře, protože ji pokládal za instituci, která má zvýšit kulturní úroveň obyvatelů města. K tomuto účelu vytvořil letáček, který se rozšířil po Čechách:

Waše Blahorodí!

Zamýšlejíce zde pro mládež a obecný lid místní knihovnu zařídit, obracíme se k Wašemu Blahorodí s tou snáží nau prosbau, byste k docílení dobročinného aučele toho nám přispěním nějakých pro mládež a obecný lid přiměřených poučujících neb zábavných spisů dobrotiwě nápomocnou býti ráčil.

Přesvědčení jsauce, že Wašemu Blahorodí vzdělání a poučení lidu též na srdci leží, jakož že i rozmnožení národnosti a mrawnosti wraucně kýžíte: duvěřujeme se tedy tím wíce, že prosbu naši oslyšeti neráčíte.

Zásilky s nadpisem „pro knihovnu kutnohorskau“ mohou se w Praze a Hrad. Králowě do knihskladu p. J. H. Pospíšila, neb we wydawatelně Květů na betlémském plácku, jakož i w knihkupectwí páně Wášova w Čáslawi a w Chrudimi odewzdati, neb příležitostně sem odeslati.

Na Horách Kutnách w měsíci Červnu 1843.

Od Wýboru přátel dobré věci [Městská veřejná knihovna, 1949]

Seznam dárců knih, které tvořily knihovní fond první veřejné knihovny v Kutné Hoře, je sepsán v „**Základní knize kněhowny městské na Horách Kuttnách**“, v níž jsou zaznamenáni dárci knih, jejich dary a rok darování [Grimm, 1931]. „Základní kniha“ byla dlouhou dobu uložena v muzeu archeologického sboru Wocel, dnes je dostupná ve Státním okresním archivu v Kutné Hoře. Kniha je psána převážně rukou Veselského, částečně také doktorem Štětkou. Knižní dary poskytli

především představitelé duchovního stavu, kteří tak podporovali obrozenecké snahy. Za zmínku stojí, že málo místních občanů se stalo příznivci knihovny, ačkoliv podle dochovaných zpráv bylo ve zdejších knihovnách mnoho knih. Štětka přesto píše, že první veřejná knihovna měla ve svých fondech okolo 840 knih.

Roku **1843** darovali největší množství knih právě Josef Jaromír Štětka (64 knih, například vzácný Hankův Rukopis Královédvorský, Pražské noviny z let 1837-39, Presslův Technologický časopis a Českou včelu) a Petr Miloslav Veselský (108 svazků, například Nábožné kázání, Šmídovy Nové povídky a Obraz utrpení). Dalšími dárci byli: kutnohorský radní Adolf Kalmünzer (21 svazků), chrudimský děkan Josef Liboslav Ziegler (7), kovánský farář Karel Vinařický (7), pražský učitel Josef Bačkora (18), pražský učitel Štěpán Bačkora (6), pražský lékař Karel Amerling (14), pražský kazatel Růžička (3), svatohorský kooperátor Antonín Dlask (21), turnovský kaplan Josef Pohořelý (12), J. Eraz. Wocel a paní Wocelová z Prahy (21), Jaroslav Pospíšil z Prahy (11) a jiní.

Roku **1844** darovaly knihy další významné osobnosti, např.: kutnohorský právník Václav Kolařík (7), královéhradecký knihtiskař Jan Hostivít Pospíšil (65), vyšehradský kanovník Vojtěch Rufer (7), pražský učitel Jan Svoboda (3 své spisy), kutnohorský kaplan Matěj Rybička (3), janovický kooperátor Václav Sovák (6). Zároveň bylo dokoupeno 38 knih (Kratochvilník pro dospělou mládež od Tomsy, Kam to ten chlapec přinesl! od Javornického, Černý Janoš od Sommra aj.). Z výtěžku plesu divadelních ochotníků v listopadu 1844 dostala knihovna darem 20 zlatých, které byly složeny v prosinci téhož roku jako první vklad na členství Matici české, která zaslala 29 svazků knih.

V „Základní knize“ je v letech **1845-1852** evidováno několik dalších knižních darů, které jsou však již méně četné. Několikrát přispěl doktor Josef Jaromír Štětka (celkem 13 svazků); knihy darovali představitelé církve – děkan Vojtěch Kramerius (15) a arciděkan Křikava (6); nemalým dílem přispělo také kutnohorské ochotnické divadlo (31) a Matice česká (26) [Grimm, 1931; Státní okresní archiv Kutná Hora, 1843-1852].

Doktor Štětka čelil velkým potížím při získávání povolení k založení knihovny. Zemské prezidium podstoupilo roku 1846 jeho žádost konzistoři v Hradci Králové. Štětka se setkal s nepochopením, dostal se do sporů, a tak se jednání prodloužilo až do roku 1848, kdy Ferdinand Dobrotivý zaručil rovnoprávnost všem národům

v rámci Rakousko-Uherské říše. Kutnohorský magistrát zaslal 27. června 1848 dorozumění,

„že dle c. k. Krajského intimatu od 17. června 1848 č. 8435, a dekretu vel. sl. Gubernium od 2. května čísl. 20096 k zařizení Kutnohorské městské knihovny vyzdvižením censury žádné zvláštní povolení zapotřebí není, a že volba spisův řediteli samému se ponechává“ [Městská veřejná knihovna, 1949].

Na základě tohoto usnesení sestavil Štětka stanovy kutnohorské knihovny a určil, že je v přiměřených mezích přístupna každému zájemci. Doktor Štětka zřízením knihovny a vydáním seznamu jejích knih projevil značné knihovnické nadání. Ve městě fungovaly **dvě půjčovny**, česká a německá, bratří Bartuňků, kterým se mezi lidem říkalo český a německý Bartuněk.

Tehdejší **stanovy** bychom mohli označit za formu knihovního řádu, jak jej chápeme dnes. Štětka v nich zavedl na svou dobu velmi pokroková pravidla, která byla zavedena v ostatních českých knihovnách až o 70 let později zákonem č. 430/1919 Sb. Stanovy pojednávaly o následujících záležitostech:

1. Štětka si ponechal řízení knihovny doživotně a z měšťanů vytvořil tzv. knihovní radu, která měla rozhodovat ve všech záležitostech týkajících se knihovny a volit budoucího ředitele nebo důvěrníky. Ředitel si k spolurozhodování zvolil následující obyvatele města: doktora Benjamina Demla, Vojtěcha Franzla, Věnceslava Ladislava, Karla Ptačovského, Věnceslava Šafránka a Emanuela Svobodu.
2. Jmenní knihovny tvořily knihy, skříně a základní list Matice české.
3. Důležitým bodem stanov bylo pojednání o knižních a peněžních darech.
4. Knihovna byla umístěna v městské opatrovně na Dačického náměstí 16, původně Staroděkanském plácku, lidově Kozím plácku. Prvním knihovníkem, který měl na starost dohlížet na knihy a vydávat je, byl zvolen nadšený ochotník Josef Dezort, učitel opatrovny malých dětí.
5. Uživatelé knihovny mohli v knihovně získat seznam všech knih.
6. Knihy si mohl vypůjčit každý obyvatel Kutné Hory mimo školní mládež a přespolních.
7. Knihy se půjčovaly prostřednictvím tzv. vydlužování – na přinesený lístek

uživatel zapsal své jméno, stav a bydliště, název knihy a její číslo v seznamu. V některých případech musel být lístek podepsán od mistra nebo domácího pána vypůjčovatele. Lístek byl uchováván v knihovně nejdéle po dobu čtyř týdnů a nejpozději po této lhůtě musela být kniha vrácena zpět do knihovny.

8. Knihy byly zpočátku půjčovány v neděli a ve čtvrtek ve dvě hodiny odpoledne.
9. Užívání knihovny bylo zdarma, ale s podmínkou, že knihovna přijímala dary od svých čtenářů.
10. Málo známým vypůjčovatelům nebo přespolním se půjčovala kniha jen na zálohu ve výši ceny vypůjčené knihy.
11. Závěrem bylo připomenuto, že knihovna zůstává věčným jměním města Kutné Hory [Městská veřejná knihovna, 1949].

Roku 1850 byl vydán **první tištěný seznam městské knihovny** a je dnes bibliofilskou vzácností, ačkoliv byl vydán v tisíci výtiscích. Tento seznam je vůbec prvním tištěným seznamem knih české veřejné knihovny. Seznam je uveden „Proslovem“ doktora Štětky a citátem z „Kšaftu Jednoty bratrské“ Jana Amose Komenského. Seznamu předcházejí také stanovy knihovny a vzor výpůjčního lístku. Soupis knih je rozdělen na tři části, ve kterých je uvedeno 666 z 840 svazků, přičemž čísla bychom mohli považovat za předchůdce dnešních signatur:

- A. Zábavné spisy – 202 čísel o 267 svazcích,
- B. Ponaučující spisy – 159 čísel o 287 svazcích,
- C. Dramatické spisy – 106 čísel o 112 svazcích.

Záznamy o knihách jsou řazeny nahodile, pravděpodobně podle rozložení ve skříních. Uvádí se číslo, název spisu, spisovatel, rok vydání a počet svazků.

Mezi cenné památky se řadí taktéž rukopisný seznam knih „**Knihy knihovny Kutnohorské**“, který je celý psán Veselským. Tento seznam byl pravděpodobně užíván jako hlavní seznam knihovny a bylo v něm uvedeno 752 čísel a skoro 880 svazků. Pořadí zápisů se liší od pořadí v tištěném seznamu, seznam je ale rozdělen do stejných oddílů:

- a) Zábavné spisy – 326 čísel a 4 nečíslované,
- b) Ponaučující spisy – 250 čísel a 4 nečíslované,
- c) Dramatické spisy – zlomek od čísla 141 do 165 a 4 záznamy nečíslované.

Naprosto chybí zprávy o činnosti knihovny v polovině 19. století. Podle Volfa [1933] však knihovna ztratila na významu v období Bachova absolutismu, již roku 1860 byl její stav přímo ubohý. Doktor Štětka umírá 27. dubna 1878, což můžeme považovat i za **počátek zániku původní veřejné knihovny**. Po Štětkově smrti byla knihovna převedena do obecní správy, seznam a knihovna byly předány policejnímu komisaři Václavu Hamplovi a Petru Miloslavu Veselskému. 18. května 1878 byla knihovna založená Štětkou-Svobodou-Veselským přenesena do radnice, kde byla uspořádána, doplněna a odevzdána prvotnímu účelu. Roku 1881 byla knihovna na základě usnesení zastupitelstva města odevzdána městské nemocnici [Městská veřejná knihovna, 1949].

Grimm [1931] uvádí, že v 90. letech 19. století rozprodal pravděpodobně spolek „Čtenářsko-ochotnický“ v místnostech „U Slovanské lípy“ staré papíry, mezi nimiž bylo nalezeno 30 svazků naučných knih, které se zachovaly do počátku 20. století z původního knihovního fondu. Dílo Štětково tak bylo násilně přerušeno a několik let byla Kutná Hora bez městské knihovny, její funkci plnily v menší míře spolkové knihovny a několik soukromých půjčoven [Siegl, 1969].

2.2 Znovuzaložení knihovny

Roku 1897 jednalo sdružení **Sokol** a několik jednotlivců o zřízení veřejné knihovny a již na podzim roku **1898 byla otevřena veřejná knihovna** pod názvem „Obecní lidová knihovna v Kutné Hoře“. Knihovna sídlila v přízemí staré radnice, v Kamenném domě [Knap, 1931].

Od 15. listopadu 1899 spravoval knihovnu po zvolení městskou radou **Jan Siegl**, dosavadní knihovník sokolské knihovny a ředitel okresní nemocenské pojišťovny, který knihovnu svědomitě vedl více než 25 let. Dobové materiály o Sieglvi mluví jako o člověku laskavém, skromném a velkém milovníkovi české knihy v těžkých dobách národa, člověku, který si zaslouží velké uznání. Fond knihovny tvořilo 414 svazků, které byly buď nově zakoupeny prostřednictvím financí poskytnutých kutnohorskými spolky a obyvatelstva, nebo pocházely z přímých dědictví a darů [Provaz, 2003; Městská veřejná knihovna, 1949].

Za působení Siegla se knihovna **stěhovala** z Kamenného domu do přízemního obecního domku na Havlíčkově náměstí, roku 1903 do Starých reálků, před válkou (1912) našla knihovna umístění na kutnohorském Hrádku, kde získala nejprve dvě místnosti v přízemí a později dalších pět místností v přízemí jihovýchodního traktu.

Roku 1906 vydal Jan Siegl **Katalog knih** této knihovny o 222 stránkách, v němž bylo registrováno 3.000 knih tříděných podle oborů.

O nepochopení významu českých knih svědčí četné dopisy, které posílalo ředitelství c. k. státní reálky knihovně. **Studentům středních škol bylo zakázáno** podle disciplinárního řádu pro účely soukromého studia a četby používat jiných knihoven kromě knihovny školní, proto si nemohli půjčovat knihy z lidové knihovny. Rada města výslovně zakázala opět 16. prosince 1907 studentům středních škol navštěvovat tuto knihovnu, žáci byli za půjčování knih trestáni jako za přestupky ve škole.

Roku 1906 se kutnohorské knihovně dostalo prvního velkého **knižního daru** přijmutím dědictví městského akcesisty Emanuela Jiříka (1.000 svazků knih, dědictví bylo rozděleno na oddíly: beletrie, básně a spisy dramatické, spisy naučné, časopisy, různé a cizojazyčné – slovenské, chorvatské, polské, církevně-slovanské, ruské a německé [Státní okresní archiv Kutná Hora, cca 1915]) a roku 1912 jí byla věnována knihovna zemřelého Miloše Vaetera, námořního důstojníka, později připadla knihovně i sbírka naučných knih jeho otce, Emila Vaetera, skládající se z přibližně 1.000 svazků. Učitel Bohuslav Kremser odkázal knihovně své cizojazyčné a zahraniční knihy [Městská veřejná knihovna, 1949].

Nově založená knihovna přijímala knižní a finanční dary také od kutnohorských spolků (Vocel), lidových knihoven z jiných okresů (Ústí nad Labem, Benátky) a organizací (např. od sboru dobrovolných hasičů a ochotnického spolku Tyl). V roce 1906 správci knihovny odeslali prosbu místním i přespolním spolkům a občanům, aby přispěli k rozvoji knihovny a rozšíření knižní sbírky.

Roku 1911 byla sepsána smlouva o převzetí čítárny městskou radou, kterou od roku 1902 spravoval Klub akademiků kutnohorských. O rok později došlo k revizi knih a byly sestaveny nové řády: řád služební pro dozorce a řád veřejné knihovny. Knihovna si nechává zasílat čítárenský řád a povinnosti dozorce čítárny z Veřejné knihovny a čítárny v Lounech, Stanovy kuratoria lidové čítárny v Plzni, statut,

domácí řád a služební řád dozorce čítárny z veřejné čítárny ve Slaném.

Řád veřejné knihovny se skládal z následujících bodů:

- 1) *Veřejná lidová čítárna jest majetkem král. horního města Hory Kutné.*
- 2) *Zařízení čítárny, udržování, osvětlování, čištění, topení apod. uhradí se z příspěvku obce, okresu a jiných korporací, po případě jednotlivců.*
- 3) *V čítárně vykládati se budou:*
 - a) *slušné listy všech politických stran,*
 - b) *české revue,*
 - c) *české listy obrázkové, odborné a zábavné,*
 - d) *jednoязыčné revue a listy odborné i vědecké vykládati se budou jen tentokráte, bude-li užívání jich větším počtem čtenářů prokázáno, anebo budou-li čítárně věnovány.*
- 4) *Vykládání agitačních (stranických) politických letáků je v čítárně vyloučeno.*
- 5) *Odebírání časopisu rozhoduje městská rada.*
- 6) *Veškeré pak odebírané časopisy a revue případnou po použití knihovně.*
- 7) *Použité časopisy nehodící se pro knihovnu přenechány budou subodběratelům za příslušný poplatek.*
- 8) *Čítárna jest veřejná a tudíž každému v hodinách k návštěvě určených přístupná.*
- 9) *Čítárna jest přístupna (časy neuvedeny – pozn. autorky diplomové práce).*
- 10) *Užívání všech časopisů a děl dovoleno bude pouze v čítárně.*
- 11) *Každý návštěvník podroben jest řádu čítárny, kdo by se proti tomu provinil, může býti z návštěvy čítárny vyloučen.*

Správce čítárny ustanovený sl. radou král. horního města Hory Kutné povinnen jest:

1. *Dohlížeti na dodržování pořádku v čítárně.*
2. *Sestavovati seznam k odebírání časopisů a revuí jakož i rozpočet, který překládati musí ku schválení městské radě.*
3. *Vésti pokladní knihu o příjmech a vydání čítárny, jakož i vyřizovati dopisy.*
4. *Přijímati veškeré časopisy i dopisy čítárně zaslané.*

5. *Sestavovati statistické výkazy o návštěvě čítárny.*

Podle statistických záznamů čítárna roku 1913 obsloužila 15.165 čtenářů, kteří si vypůjčili 22.713 svazků knih. Roku 1914 odebírala knihovna např. časopisy: Samostatnost, Šimáčkův čtyrlístek, České slovo, Kurýr, Ženský obzor, Ženský svět, Volné směry, Moderní revue, Květy, Pokroková revue, Slovanský přehled, Divadlo, Sport a hry, Naše doba, Dobrá kopa, Zlatá Praha, Zvon, Humory, Kronika, Švanda dudák, Osvěta lidu, Osvěta, Čas, Epoque, Lumír, Osvětová knihovna, Neruda, Politika, Přírodní lékař [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1898-1924]. Byla tedy plnohodnotnou a rovnocennou českou veřejnou knihovnou.

Za **první světové války** neutrpěla knihovna skoro žádné ztráty. V Hrádku sídlilo mimo knihovny rovněž místní vojenské velitelství a čítárna byla zabrána na strážnici, a proto celou válku procházeli čtenáři přes vojenskou strážnici obsazenou maďarskými vojáky [Městská veřejná knihovna, 1949]. V průběhu války byla v činnosti sběrna knih pro vojáky. Roku 1915 si při oslavách připomněla knihovna výročí upálení Mistra Jana Husa. Obecní zastupitelstvo se na schůzi dne 1. prosince 1916 usneslo zvolit k doзору nad městskou knihovnou a veřejnou čítárnou tříčlennou komisi ve složení Alois Tille, Václav Jäger a Jindřich Svoboda. Po skončení první světové války byla místnost čítárny v Hrádku, propůjčená krátkodobě vojsku, bez dovolení knihovníka otevřena a po odchodu vojska v ní nezůstal žádný nábytek, pouze rozbořená kamna a vypálená podlaha. V červnu 1919 nařídila městská rada na popud Pracovního výboru, aby Jan Siegl vytvořil v knihovně Husovo oddělení [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1898-1924].

2.3 Vývoj knihovny po vydání prvního knihovního zákona

Od roku 1919 byla podle **zákona o veřejných knihovnách** obecních z 22. července 1919, č. 430 Sb. zajištěna knihovně pravidelná dotace, svou činnost zahájila knihovní rada. Všechny uvedené změny můžeme považovat za počátek nového vývoje knihovny v Kutné Hoře. První krok představoval úplnou reorganizaci veškeré činnosti.

Na základě prvního knihovního zákona se podílela na vedení knihovny od 26. června 1921 do konce roku 1945 **knihovní rada**, ve které se vystřídal celkem 40 osob. Nejdéle v radě pracovali: Rudolf Krupička (nepřetržitě 27 let), Karel Mužík (18 let), Josef Chmelík (14 let) a Josef A. Černý (11 let) [Městská veřejná knihovna, 1949].

Schůze knihovnické rady se konaly každý měsíc. V roce 1923 rada rozhodla o přidělení dalších místností knihovně v Hrádku.

Nový zákon kladl rovněž požadavky na profesionalizaci knihovníků, a tak roku 1924 odchází z vedení knihovny Jan Siegl a jeho nástupcem se stává jeho syn **Jaromír Siegl**. Knihovnické zájmy jej přivedly k dlouholeté činnosti ve výboru Ústředního spolku československých knihovníků, pracoval v redakčních radách mnoha časopisů (Časopis československých knihovníků, Věstník sokolské župy Havlíčkovy, Kutnohorský rozhled, Krásné město). Jaromír Siegl instaloval řadu výstav, napsal k nim katalogy a libreta, vyjednával velkou výstavu „Kutná Hora v české kultuře“ v roce 1937. Redigoval „Kulturní kalendář města Kutné Hory“ a sborník „Sto dvacet let divadla v Kutné Hoře“. Sieglovým velkým koníčkem bylo divadlo, proto jako scénický výtvarník vypravil řadu her pro Studentskou scénu a k několika hrám připravil scénickou hudbu. Siegl zorganizoval v knihovně gramofonovou diskotéku a pořádal večery s reprodukcí hudby, tzv. Večery diskotéky [Znojemský, 1971], o kterých bude psáno i dále.

Ve 20. letech minulého století se snažil Jaromír Siegl zjednodušit výpůjční techniku, provedl systematickou katalogizaci, starý inventář vyměnil za moderní, zavedl prezenční katalog a podílel se na celkovém vylepšení uspořádání knihovny.

Dne 2. července 1924 byl zvolen radou **první profesionální knihovník**, již zmiňovaný Jaromír Siegl. Místnosti knihovny byly nově natřeny. V roce 1925 byla do knihovny přijata **nová pracovní síla**, Květoslav Jäger, který se stal oblíbenou osobou, ale čekal na něj tragický osud. Významná rodačka Gabriela Preissová věnovala toho roku knihovně 21 svazků svých sebraných spisů. Do knihovny byly nakoupeny nové hudebniny a hudební knihy [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1921-1940]. V kutnohorském archivu jsou přístupny také katalogy knihovny od roku 1898 do roku 1924, které obsahují seznamy tematicky a abecedně řazených knih podle spisovatelů; titulů; spisy básnické, zábavně poučné a časopisy; spisy politické, národohospodářské, společenské a životopisy; spisy mravoučné, náboženské a vychovatelské; spisy dějepisné, zeměpisné, cestopisné a zdravotnické a hlavní seznam všech knih [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1898-1924].

Výroční zprávu za rok 1926 vydala knihovna v Kutné Hoře poprvé tiskem. Chtěla tak seznámit veřejnost s rozvojem knihovny, ukázat výsledky vykonané práce a poukázat na možnosti knihovny. Občané mohli využívat oddělení beletrie,

časopisů, oddělení pro mládež a částečně také příruční knihovnu.

Velké prostředky byly investovány do vazby knih, protože v knihovně přebývalo hodně nevázaných svazků. Knižní fond knihovny byl tvořen především z darů. Větší část výroční zprávy se věnuje podrobněji statistickým údajům o činnosti knihovny v průběhu posledních let. Uživatelé jsou zde rozdělení podle věku, pohlaví, bydliště a povolání. Podle Výroční zprávy [1927] v knihovně vzrostl počet svazků z 6.998 v roce 1921 na 11.410 svazků v roce 1926.

V létě 1927 bylo uspořádáno skoro 2.550 svazků naučné literatury, kterou tvoří především literatura historická, vědy sociální, krásné umění, vědy přírodní a vědy užité [Městská veřejná knihovna, 1927b]. V čítárně bylo přístupno 13 deníků, 120 týdeníků a krajských listů a 70 revuí [Městská veřejná knihovna, 1927a].

V dubnu 1928 byla provedena v knihovně **výměna starých knižních stojanů** za nové, kovové. Po montáži a nátěru stojanů byly knihy uloženy přehledně a přístupně, gotická místnost se stala volnějši a vzdušnějši. Stojany dodané firmou Čeněk Vočka z Prahy Košíř měřily 163 metrů polic a pojaly okolo 7.000 svazků knih, což znamenalo, že měly sloužit svému účelu minimálně 25 let. V červnu bylo přerušeno půjčování za účelem provedení revize knih. Zaměstnanci knihovny postupně pracovali na tištěném vydání nového katalogu knih, který byl vydáván od začátku roku 1930 zapsaným čtenářům [Siegl, 1928].

Knihovnu v Kutné Hoře zasáhla rovněž **hospodářská krize**, i když se touto skutečností Siegl ve svém přehledu historie knihovny nezmiňuje. Již roku 1930 byl zastaven nákup knih, mj. také na dlouhodobý úvěr. Knihy a časopisy byly po převazbě přebírány. Nebyla „vhodná doba“ na pořádání sbírek a všeobecně chyběly finance na nové knihy a provedení vazby knih, a proto byla připravována výzva na dobrovolné příspěvky knihovně. Zároveň bylo projednáváno požární pojištění, městská rada měla knihovnu pojistit na jeden milion korun československých [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1929-1930]. Archivní prameny z následujících let vypovídají o tom, že knihovna často kupovala knihy „na dluh“, objevila jsem desítky upomínek a odpovědí, ve kterých knihovníci sdělují, že nedostali pravidelnou dotaci od města, která by pokryla náklady na uhrazení ceny nových knih.

Na přelomu 20. a 30. let 20. století stále rostl v knihovně počet výpůjček a návštěvníků. Z článku Městská knihovna v Kutné Hoře [1930] vyplývá, že

v prvním čtvrtletí 1930 navštívilo knihovnu 4.150 čtenářů, kteří si vypůjčili 21.819 svazků knih. Roku 1931 knihovna vypůjčila 18.344 svazků 5.920 čtenářům. V listopadu 1931 knihovna vydala vyhlášku, kterou byla dočasně uzavřena knihovna revuí a časopisů. Knihovnická rada rozhodla o tomto opatření kvůli soustavnému poškozování a krádežím především obrázkových časopisů. Počátkem roku 1932 měla knihovna 15.555 svazků knih, k 31. prosinci 1932 již 15.958 svazků. V roce 1932 bylo v knihovně zapsáno 1.276 čtenářů, kteří si půjčili 52.256 knih, a knihovna obsloužila i 21.142 návštěvníků [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1931-1932].

O zřízení **oddělení pro mládež** usilovala knihovnická rada městské knihovny od roku 1927. Nový nábytek pro čítárnu (šest stolů a 48 židlí) byl pořízen o rok později a zpočátku byl vystaven na krajinské výstavě v Kutné Hoře. Potřebné místnosti byly po složitém vyjednávání přiděleny až koncem roku 1931, a proto zahájilo oddělení pro mládež svou činnost až 17. února 1932 [Siegl, 1947]. Na informační schůzce před zahájením provozu oddělení se sešla knihovnická rada s okresním školním inspektorem a zástupci všech škol se zavázali k obstarání dozoru v čítárně.

Čítárna oddělení pro mládež byla umístěna ve dvou přízemních místnostech jihovýchodního traktu Hrádku, místnosti sousedily s čítárnami a měly zvláštní vchod. Ve vstupní místnosti, která se mohla pochlubit gotickými stropy a zajímavými konzolami, byly umístěny dva stoly s 16 sedadly. Druhá místnost byla vybavena dalšími čtyřmi stoly s 32 sedadly. Vstup do čítárny byl volný a za půjčování knih domů byl stanoven poplatek 2,- Kč na jeden školní rok. Rodiče dětí museli potvrdit souhlas, že ručí za škody a povolují dětem půjčovat si knihy, vyžadovalo se rovněž potvrzení od školy [Siegl, 1932].

Otevření knihovny a čítárny vyvolalo velkou vlnu zájmu, hned první den jí navštívilo 40 dětí. V druhém pololetí školního roku 1931-32 bylo zapsáno v knihovně 340 dětí, které ji navštívily 3.779krát a vypůjčily si 3.906 knih. Čítárna v té době evidovala 1.719 návštěv. Knihovnický fond dětského oddělení čítal při otevření 879 svazků knih, v následujících letech ale knihovna nebyla dostatečně doplňována, proto oddělení pocítilo v letech 1934-1937 citelný pokles zájmu čtenářů. Roku 1947 mělo dětské oddělení ve svých fondech již 2.500 svazků knih, nové přírůstky byly stále řádně evidovány.

V souhrnu činnosti oddělení pro mládež se dočítáme, že od roku 1932 do konce školního roku 1946-47 bylo v knihovně zapsáno 6.398 čtenářů, kteří si při 109.792

návštěvách vypůjčili 156.526 knih. V období okupace působila půjčovna dětského oddělení jako jediná knihovna pro žáky škol nepřetržitě, protože školní knihovny byly zavřeny a nepůjčovaly a žáci neměli přístup ani k učebnicím potřebným k výuce. Knihy z městské knihovny představovaly mnohdy jedinou literaturu, nehlídanou nacistickými orgány, která se dostala dětem do ruky.

Čítárna pro mládež byla otevřena od 17. února 1932 do prosince 1938 a během této doby ji navštívilo 8.539 čtenářů. Po přestěhování do nových místností v prosinci 1938 byly získány pro čítárnu dvě vyhovující zařízené místnosti, které ovšem byly brzy neoprávněně zabrány okresním hejtmánem a přiděleny na byt. Knihovnická rada vyhrála protest u zemského úřadu, ale podle dohody mezi správní komisí a okresním hejtmánem došlo ke schválení provizoria a ve věci nenastaly prakticky velké změny, které by knihovně vyhovovaly [Siegler, 1947].

Na počátku 30. let se konaly v prostorách knihovny v Kutné Hoře státní **knihovnické kurzy a sjezdy**, o čemž svědčí dva články [Státní knihovnický kurs, 1931; Celostátní sjezd, 1933]. V malebném prostřední historického města se hovořilo o kutnohorském knihovnictví nebo literatuře. Zvláště druhý jmenovaný sjezd dosáhl velkého významu, protože se pokusil sblížit Spolek československých knihovníků a jejich přátel a Spolek veřejných obecních knihovníků. Účastníci sjezdu vytvořili rezoluci, ve které požadovali pravidelné poskytování finančních částek obecním knihovnám a mimo jiné protestovali proti snižování a rušení dotace na knihovnické vzdělání ze státního rozpočtu.

Rok 1933 byl pro knihovnu jedním z nejtěžších období kvůli **chybějícím finančním prostředkům**. V kutnohorské knihovně bylo založeno oddělení knižních novinek, které mělo za úkol seznámit čtenáře s významnými novinkami české i cizojazyčné literatury. Knihovna nakupovala již pouze nejhodnotnější novinky, které nemohla dát do oběhu pro velký náklad na vazby, proto byly půjčovány i nevázané novinky za vratný poplatek 3,- Kč na dobu dvou týdnů. Městská rada koncem roku 1933 navíc snížila dotaci pro knihovnu ze 30.000,- Kč na 25.000,- Kč, navíc rada strhávala knihovně 6.000,- Kč ročně na úhradu zálohy ve výši 18.000,- Kč, kterou poskytla na zaplacení účtu za tisk seznamu. Knihovnická rada tudíž nemohla splnit řadu závazků a zaplatit účty za knihy odebrané v minulých letech. Na počátku 30. let nebyly proto dostatečně nakupovány a vázány nové knihy. Knihovna v Kutné Hoře uvažovala kvůli částečnému vyřešení svých finančních problémů o zavedení poplatku 20 haléřů

za jeden svazek na dobu jednoho týdnu, tak jak to bylo zákonně zavedeno ve většině českých knihoven [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1932-1933].

Druhá polovina 30. let přinesla pro knihovnu dvě důležité změny. Předseda knihovnické rady, **Josef A. Černý**, zemřel 10. července 1936 a nahradil jej učitel Josef Zeis a později soudní advokát Jan Troníček. Druhou a podstatnější změnu představovalo **stěhování** knihovny do budovy někdejší městské spořitelny v Husově ulici v roce 1938. Podle průzkumu Ministerstva školství a národní osvěty ČSR v druhé polovině 30. let, byla kutnohorská knihovna zařazena do skupiny A, tzn. mezi velké knihovny. Knihovna v té době měla roční příjem 16.117,- Kč, z čehož 13.101 dostávala od města [Provaz, 2003].

Knihovna se podílela roku 1938 na organizaci akcí, které měly pietně připomenout osobnost, význam a činnost doktora Josefa Jaromíra **Štětky**. Vzpomínkové setkání, pokračovalo ochotnickým představením a všechny tyto připomínky byly ukončeny odhalením pamětní desky na Štětkově domě a instalováním výstavy v Hrádku [Pietní oslavy, 1938].

Měšťanská beseda darovala knihovně v Kutné Hoře v květnu 1939 skoro 1.300 svazků knih, například vzácnou starší literaturu a úplné soubory starších českých časopisů, které knihovně chyběly ve fondu. Městská knihovna obdržela od Měšťanské Besedy rovněž 2.500 Kč na svázání získaných knih. Počet svazků v knihovně tak prostřednictvím tohoto i jiných darů vzrostl na 25.000 svazků, čímž se knihovna dostala mezi největší knihovny venkovských měst [Siegl, 1939].

Za **okupace** nebyly díky porozumění českých četníků a policistů zabavené knihy odváděny, ale ukládány do skříní a zapečetěny bezpečnostními orgány. Knihovna dostávala poštou seznamy zakázaných hudebnin a spisů. O zachování knih věděl nadřízený úředník okresního úřadu a knihovnická rada. Mnohé konfiskace nejhodnotnějších knih omezovaly činnost knihovny. Zakázaná anglická a francouzská literatura nebyla stažena z oběhu. Knihovna zachovala i pro nacisty nejnevhodnější knihy: literaturu legionářskou, komunistickou, antifašistickou, židovských autorů a rovněž díla T. G. Masaryka a E. Beneše a poskytla útočiště také několika občanům, kteří měli být totálně nasazeni [Siegl, 1949].

Z archivních pramenů [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1941-1947] se dovídáme, že ani ve válečných letech úplně nepřestal kulturní život organizovaný knihovnou.

25. Listopadu 1940 se v Tylově divadle konal Dvořákův koncert Kutnohorské filharmonie a Zpěváckého spolku Tyl. V roce 1941 nakoupila knihovná rada 659 knih, z toho část na úvěr a darem získala 126 svazků. Roku 1942 knihovna v Kutné Hoře uvítala 23.013 návštěvníků a 1.822 čtenářům vypůjčila 45.021 svazků knih.

Roku 1944 knihovná rada přistoupila „v zájmu hladkého a nerušeného provozu knihovny“ k poněkud drastickému **omezení půjčování knih**:

1. Při každé návštěvě si mohli čtenáři půjčit na jednu legitimaci nejvýše tři knihy bez ohledu, zda se jedná o knihy naučné nebo beletrii.
2. Čtenáři si mohli půjčit jenom tolik knih, kolik jich vrátili.
3. Novou návštěvu mohli čtenáři učinit nejdříve druhý den od své poslední návštěvy knihovny.

Knihovna v dalších bodech radikálně zkrátila výpůjční hodiny a žádala o šetrné zacházení s knihami. Roku 1944 knihovna vlastnila 21.470 svazků a 2.204 registrovaným čtenářům poskytla 62.216 výpůjček.

Provoz knihovny byl i ve válečném období velmi frekventovaný. Od počátku roku 1939 do konce roku 1945 zapsala knihovna 10.717 čtenářů, kteří si vypůjčili 277.000 svazků knih.

Květoslav Jäger, jeden ze zaměstnanců, byl roku 1943 zatčen a o rok později umřel v koncentračním táboře. Ve 40. letech vystřídal ve funkci předsedy knihovny doktora Troníčka ředitel gymnázia Jiří Pelikán.

Po válce čekal na knihovníky nelehký úkol nově zpřístupnit a otevřít knihovnu. 4.500 zakázaných knih bylo vráceno do výběru již po skončení druhé světové války. Po letmé revizi se začalo už od 3. července půjčovat pro veřejnost. Jako katalogy byly využívány starší seznamy, které byly mnohdy proškrtané, čímž byla nacistům znemožněna konfiskace. Do 1. dubna 1946 získala knihovna další tři zaměstnance, ale většinu pracovních povinností vykonával do jejich zapracování jediný knihovník.

Koncem ledna 1946 byla knihovna nucena být uzavřena z nedostatku paliva, půjčovalo se jen dva celé dny v týdnu – jeden den pro mládež a druhý den pro dospělé. V polovině června bylo půjčování úplně přerušeno, aby měli knihovníci dostatek času k sepsání nových seznamů a na opravu knih [Siegl, 1946a]. Knihovníci částečně omezili výpůjční hodiny z důvodu malování, byly také zakoupeny nové

regály [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1941-1949].

Za podpory Okresní rady osvětové v Kutné Hoře proběhlo 14. dubna 1946 **školení knihovníků obecních knihoven**, kterého se zúčastnilo 45 knihovníků a zájemců z okolí města. Mnoho praktických pokynů přednesli lektoři kurzu – Jaromír Siegl, městský knihovník, a B. Pospíšil, okresní knihovní inspektor [Knihovnický kurs, 1946]. Další kurz v Kutné Hoře proběhl podle článku Siegla [1948] od 12. července do 7. srpna 1948. 56 posluchačů, většinou z řad učitelů, získalo informace ze soudobého knihovnictví, poznalo Kutnou Horu, její historii i okolní památky a jeden den pomáhalo při žňových pracích v městském hospodářství a v rolnické škole.

Podle Státního okresního archivu Kutná Hora [1941-1949] měla knihovna v roce **1947** otevřeno pouze od 1. června do 20. prosince. Během tohoto období si čtenáři vypůjčili 41.540 svazků knih a v čítárně bylo evidováno 12.812 návštěv. Knihovníci se věnovali opravám knih, pořádali kurzy a exkurze do knihovny a připravovali výstavky. **Pamětní výstavku o T. G. Masarykovi** doplněnou literaturou o životě a díle našeho prvního prezidenta pořádala knihovna v letech 1937, 1945 a 1946, [Siegl, 1946b]. V městské knihovně působil v letech 1946 až 1948 také lyrický básník K. N. Novotný [Kronika, 2007].

2.4 Historie knihovny v letech 1948-1989

Svébytnou cestou se ubíralo veřejné knihovnictví v Československu v období vlády Komunistické strany Československa. Cesta k přípravě druhého knihovnického zákona a jeho následné uplatňování velmi ovlivnilo činnost veřejných knihoven.

Významným rokem pro kutnohorskou knihovnu byl rok **1948**, kdy oslavila 100. výročí svého založení. Městská knihovna v tu dobu používala ve svém názvu zakladatelovo jméno a nabízela čtenářům přes 30.000 svazků knih [Provaz, 2003].

Statistické údaje o **vzrůstající činnosti knihovny** v druhé polovině 40. let minulého století uvádí Siegl [1949]. V roce 1948 byly půjčovány knihy celých 12 měsíců a knihovna uskutečnila 54.285 výpůjček. Následujícího roku knihovna fungovala pouze 10 měsíců, ale zaznamenala o 12,8 % více vypůjčených knih (tj. 61.267 výpůjček). Nově zavedený výpůjční systém zrychloval obsluhu čtenářů – jeden čtenář byl v knihovně odbaven průměrně jen za 70 až 80 vteřin. K podstatnému zvýšení výpůjček došlo také v oddělení pro mládež, kde bylo meziročně půjčeno o 35,1 % více svazků knih (v roce 1948 celkem 11.158 svazků, v roce 1949 15.075

svazků). Navíc rostl tehdy knihovnami velmi žádaný počet výpůjček naučné literatury. Na druhou stranu musíme uvést, že návštěvy čítárny zaznamenaly znatelný pokles již od počátku roku 1948. Knihovníci si tento jev vysvětlovali zvýšením životní úrovně občanů, kteří si pořizovali vlastní denní tisk a časopisy. Pracovníci knihovny podle Státního okresního archivu Kutná Hora [1941-1949] v rámci svých pracovních povinností roztřídili naučnou literaturu, provedli revizi fondu a zajistili vazby knih. Výpůjční poplatky byly zvýšeny na 50 haléřů na dva týdny za knihu, studenti a učni platili pouze 20 haléřů za dva týdny.

V roce **1950** knihovna v Kutné Hoře zaznamenala pokles výpůjček mládeže, zatímco podstatně vzrostly výpůjčky dospělých čtenářů. Knihovna půjčila 1.812 čtenářům 48.438 svazků knih a přivítala 21.386 návštěvníků [Siegl, 1950].

Podstatnou změnou prošla v rámci **reorganizace veřejného knihovnictví** knihovna v Kutné Hoře roku 1951, jak vypovídá článek Okresní lidová knihovna [1951]. Výnosem ministerstva informací a osvěty z 21. prosince 1950 č. 24.594/50_VIII/I byla dosavadní Štětkova městská veřejná knihovna sloučena se Státní doplňovací knihovnou, čímž došlo k vytvoření okresní lidové knihovny.

V 50. letech minulého století utrpěla knihovna podle Siegla [1969] **velké ztráty**, kdy bylo vyřazeno mnoho knih. Některé z nich byly včas odsunuty do muzejní knihovny a archivu, část knih ukrytých v knihovně byla znovu zařazena do fondu koncem 60. let.

Podle archivních pramenů [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1941-1947] kutnohorská knihovna pořádala více **akcí pro návštěvníky** a hlásila se k plnění úkolů kulturně osvětové práce. V roce 1957 v knihovně proběhl cyklus besed a výstava o českém jazyce a literatuře, který pořádala okresní lidová knihovna a Společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí. Besedy pojednávaly o dějinách české literatury od nejstarších dob do počátku národního obrození včetně kutnohorského přínosu české literatuře. Společně s Domem osvěty J. K. Tyla okresní knihovna pořádala filmové besedy o Ludwigu van Beethovenovi nebo o malířích Josefu Ladovi, Otakaru Nejedlém a Václavu Rabasovi.

V rámci předvolební kampaně k volbám do národních výborů (NV) knihovny prováděly masovou politickou práci s knihou, organizovaly besedy o knihách a propagovaly kroniky. V besedách o knihách se knihovny zaměřily na propagaci

knih, které srovnávají život v minulosti a přítomnosti (Majerové Siréna, Olbrachtova Anna Proletářka anebo Fučíkovy Reportáže z buržoazní republiky). Ve spolupráci s prodejnou Jednota knihovny pořádaly výstavky a „pohovory“ o jednotlivých knihách. Pomocí místních národních výborů (MNV) bylo organizováno předčítání úryvků z obecních kronik a besedy s občany o životě města dříve a nyní.

V roce **1957** měla okresní knihovna 31.457 svazků a 1.941 čtenářům půjčila 85.448 svazků knih. Pod knihovnu spadaly také tři pobočky, místnost pro oddělení mládeže ale stále chyběla. Literárně hudební večery se týkaly tématu jara, Vánoc, humoru v literatuře, hudby a osobností Karla Havlíčka Borovského, Rudolfa Krupičky a Petra Bezruče. Dále knihovna připravila literární večery o Boženě Němcové, Antonínu Zápotockém nebo V. I. Leninovi. Knihovna pořádala rovněž filmové besedy a besedy, ke kterým byly instalovány tematické výstavky. Činnost instituce byla propagována nástěnnými novinami, kulturními kalendáři a pomocí relací místního rozhlasu.

Při uskutečňování výpůjček koncem 50. let byl využíván prezenční katalog a knižní sáčky. Knihy byly roztríděny do oddělení podle třídění, navrženého profesorem Sukem v časopise Úhor: krásná literatura, naučná literatura, literatura pro mládež, originální ruská literatura, ostatní originální literatura a hudebniny.

Běžný provoz ulehčovaly seznamy: přírůstkový, lístkový místní, lístkový abecední jmenný, v té době vytvářený věcný seznam podle desetinného třídění a přebudovávaný abecední lístkový seznam pro čtenáře.

Do listopadu 1957 se **metodická pomoc** venkovským knihovnám soustředila z důvodu nedostatku kvalifikované pracovní síly pouze na základní úkoly, tj. metodické dopisy a zasílání souborů z doplňovacího oddělení. O rok později se již metodická činnost rozrostla o řadu mnohotvárných činností – bylo vykonáno 35 instrukčních návštěv, 1 aktiv a 33 konzultací a plánovalo se přebudovat dvě místní knihovny od základu.

V okresní knihovně pracoval na konci 50. let minulého století ředitel, metodička a další dvě pomocné síly, zatímco v pobočkách na předměstí Kaňku, Sedlci a Perštejnici byli zaměstnáni knihovníci, kteří tam pracovali před připojením těchto obcí.

Knihovna v Kutné Hoře si uvědomovala svou úlohu při **oslavách výročí**. V únoru

1958 si společně s Domem osvěty J. K. Tyla připomněla prostřednictvím literárního pásma „Lid bojoval a zvítězil“ výročí února 1948 a literárním pásmem oživila vzpomínku na osobnost J. K. Tyla. Knihovny kutnohorského okresu obdržely leták, kde byl zdůrazněn význam těchto výročí.

Obsah **kulturní a osvětové práce** měla osvětová zařízení (tedy i knihovna) v roce 1958 zaměřit na vysvětlování boje za mír, objasňování reakční politiky kapitalistických zemí a zdůrazňování vedoucí úlohy vládnoucí strany. Politicko výchovná činnost byla vykonávána prostřednictvím přednášek, práce s knihou a besed o knihách a nad kronikou obce. Vedle dalších politických (např. „Zimní kampaň“) a administrativních činností (pololetní hlášení o osvětové činnosti) byly hlavními úkoly knihovny:

1. Vydát metodický list pro venkovské knihovny o práci s technickou a zemědělskou literaturou a propagovat v něm doplňkové soubory pro knihovny, kde fondy nedostačovaly.
2. Zaměřit se v metodické práci na pobočky v Kaňku, Sedlci a knihovny v Malíně, Malešově a Kácově, které se připravovaly na zapojení do soutěže Budujeme vzornou lidovou knihovnu (BVLK).
3. Zvýšit počet výpůjček politické a naučné literatury a prostřednictvím individuální práce se čtenářem rozšiřovat tuto naučnou literaturu.
4. Pro větší místní lidové knihovny vypracovat dvě až tři literární pásma nebo hudebně literární večery pro samostatné užívání.

V sezóně 1958-1959 knihovna uspořádala mimo již zavedených literárních večerů, hudebně literárních besed a přednášek také cyklus vlastivědných přednášek „Poznáváme Kutnou Horu“, které měly uživatele seznámit s historií, významnými osobnostmi a dějinami literatury města. Ve spolupráci s okresním a městským archivem uspořádala knihovna ve své půjčovně a v předsálí kina výstavu dokumentů o oslavách 1. máje v předmnichovské republice [Státní okresní archiv Kutná Hora, cca 1952-1961].

Po vydání **druhého knihovnického zákona** z 9. července 1959 č. 53/1959 Sb., o jednotné soustavě knihoven, přibýly kutnohorské okresní knihovně nové úkoly: metodická pomoc knihovnám, meziknihovní výpůjční služba vedle zavedené výpůjční agendy v oddělení pro dospělé a pro mládež. Pro veřejnost byly pořádány

čtenářské besedy, literární večery, večery diskotéky a výstavy knih. Večery diskotéky byla večerní setkání s hudbou, která přilákala mnoho zájemců a v neposlední řadě vedla ke zvýšení výpůjček zvukových nosičů. Instituce v průběhu let změnila svůj název z Okresní lidové knihovny (OLK) pouze na Okresní knihovnu. Po zániku knihovny rady se prvním oficiálním ředitelem stal Jaromír Siegl. V šedesátých letech se začalo s vybudováním jednotného systému knihoven na Kutnohorsku, nově vzniklá okresní knihovna se podílela na založení více než 90 místních lidových knihoven [Městská knihovna, 2003].

Podle statistik měla kutnohorská knihovna v roce **1960** 34.684 svazků, včetně poboček v Sedlci a na Kaňku a 509 gramofonových desek. Po dlouhých letech zde bylo znovu otevřeno oddělení pro děti a mládež. Metodická činnost se v té době dobře začala rozvíjet. Do poloviny března 1961 půjčila knihovna místním knihovnám, školám a vojenským útvarům 29 metodických textů k besedám o knihách a sedm souborů knih, celkem tedy 229 svazků knih a 45 gramofonových desek [Siegl, 1961].

Z plánu práce kutnohorské knihovny na rok 1960 můžeme odvodit, jakým činností se rámcově knihovníci věnovali. Jednalo se o následující aktivity:

1. Propagace pětiletého plánu,
2. Pomoc při zvyšování produktivity zemědělské práce,
3. Šíření vědeckého světového názoru,
4. Výchova uměním – pomoc při zvyšování kulturní úrovně obyvatel, pořádání besed, hlasitého předčítání a výstavek,
5. Vzdělávací činnost, propagace naučné literatury, doplňování knih se zemědělskou tematikou, využívání především spisů Gottwalda, Zápotockého, Olbrachta, Jilemnického, Říhy,
6. Účast na přípravě voleb a politických a kulturních oslav (formou politicko výchovné práce),
7. Práce s dětmi a mládeží – zajištění místností, pořádání besídek, vytváření a rozšiřování výběrových seznamů knih pro mládež.

Pracovníci knihovny zdokonalili na počátku 60. let výpůjční a knihovnickou techniku – byl dokončen abecední seznam, přebudovány lístkové seznamy pro

čtenáře, rozmnoženy tematické seznamy pro čtenáře a vybudován systematický a autorský lístkový seznam gramofonových desek [Státní okresní archiv Kutná Hora, 1952-1961].

Samostatné **oddělení pro mládež** znovuotevřela okresní knihovna 18. října 1960. Do této doby bylo oddělení pro mládež umístěno v oddělení pro dospělé, kde se půjčovalo ve vyhrazených hodinách pouze dvakrát týdně. Pro děti předškolního věku až žákům posledních tříd základních škol bylo připraveno okolo 3.000 svazků knih. Zatímco opotřebované knihy byly stále obalovány do papíru, nové knihy byly baleny do igelitu, což vizuálně upoutávalo pozornost dětí, které si tak mohly lépe vybrat knihu z volného výběru. Na dolní okraj knih byly přilepeny barevné pásky označující různé obory: pohádky, dějepisné romány a povídky, povídky o dětech a ze života, z přírody a o zvířatech, dobrodružné knihy a různé obory naučné literatury [Z Okresní lidové knihovny, 1960].

Okresní knihovna a Okresní národní výbor v Kutné Hoře uspořádaly v dubnu 1961 **školení** pro 41 knihovníků okresu v Janově nad Nisou. Přednášelo se nejen o poslání a úkolech lidových knihoven, ale také například o jednotném systému knihoven, vedení seznamů a práci se čtenářem [Mottl, 1961].

Od roku 1950 se knihovny v tehdejším Československu účastnily pravidelné soutěže **Budujeme vzornou lidovou knihovnu** (BVLK). U přihlášených knihoven byla prověřována jejich činnost, umístění a vybavení. Prostřednictvím pomoci a pochopení národních výborů (NV) mohly knihovny za dva roky od přihlášení do soutěže obdržet uznání ONV (okresního národního výboru), za další dva roky uznání rady KNV (krajského národního výboru), poté cenu ministerstva kultury a nejvyšším oceněním byl titul Vzorná lidová knihovna [Ouřecká, 1977]. Úspěšné knihovny získávaly také finance na rozšíření a podporu knihovnických služeb a činností. V roce 1960 získala kutnohorská knihovna první stupeň uznání (ONV) a o dva roky později přijala uznání rady KNV.

V roce **1961** knihovna pokračovala úspěšně ve své činnosti – 1.728 čtenářům bylo vypůjčeno 86.355 svazků knih, 245 hudebnin a 533 gramofonových desek. Pravidelné pořady „Literární jubilea měsíce“ byly věnovány politickým, vědeckým a uměleckým výročím. V pokračujících večerech diskotéky se mohli uživatelé účastnit pásem „Slavné symfonie“, „Slavní pěvci a umělci“ nebo „Slavní herci“. Ke každému večeru byly uspořádány tematické výstavky. Večery byly pořádány

v žákovských domovech, na závodech, ve venkovských školách; větší večery byly pořádány ve spolupráci s kroužkem přátel poezie. Jen v roce 1961 bylo uspořádáno 69 večerů, kterých se účastnilo 2.518 návštěvníků. Knihovna úzce spolupracovala také s okresním divadlem J. K. Tyla, muzeem a okresním archivem. V samostatném oddělení pro děti byla postupně zlepšována práce s dětmi. O zvýšení metodické činnosti knihovnám venkovských obcí vypovídá celkem 78 metodických návštěv a také provedení dvou komplexních brigád, které sloužily k přebudování knihoven ve Vidicích a Kácově. Tehdejší okresní knihovna rozšířila jako první z knihoven Středočeského kraje svou metodickou pomoc i na závodní odborové knihovny [Uznání, 1962; Z okresní lidové knihovny 1962].

V polovině 60. let 20. století knihovna v Kutné Hoře vykonávala vedle své základní činnosti (půjčování knih a časopisů) řadu **mnohotvárných funkcí**, jak o tom píše Konvalina [1964]. Došlo k proměně knižního fondu okresní knihovny, přičemž se zvýšený důraz kladl především na naučnou literaturu z přírodních a společenských věd. Zvláštní péče byla věnována četbě mládeže, především studentům průmyslové školy. Okresní knihovna dbala na rozšiřování poznatků z technických věd a byla jednou ze dvou okresních knihoven Středočeského kraje, kde bylo před státním zavedením testováno mimoškolní vzdělávání - tím získávala pevné místo v soustavě dalšího vzdělávání. Knihovna začala s odbornou literaturou více pracovat, podporovala lidové akademie a univerzity, družstevní a závodní školy a další kolektivní formy zvyšování kvalifikace. Pro posluchače lidových akademií pořádala knihovna exkurze, při kterých se měli seznámit se složením knihovního fondu. Lektorům jednotlivých cyklů a kurzů knihovna měla předkládat překlady cizojazyčných článků, publikací a seznamy knih a časopisů, které představují a doporučují posluchačům. Knihovníci si uvědomovali, že k řádnému plnění výše uvedených funkcí postrádají studovnu, kde by byly půjčovány knihy prezenčně.

Knihovna **koncem 60. let 20. století** uchovávala dobrý knižní fond krásné i naučné literatury, i když, jak přiznává Jaromír Siegl [1969] využívané prostory knihovně nevyhovovaly. Prostory v přízemí budovy na Husově třídě byly nedostatečné [Dva problémy, 1970]. Bylo rozhodnuto ponechat knihovnu na svém tradičním místě a přízemí vyhradit pouze půjčovnímu oddělení. Všechna ostatní oddělení byla v průběhu let umístěna do patra budovy, čemuž musely ustoupit tři bytové jednotky. Dvůr s chráněnou staletou lípou prošel parkovou úpravou, po které v něm byla

umístěna letní čítárna.

O vývoji Okresní knihovny v Kutné Hoře v **první polovině 70. let** minulého století nemáme velké množství zpráv. Prostřednictvím článků v místních novinách Úder [Krátké z okresu, 1970; Společenská rubrika, 1973a; Společenská rubrika, 1973b] se dovídáme, že potenciální návštěvníci byli zváni na večery diskotéky, které se věnovaly například tvorbě spisovatelů Vítězslava Nezvala a Jana Drdy, politicko kulturním výročím (k 25. výročí Vítězného února knihovna uvedla roku 1973 operu Bedřicha Smetany „Braniboři v Čechách“) nebo byly částečně přetvořeny v literárně hudební večery (například večer „A nyní trochu poezie a hudby). V roce 1973 měla okresní knihovna ve svém fondu již 43.728 svazků knih a předcházející rok půjčila 116.840 svazků knih 23.894 návštěvníkům. Dětské oddělení nabízelo 7.672 svazků [Kniha, 1973].

Měsíc březen býval v dobách normalizace zasvěcen propagaci knihy. Studenti kutnohorského gymnázia si připravili rozbor díla Václava Kaplického „Železná koruna“, která pojednává o útlaku venkovského lidu na Čestlínsku ve druhé polovině 17. století, a pozvali si autora na besedu, aby s nimi besedoval o své literární práci. Mnoho mladých lidí se účastnilo rovněž večerních besed, které pořádala Okresní knihovna a Městské kulturní středisko v Kutné Hoře [Zájem, 1975].

Od školního roku 1974-1975 až do konce roku 1989 se kulturní střediska, školy, odborná učiliště a okresní knihovna připojily k systému **Mládež a kultura**, v jejímž rámci bylo připraveno čtyřikrát více akcí pro veřejnost. Knihovny v rámci systému seznamovaly veřejnost s možnostmi využití knihoven. Důraz byl kladen na literární pásma a soutěže motivované politickými a kulturními jubilei [Mládež, 1982].

Do kutnohorské knihovny přišlo roku 1975 30.413 čtenářů, kteří si vypůjčili 145.759 knih [Březen, 1976]. Z uvedených údajů můžeme odvodit, že rozhodně neupadl zájem o knihovnu, i když se proměnila její činnost, která se soustředila především na práci se čtenáři.

V oblasti kultury, pod kterou spadalo i knihovnictví, byly důležitým nástrojem plnění volebních programů **plány kulturně výchovné činnosti**, které zpracovávalo všech 67 městských národních výborů a místních NV. Umělecká činnost měla být rozšířena a ideově a umělecky zkvalitněna. Podle usnesení pléna okresního NV (ONV) z dubna 1973 byl budován střediskový systém kulturně výchovné činnosti, byl

zaznamenán rozvoj politicko výchovné a vzdělávací činnosti. Knihovny ve vybudované jednotné síti se zaměřovaly na výchovu mladé generace [Belzová, 1976].

Vedle tradičních služeb byly koncem 70. let zavedeny v okresní knihovně **nové služby**: zasílání souborů knih venkovským knihovnám, cvičení v orientaci v knižním fondu a v profesionálních knihovnách rovněž infromatická výchova dětí. Pod dohledem státních a stranických orgánů knihovny pořádaly soutěže, exkurze, besedy, literární večery a jiné akce sloužící k propagaci knihy, knihovny a čtenářství [Ouřecká, 1979].

Od září 1978 působil v Okresní knihovně Kutná Hora **recitační kroužek** pod vedením Věry Kopecké. Členové kroužku účinkovali na slavnostních kulturních pořadech a připravovali tematická pásma, například pásmo z tvorby amatérů „Zabaveno pod lavicí“ [Práce, 1979].

Považuji za důležité připomenout činnost několika **osobností**, které jsou spjaty s činností knihovny ve druhé polovině 20. Století (viz příloha č. 2). Do starobního důchodu odešel roku 1964 Jaromír Siegl, hudebně literární poslechové večery pořádal ale až do poloviny 70. let. Do knihovny docházel každé odpoledne a mladší kolegové ho nemohli jinak nazývat než Pan knihovník. Osobnosti, činnosti a významu Jaromíra Siegla byla věnována již předcházející část práce.

Ve funkci ředitele Siegla nahradil Miloš Konvalina (ředitelem knihovny do roku 1979) a po patnácti letech vedla knihovnu Alena Ouřecká (ředitelka knihovny v letech 1979-1990) [Provaz, 2003].

Mezi významné zaměstnance knihovny v druhé polovině 20. století patřila nepochybně **Květa Křemenáková**, která začala pracovat již pod vedením Jaromíra Siegla a v pozdějších letech vykonávala funkci metodičky a zástupkyně ředitele Miloše Konvaliny. Podle článku Pospíchalové [2005] Křemenáková rozuměla všem knihovnickým činnostem. Dokázala správně zaevidovat knihu, vypracovat výkaz o činnosti a statistické hlášení, zorganizovat a připravit školení pro dobrovolné knihovníky, udělat besedu pro děti. Uměla navrhnout interiér pobočky nebo oddělení, věnovala celé dny i pracovní soboty neformálním metodickým návštěvám; její zásluhou byl v Okresní knihovně Kutná Hora vybudován střediskový systém a byly rovněž dobře zaškoleny knihovnice okresu. Pomoc s malováním nebo úklidem

některé venkovské knihovny jí nedělala problém. Svých příkladných výsledků dosáhla velkou pílí, byla náročná a nesnášela polovičatost jak u sebe, tak spolupracovníků. Kromě knihovny se Křemenáková angažovala také v řadě kulturních a společenských organizací, například na přelomu 60. a 70. let tvořila součást redakční rady periodika Krásné město. Mnoho let působila v komisi hodnocení knihoven v soutěži BVLK.

V kutnohorské knihovně pracoval na místě metodického pracovníka jako pomocná síla básník a spisovatel, sedlecký rodák, Jiří Ostaš, vlastním jménem Zdeněk Sláma. Tohoto lyrického básníka připomíná pamětní deska umístěná ve vestibulu knihovny od 90. let minulého století.

Celková **rekonstrukce budovy** Okresní knihovny v Kutné Hoře probíhala od roku 1979 [Knihovny Středočeského kraje, 2004; Dudák, 2004]. Při této úpravě budovy došlo k rozšíření knihovny i do vrchních pater, kde byly dosud byty. Úprava probíhala několik let a měla vyřešit tehdejší prostorové problémy budovy.

Roku 1979 bylo v okrese Kutná Hora 102 knihoven, největší byla okresní knihovna, která měla ve svých fondech 78.407 svazků knih. Rostl počet čtenářů a svazků a knihovny vedle půjčování knih vykonávaly kulturně výchovnou činnost, především besedy a výstavy k propagaci knih [Čtu, 1980]. Žačky Základní školy Kamenná stezka v Kutné Hoře se dozvěděly při návštěvě knihovny následující informace, které použily v novinovém článku [Pokorná, Těšitelová, 1980]: knihovna nabízela pro mládež téměř 9.000 svazků knih a pro dospělé 27.000 svazků beletrie a 18.000 svazků naučné literatury. Návštěvnost knihovny se pohybovala okolo 3.400 čtenářů za rok a k rychlejší orientaci byly k dispozici katalogy a příruční knihovna.

Okresní knihovna orientovala svou činnost na **mladou generaci**, jak o tom vypovídá článek Najít cestu ke knize [1981]. Žáci navštěvovali jedenkrát ročně knihovnu, kde probírali informatickou lekci pro příslušný ročník – v 1. třídě se dozvěděli, kdo je ilustrátor, rozdíl mezi časopisem a knihou, starší žáci probírali náročnější problematiku, např. vyhledávání v katalogu. Studenti středních škol a učilišť získávali také základní informace o knihovně a účastnili se její prohlídky. V oddělení pro mládež působil pionýrský kroužek, který se ucházel o získání odbornosti Mladý knihovník. Pracovnice oddělení pomáhaly při soutěžích, například výběrem a přípravou literatury k soutěži „O zemi, kde zítra znamená včera“. Pro dospělejší mládež byly pořádány besedy, literární pásma a společně s Klubem mládeže vznikaly

večery poezie (např. „Marie Kudeříková“, „Večer mladé poezie“).

Pro čtenářské kroužky byla pořádána čtenářská konference k Manifestu komunistické strany. V okresní knihovně stále působil rovněž recitační kroužek. Za celkovou činnost získala Okresní knihovna v Kutné Hoře v soutěži aktivity knihoven k 35. výročí osvobození čestné uznání ministerstva kultury.

Rekonstrukce budovy v Husově třídě si vyžádala roku **1983** dočasné uzavření budovy. Vedle vlastního objektu byly služby poskytovány v pobočkách Sedlec (prozatímně v budově pošty), Malín (pro havarijní stav dočasně uzavřena) a Kaňk. Stále rostl počet čtenářů a výpůjček. Městský národní výbor a stavební organizace se snažily podporovat kulturní služby v kultivovaném prostředí [Ouřecká, 1983].

V **polovině 80. let** minulého století se knihovny kutnohorského okresu podílely na zpřístupňování informací formou doplňování knihovních fondů a roztříděním zejména naučné literatury na základě desetinného třídění. Všechny profesionální knihovny okresu (Kutná Hora, Čáslav, Vrdy, Uhlířské Janovice, Sázava, Zbraslavice, Zruč nad Sázavou a Žleby) prováděly s využitím dostupných pramenů rovněž bibliograficko-informační službu. Řadu kulturně výchovných činností vykonával recitační kroužek, který byl zaměřen na propagaci knih pomocí besed, literárních pásem, pásem poezie, soutěží a dalších akcí pro školy, učiliště a organizace NF (národní fronty).

Stále pokračovala přestavba budovy okresní knihovny, která byla ve špatném stavu. Venkovní opravy omítek a střechy zajistilo středisko Obnovy památek v Kutné Hoře. Rekonstrukci interiéru, zaměřenou především na obnovu vodoinstalace a elektroinstalace, měl na starost Okresní stavební podnik (OSP) Kutná Hora. Po opravách byla část fondu přenesena do prvního poschodí, což umožnilo zavést volný výběr v půjčovně pro dospělé čtenáře [Buřvalová, 1984].

Při rozvoji **kulturně výchovné činnosti** podle plánu rozvoje kultury byl kladen důraz na ideové, umělecké a estetické působení. Knihovny, které vystupovaly na úrovni kulturní, odborné a politické, se zapojily do systému Mládež a kultura, který byl zaměřen na estetickou výchovu dětí, seznámení s hodnotami tehdejší tvorby a odkazem minulosti. Podle Kratochvílova článku [1985] rostl počet vypůjčených knih a registrovaných čtenářů. Pracovníci knihovny se zaměřovali na studenty středních škol, středních odborných učilišť a stranické vzdělávání. Bylo potřeba

zkvalitnit prostředí a vybavenost knihoven, především dokončit modernizaci okresní knihovny a zřídit pobočku na sídlišti Šipší. Knihovny organizovaly nejen k měsíci březnu tematické výstavy k propagaci beletrie a naučné literatury a zaměřily se na kolektivní akce – literární pásma a soutěže [Ouřecká, 1986].

Záslužnou a rozmanitou činnost vykonávalo **oddělení pro děti a mládež**, jak o tom svědčí dochovaná Kronika dětského oddělení [1986]. Pro děti byly pořádány kolektivní akce, informatická výchova byla věnována žákům základních škol a byly pořádány rovněž lekce pro mateřské školy. Knihovna spolupracovala se školními družinami. Probíhala pásma a soutěže „Co víš o SSSR“, „Jak to bylo, pohádka?“ nebo soutěže „Jak znáš českou literaturu“, „Ten dělá to a ten zas tohle“ a „Z Čech až na konec světa, aneb S knihami a zajímavými lidmi za poznáním“. V říjnu 1985 proběhla beseda s vojáky na téma „Co víš o ČSLA (Československé lidové armádě)“. V knihovně se scházel dvakrát do měsíce kroužek Albatrosu a čtenářský kroužek Kaňka. Děti se mohly účastnit rovněž branné soutěže „Znáte naše vojáky“.

Koncem 80. let bylo ročně půjčováno okolo 200 tisíc svazků. Značná péče byla věnována zlepšení podmínek pro poskytování služeb občanům. Za provozu byly provedeny rozsáhlé opravy budovy a vybudována moderní oddělení. V letních měsících roku 1988 došlo k přebudování oddělení pro dospělé [Ouřecká, 1988].

Jak vyplývá již z uvedeného textu, v období let 1948-1989 plnila kutnohorská knihovna funkce poplatné tehdejší době. Vedle propagace naučné literatury, pětiletých plánů a tradičních výpůjčních služeb byly zavedeny nově metodické funkce pro celý okres a knihovna již mohla zajišťovat literaturu pro své čtenáře rovněž z fondů okresních knihoven, tzv. MVS. V roce 1979 začala dlouho plánovaná rekonstrukce budovy na Husově třídě, která měla zlepšit podmínky pro poskytování služeb v knihovně. Ačkoliv zmiňované období není podchyceno jako celek v žádné publikaci o knihovně, můžeme odvodit i z kusých zpráv, že právě v tomto období se výrazně rozvíjely různé formy práce se čtenáři a byla rozšířena spolupráce s kutnohorskými školami. Metodická činnost se stala základem pro dnešní regionální funkce, které byly v 90. letech 20. století na několik let zastaveny, ale knihovny se k jejich vykonávání po několika letech znovu vrátily.

2.5 Vývoj veřejné knihovny v Kutné Hoře od roku 1990

Počátkem 90. let minulého století se změnilo společenské, ekonomické a politické

poměry v naší republice, což se odrazilo rovněž v činnosti knihoven. Objevila se nová konkurence knihoven – lidé získali možnost věnovat více svůj volný čas sledování televize, videokazet nebo chození do kina. Po otevření hranic musela být knihovnická práce přizpůsobena praxi západoevropských a zámořských knihoven, velký požadavek byl kladen na automatizaci knihovních procesů, implementaci mezinárodních standardů a v neposlední řadě na technický a technologický rozvoj činnosti knihoven.

Knihovny okresu Kutná Hora se podle Kozlíkové [1991] potýkaly počátkem 90. let s růstem cen všech druhů informačních pramenů, z čehož vznikal problém, jak pokrýt zájem čtenářů a uživatelů. V okresní knihovně byly soustředěny finanční prostředky na mzdy, nákup knih, materiálové zabezpečení všech veřejných knihoven okresu a prostředky na provoz samotné okresní knihovny. Jednotlivé obecní úřady dostaly finance na zajištění provozu svých knihoven.

Zásadnějším krokem, který měl zlepšit finanční situaci knihoven na Kutnohorsku, byla **změna organizace** z rozpočtové na příspěvkovou. Nově zakotvená klauzule statutu jasně uvádí, že knihovna v rámci platných právních předpisů vyvíjí obchodní činnost k posílení rozpočtu, poskytuje speciální placené služby podnikům, soukromým podnikatelům, církvím, politickým stranám, občanským iniciativám apod., se kterými může uzavřít vzájemnou dohodu. Četných změn doznal knihovní řád, podle něhož knihovna opět vybírala čtenářské příspěvky na provoz knihovny diferencovaně podle kategorií uživatelů. Získané prostředky byly využívány na doplňování knižního fondu.

Hojně využívanou se stala od začátku února 1991 kopírovací služba. Od 1. dubna byla otevřena **půjčovna zvukových dokumentů** půjčující dokumenty za úplatu. Finanční situaci pomáhal vyřešit i nově přijatý manažer, jehož úkolem bylo zajišťovat obchodní činnost knihovny, získávat sponzory nebo kontaktovat nakladatele. Knihovna nabízela inzerci podnikatelům. Přemýšlelo se také o vytvoření informačního centra, které by zajišťovalo za úplatu informace podnikům a zařízením, dále o pořádání knižních burz, přednášek, jazykových kurzů a zprostředkování překladů článků uživatelům.

V čele okresní knihovny stála od roku 1990 PhDr. Jindřiška **Kozlíková**. O rozvoji kutnohorské knihovny svědčí například vybudování **letní čítárny** v prostoru dvora přiléhajícího k budově knihovny. **Střediskový systém** knihoven v okrese Kutná Hora

byl zrušen v roce 1994, střediskové knihovny přešly pod obce Kutná Hora, Sázava, Uhlířské Janovice, Vrdy, Zbraslavice, Zruč nad Sázavou a Žleby. Roku 1994 byla rovněž otevřena pobočka knihovny pro důchodce na sídlišti Šipší (v suterénu domu č. 72 v ulici Na Studních). Na vzniku pobočky se podílel Český červený kříž a Svaz invalidů. Nově otevřená půjčovna měla zkrátit cestu čtenářům za dobrou knihou, knižní fond byl pravidelně obměňován [Chcete ušetřit?, 1996].

V roce 1995 nastoupila na místo ředitelky knihovny Mgr. Gabriela Psotová, provdaná **Jarkulišová** [Městská knihovna Kutná Hora, <http://www.knihovna-kh.cz/content/historie>], která vede knihovnu dodnes.

Vedení kutnohorské knihovny se snažilo zachovat rozsah služeb, které byly kumulovány z původních šesti do následných **čtyř oddělení**. Základním oddělením bylo oddělení pro dospělé, které nabízelo 1.680 trvalým čtenářům přibližně 70 tisíc svazků krásné i naučné literatury. Druhé oddělení bylo věnováno literatuře o umění, půjčovně CD a LP, čítárně časopisů a navíc videopůjčovně, která byla pronajata soukromou firmou. Význam oddělení pro děti a mládež, které shromažďovalo přibližně 7.000 svazků, stále vzrůstal. Děti si mohly vyzkoušet práci na bezplatně zapůjčeném počítači. Pracovnice dětského oddělení spolupracovaly se školami různých stupňů na uskutečnění rozmanitých programů: přednášky o práci s knihou, pásma, Dětský den, připomínky výročí. Posledním oddělením byla studovna, která tvořila informační středisko obsahující slovníky, encyklopedie, regionální literaturu, centrální evidenci čtenářů a poskytovala reprografické služby.

Z mnoha akcí, které v roce 1995 v knihovně probíhaly, můžeme připomenout odhalení Pamětní desky Zdeňku Slámovi, setkání s režisérem Vomáčkou nebo připomínku Ing. Pernera z Bratřic. Knihovna navázala pracovní kontakty s nadací Dítě a kůň, pokračovala ve spolupráci s nakladatelstvím Primus (které organizovalo besedy s Jiřím Suchým nebo Zdeňkem Mahlerem) a knihkupectvím U Stříbrného groše [Hospes, 1995].

Z okresní knihovny se roku 1996 stává **městská knihovna** zřizovaná městem Kutná Hora. Komplexní automatizace knihovnických procesů byla dokončena roku 1997, téhož roku byla v knihovně zpřístupněna první veřejná internetová stanice.

Roku 1998 si knihovna připomněla obrovskými oslavami 150. výročí založení veřejného knihovnictví v Kutné Hoře [Městská knihovna Kutná Hora,

<http://www.knihovna-kh.cz/content/historie>]. V týdnu od 22. – 26. června platila čtenářská amnestie, půjčovné periodik a CD bylo zdarma atd. Oslavu obohatil koncert kapely Blue Apple v knihovní zahradě, uvítání hostů (například Zlata Houšková z Národní knihovny ČR) a v neposlední řadě také slavnostní program s přednáškou a recitací.

V té době dvanáct zaměstnanců knihovny pečovalo o zhruba 105 tisíc svazků knih a 1.500 CD. Pro přibližně 6.430 čtenářů bylo odebíráno 80 periodik a 6 deníků. Předchozí rok byly nakoupeny knihy a CD v hodnotě 340 tisíc Kč. Knihovna organizovala besedy a setkání s osobnostmi, soutěže, přednášky, spolu s dalšími 80 knihovnami se podílela na rozvoji souborného katalogu naučné literatury v rámci knihovnického systému LANius. K jubileu byly vyhlášeny výtvarné a literární soutěže, například literární soutěž „Když se řekne knihovna“ [Hospes, 1998].

Období druhé poloviny 90. let přineslo **stabilizaci** knihovny. Zvýšil se počet registrovaných čtenářů (v roce 1996 jich bylo 4.553, roku 2002 již 4.863), denně knihovnu navštívilo průměrně 400 uživatelů. Vzrůstající zájem o knihovnu vyústil k rozšíření poskytovaných služeb [Provaz, 2003]. V následujícím textu se budu věnovat činnosti městské knihovny z pohledu jednotlivých roků, jak to umožnila dostupnost jednotlivých informačních pramenů.

Ve své mnohotvárné činnosti pokračovala městská knihovna i v roce **2001**. Celoroční úsilí vedlo k dosažení těchto výsledků:

1. Byla provedena kompletní revize celého fondu knihovny (přibližně 100.000 svazků) bez omezení služeb veřejnosti.
2. Knihovna získala finanční prostředky na realizaci dvou projektů v grantovém programu VISK (veřejné informační služby knihoven) Ministerstva kultury ČR, ze získaných prostředků bylo nakoupeno vybavení pro občany s postižením zraku.
3. Došlo k rozšíření každodenní otevírací doby knihovny.
4. Knižní skladové prostory v přízemí knihovny prošly kompletní rekonstrukcí.
5. Nové prostory pro otevření specializované studovny byly finančně a technicky připraveny.
6. Městská knihovna získala možnost stát se součástí kooperačního systému

knihoven Středočeského kraje a být pověřenou knihovnou.

7. Pro obtížně se pohybující spoluobčany byla založena roznášková služba.
8. Od 8. října 2001 proběhl Týden knihoven s mottem „Podej ruku své knihovně, aneb Provázkiáda“.

Uvedené změny se ve velké míře dotkly **oddělení beletrie a naučné literatury pro dospělé čtenáře** v přízemí knihovny, kde probíhalo stěhování a rekonstrukce a uvolněný prostor byl připravován pro zřízení speciální studovny pro zrakově handicapované spoluobčany. V oddělení pro dospělé je zajišťována především činnost výpůjční – roku 2001 denně navštívilo oddělení více než 250 čtenářů, kteří si půjčili okolo 1.500 knih. Probíhaly zde také lekce informatické výchovy pro žáky 9. tříd a studenty 1. ročníků SŠ a SOU. Pracovnice se podílely na zabezpečení dalších akcí knihovny.

Stěžejní činností **oddělení pro děti a mládež** v prvním patře knihovny je soustavná práce s dětským čtenářem ve školních zařízeních i přímo v knihovně. Pracovnice knihovny uspořádaly pro podporu dětského čtenářství v roce 2001 celkem 184 akcí (lekce informatické výchovy, literární pásma a soutěže, pro mateřské školy tematické soutěže, povídání a pásma), kterých se účastnilo 4.007 dětí. Na základě spolupráce se všemi kutnohorskými školami knihovna například zajišťuje prostory a porotu pro školní kola recitační soutěže ZŠ Žižkov a dlouhodobých soutěží se účastní také školy venkovské z okolí Kutné Hory. Ve stručnosti můžeme uvést probíhající akce:

1. Soutěže - „Mír dětem celého světa“ (výtvarná), „Kde končí svět“ (znalostní), „Velká prázdninová soutěž“, „Znáš svoje město?“,
2. Další akce – Dětský den, beseda s redaktorkou Albatrosu – Ludmilou Hobzovou, Mikulášské odpoledne.

Návštěvnost vzrůstala také v **oddělení literatury o umění, čítárně a půjčovně CD a LP** v prvním patře. Cílenou akvizicí bylo dokoupeno více než 150 kompaktních disků, okolo 20 magnetofonových kazet a přes 200 CD-R časopiseckých příloh. Uživatelé si mohou od roku 2000 rezervovat žádané kompakty interaktivně na internetu. Půjčovna a čítárna novin a časopisů nabízela denně okolo 114 periodik, z toho 8 titulů novin; žádaná byla společenská a také populárně naučná periodika. V části oddělení, která se zabývala literaturou o umění, mohli čtenáři najít nejen životopisy uznávaných umělců, ale také literaturu o jednotlivých uměleckých

oborech (malířství, architektura, umělecká fotografie, divadlo a divadelní formy, operní a moderní zpěv aj.).

Specifický knižní fond i čtenářskou obec obsahovala **studovna, oddělení regionální literatury a internetu** v přízemí knihovny. Znalosti z příruční knihovny čerpali studující k tvorbě čtenářských deníků, slohových prací nebo referátů. Oddělení nabízelo přístup ke sbírce zákonů od roku 1954 a také k fondu regionální literatury (tzn. k dílům o Kutné Hoře, Kutnohorsku a osobnostech spojených s regionem). Velmi navštěvované byly veřejné internetové stanice a uživatelé využívali rovněž reprografické a meziknihovní služby [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/vyrocni-zprava-2001>].

K zavedeným oddělením přibýlo v říjnu **2002** nové **oddělení informačních služeb**, kde byli registrováni čtenáři, poskytována meziknihovní výpůjční služba (MVS) a především zde měli uživatelé přístup k počítačům připojeným na internet (již od roku 1997 jako jedna z prvních knihoven v ČR) nebo počítačům vybaveným speciálním softwarem pro zrakově postižené. Oddělení informačních služeb se specializovalo na problematiku Evropské unie. Změnou prošlo půjčování audiovizuálních médií a periodik. Došlo k rozšíření fondu zvukových knih, které si půjčují především osoby starší a s poruchami zraku. Byl odstraněn manipulační poplatek při půjčování periodik a knihovna rozšířila počet odebíraných časopisů [Jarkulišová, 2002]. V oddělení informačních služeb zůstala soustředěna kopírovací služba, registrace nových čtenářů a nově také poskytování informací ze všech oblastí Evropské unie. Na prostory oddělení pro dospělé čtenáře navazovala nově vzniklá **studovna**, která nabízela čtenářům klidné prostředí ke studiu, základní literaturu všech vědních oborů včetně slovníků a encyklopedií a regionální literaturu.

Městská knihovna v Kutné Hoře nabízela vedle 4 veřejných internetových stanic, které byly velice využívány díky příznivé cenové politice knihovny, také přístup k modulu OPAC a možnost práce s národními licencemi. **OPAC** (z angl. Online Public Access Catalogue) umožňuje čtenářům vzdálené prohledávání katalogu knihovny. Pro knihovny je zpřístupněn prostřednictvím lokální sítě, pro čtenáře přímo na internetu pod heslem online katalog. Volný přístup do katalogu jej umožňuje prohledávat, získávat výsledky vyhledávání, zjišťovat stav exemplářů a přistupovat k plným textům volně dostupných dokumentů. Registrovaný přístup nabízí navíc možnost vytvořit si uživatelský profil a podává přehled o výpůjčkách,

rezervacích, objednávkách a poplatcích jednotlivých čtenářů.

Uživatelé knihovny mohli také díky licenčnímu přístupu využívat plnotextové tuzemské a zahraniční databáze:

1. EIFL Direct – nabízí odborně a populárně naučné tituly (ekonomika, zdraví, kultura, sport aj.),
2. ProQuest5000/PCI Web – nabízí rovněž odborně a populárně naučné tituly,
3. Služba KnowEurope – výhradně evropská databáze o Evropské unii a Evropě v širším kontextu, obsahuje zprávy, průběžné informace, právní předpisy, statistické údaje, analytické přehledy aj.,
4. TAMTAM – databáze Anopress – český produkt, který shromažďuje a zpracovává články českého periodického tisku.

V rámci vykonávání **regionálních funkcí** bylo uzavřeno 65 smluv o spolupráci s obecními knihovnami, byly poskytovány konzultace, metodické návštěvy a vypravovány knižní soubory. Kutnohorská knihovna byla již druhým rokem pověřenou knihovnou a získala finanční prostředky z grantového programu podpory regionálních funkcí knihoven přímou dotací ze státního rozpočtu. Rok 2002 byl věnován především následujícím činnostem:

- zmapování aktuální situace,
- navázání kontaktů s místními samosprávami a uzavření smluv o spolupráci,
- vytvoření koncepce výkonu RF v Městské knihovně Kutná Hora,
- vytvoření prostorových a technických podmínek pro uskladnění a zpracování výměnného knižního fondu a jeho faktické budování (akvizice, nákup, zpracování),
- cirkulace a rozvoj výměnných knižních souborů.

Hlavním cílem RF je poskytnout knihovnicko-informační služby i obyvatelům nejmenších vesniček [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/vyrocní-zprava-2002>]. Je to činnost velice náročná, postupem času se podmínky pro její poskytování zhoršovaly, budu se jim věnovat také v následující kapitole o současnosti knihovny.

Městská knihovna převzala v uvedeném roce **knižní fond nemocniční knihovny**.

Rada města schválila přesun fondů, které byly dlouhou dobu umístěny v budově hlavního ředitelství zdravotnického zařízení a sloužily především zdravotnickému personálu. Knihovníci provedli revizi zdravotnické literatury, přičemž musely být vyřazeny multiplikáty a zastaralá literatura. První nově získaná zdravotnická literatura byla v městské knihovně přístupna již v září 2002 [Sklářová, 2002].

V roce **2003** byla prodloužena autorská garance na zvukové nahrávky z tří na devět měsíců, která měla zabránit kopírování nově vydané hudby. V knihovně byla provedena výměna elektroinstalace, což vedlo především k omezení výpadků elektrického proudu, způsobených zvýšeným odběrem proudu pro počítače. Knihovna musela opět čelit nevhodným prostorovým a finančním podmínkám.

V oblasti regionálních služeb bylo dobrou zprávou, že se počet obsluhovaných knihoven zvýšil na 59 knihoven. Kutnohorské knihovně byl jako jedné ze dvou knihoven Středočeského kraje zvýšen příspěvek na **regionální funkce** z grantového projektu Ministerstva kultury ČR, za který byl zakoupen služební vůz. Hlavním úkolem uvedeného roku bylo zapsat všechny fungující knihovny do Evidence knihovny MK ČR podle Knihovního zákona. Specifická práce probíhala s neveřejnými knihovnami (Anglická knihovna, Muzeum českého stříbra – Hrádek). Důraz byl kladen také na internetizaci knihoven a vyhledávání dokumentů prostřednictvím online katalogu. Z proběhlých školení připomeňme týdenní kurz základní počítačové gramotnosti, který byl v následujícím roce pro velký úspěch opakován.

V říjnu 2003 byl slavnostně otevřen **bezbariérový vstup** v knihovně nejen pro vozíčkáře, ale také maminky s kočárky a občany se sníženou pohyblivostí. V rámci projektu „Svět bez bariér“ přispěla na vybudování vstupu kutnohorská společnost Philip Morris ČR. Byla tak zpřístupněna nejvyužívanější oddělení – pro dospělé a studovna a vyhrazena dvě parkovací místa pro tělesně postižené občany.

Nově zavedená akce **Březen měsíc internetu** nabídla internet pro nezaměstnané zdarma, školení vyhledávání v databázích ČTK a ANOPRESS a vstupní informační školení o využívání online knihovnických služeb.

Na 25. červen 2003 připadla **oslava 155. výročí založení** kutnohorské knihovny, ke kterému byla připravena výstava o historii knihovny, expozice o střediskovém kooperačním systému knihoven, znalostní soutěž pro děti, internet zdarma pro

nezaměstnané a krátký komponovaný program na zahradě knihovny [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/vyrocní-zprava-2003>].

Městská knihovna připravila pro veřejnost například tyto **akce**:

- a) literární, výtvarné soutěže (výroba záložek), soutěž Adoptuj panenku a zachrániš dítě, Putování za pohádkou, prázdninová soutěž,
- b) lekce informační výchovy,
- c) výstavy – na památku spisovatele Jaroslava Humbergera, nakládání s odpady,
- d) přednášky – o K. H. Borovském, E. Petiškovi,
- e) čtenářské amnestie – k výročí 155. založení knihovny,
- f) Dětský den s doprovodnými akcemi,
- g) besedy – o národnostních menšinách,
- h) literární pásma – František se bojí (pro mateřské školy),
- i) další akce – první Noc s Andersenem v Kutné Hoře, Týden knihoven – dny otevřených dveří, čtenářská amnestie, burza knih, internet pro nezaměstnané zdarma, výstavy, besedy, ankety.

O aktuálním dění v Městské knihovně Kutná Hora roku **2004** informuje rozhovor Jitky Pokorné [2004] s ředitelkou knihovny, Mgr. Gabrielou Jarkulišovou. Knihovna pokrývala ze zkráceného rozpočtu pouze nezbytné náklady. Snížení financí vyvolalo omezení nákupu dokumentů, propuštění pracovních sil a limitována byla také účast knihovny v grantových programech Ministerstva kultury ČR. Chod knihovny ohrožovala poruchovost elektrického vedení a nekvalitní vnitřního vytápění.

Vedle zavedených a hojně využívaných internetových služeb (vyhledávání, obsluha uživatelských kont) byla zavedena také služba SMS (Short Message Service) oznamování konce výpůjčních lhůt, oznámení o upomínkách a rezervacích pro čtenáře. Za zřízení pobočky knihovny v Obchodním centru Pasáž a výrazné rozšíření služeb pro obyvatele byla městská knihovna odměněna Cenou Města Kutné Hory za rok 2003 [Ceny Města, 2004]. V uvedeném roce nabízela knihovna mimo jiné následující akce pro návštěvníky:

- a, soutěže – Malování s panem Ladou, Napiš si pohádku, Namaluj si pohádku, soutěž s omalovánkou s nakladatelstvím T-art, literární soutěž O zlatý groš, prázdninová

soutěž Prázdniny ve světě, Humor anglicky, Povídání přes hranici,

b, besedy – o ilustrátorech pro 3. třídy ZŠ,

c, literární pásma – o K. H. Borovském, E. Štorchovi, o knižních hrdinech,

d, internet – pro nezaměstnané hodinu zdarma, Čtvrtky pro nepolíbené internetem,

e, další akce – Poznej země Evropské unie (zaměřeno na Francii, Velkou Británii),

křest Clooneyho životopisu v Sankturinovském domě, Noc s Andersenem,

Vietnamské komunity, Den dětí s doprovodnými akcemi, drátkování, školení na

počítačích, benefiční koncert, akce k Mikuláši a Vánocům.

Nově vypracovaná **Koncepce rozvoje knihovny** [Jarkulišová, 2004] analyzovala současný stav a nastavila parametry pro následující roky. Jednoznačně vypověděla, že nesystematičnost ve financování knihovny přinášela méně knih, méně služeb se odrazilo v úbytku čtenářů, frekvenci návštěv a postupném útlumu služeb. Důležitým aspektem pro rozvoj služeb představovala věková, etnická a vzdělanostní struktura obyvatel a vymezení specifických skupin uživatelů. Hlavní náplní kontaktů mezi zřizovatelem a městskou knihovnou bylo vymezení vlastnických práv k objektu knihovny v Husově ul. č. 145 a objem poskytovaných finančních prostředků. Knihovna se dokázala přizpůsobit novému celospolečenskému klimatu, změně technologie služeb a jiným zdrojům informací, ale výkonové ukazatele knihovny spadaly stále pod vliv nesystémového financování knihovny, což vedlo ke:

- nerovnoměrné akvizici,
- zastarávání technického vybavení,
- havarijnímu stavu některých provozů aj.

Kolektivu odborných pracovníků se přes veškeré překážky povedlo stabilizovat služby knihovny:

- zavedení online služeb,
- modernizace dětského oddělení,
- vybudování pobočky na sídlišti atd.

V rámci své činnosti **spolupracovala** Městská knihovna v Kutné Hoře s oborovými i mimooborovými institucemi: se základními školami, Charitou Kutná Hora, Úřadem v Kutné Hoře, Multikulturním centrem v Praze a v neposlední řadě také

s Ministerstvem zahraničí ČR. V rámci kooperace poskytuje kutnohorská knihovna regionální funkce.

SWOT analýza. Koncepce vymezila další rozhodující ukazatele pro knihovnu. Pokusím se shrnout pár rozhodujících důležitých aspektů:

S – silné stránky: zvyšování úrovně knihovny, významné informační bohatství, kvalifikace pracovníků, kooperace knihoven, funkce pověřené knihovny, existence národních licencí, kvalita budovaného knihovního fondu, tradice kutnohorského knihovnictví aj.

W – slabé stránky: chybí funkční začlenění knihovnicko-informačních služeb do strategických plánů zřizovatele, dlouhodobě ekonomicky opomíjená instituce, nedostatečné vybavení oddělení, chybějící základní technická infrastruktura.

O – možnosti: efektivní využívání grantových a dotačních knihovnických programů, prezentace knihovny jako pevné součásti poskytovaných služeb města, spolupráce s odborem kultury městského úřadu, vytvoření plánu investičního rozvoje knihovny.

T – rizika: nedostatek finančních prostředků omezuje řízení poskytování knihovnických služeb, maximální závislost knihovny na vůli zřizovatele.

I když se objevilo mnoho nedostatků, **výpůjční činnost** ani v roce 2004 nestagnovala – v Městské knihovně Kutná Hora bylo registrováno 5.318 čtenářů, což je o 470 více než v roce 2003. Služeb knihovny využívalo téměř 24,2 % občanů z celkového počtu obyvatel města.

Velkou úlohu sehrává rovněž **propagační činnost** knihovny – informace o knihovně a jejích akcích jsou pravidelně zveřejňovány v regionálním tisku (Kutnohorské listy, Kutnohorský deník, Obzory Kutnohorska, Press) i v celostátních periodících. Podle výběrových kritérií čtenářských profilů bylo osloveno adresnými e-maily přes 2.000 registrovaných čtenářů. O kutnohorské knihovně bylo roku 2004 vydáno přibližně 90 článků, upoutávek a realizováno 5 vystoupení v Českém rozhlase. V prostorách městské knihovny i na pobočkách bylo instalováno na 30 různých výstavek, které upozorňovaly především na právě probíhající soutěže [Městská knihovna, 2005].

Nedostatky budovy se knihovna snažila postupně odstraňovat. Podle článku Jarkulišové [2005] probíhala v prázdninových měsících **2005** rekonstrukce topení v celém objektu knihovny. Po položení podlahové krytiny a vymalování oddělení pro

dospělé byly provedeny dispoziční změny – uživatelský komfort zvýšilo nové uložení výpůjčního pultu, upravení prostoru a rozmístění regálů. Největší změny pro čtenáře byly provedeny ve studovně, která byla doplněna nově osazenými dveřmi, novým mobiliářem a technikou vybavenou programem zlepšující práci v knihovně i pro zrakově handicapované uživatele.

Docházelo ke stálému rozšiřování a zdokonalování služeb pro handicapované uživatele – knihovna zřídila dvě nová pracoviště vybavená počítačem se speciální technikou. K nezbytnému vybavení byl zakoupen scanner, kamerová lupa a textový editor [Pokorná, 2005]. V prostorech knihovny, především na schodišti, probíhají rovněž putovní tematické výstavy, například Romská centra Petra Šilhána [Expozice, 2005]. Do okrajových částí města (na Kaňk, do Malína a na Karlov) jezdil biblioautomobil, aby byly zaručeny knihovní služby i pro uživatele, pro které je cesta do hlavní budovy příliš dlouhá a náročná, například pro seniory. Služba byla pojata spíše adresně, vyhovovalo se konkrétním požadavkům uživatelů v oblasti [Na okraj města, 2005].

Městská knihovna v Kutné Hoře uspořádala roku 2005 také tyto akce pro veřejnost:

- a, pořady o vzniku české hymny, o staré české literatuře, literární přednáška o autorech národního obrození, program pro děti proti strachu z čertů a strašidel, pohádka pro mateřské školy o sněhu a narození Ježíška v průběhu vánočního období.
- b, představení Itálie prostřednictvím literatury,
- c, besedy se spisovateli,
- d, soutěže – o znalostech literatury, výtvarná o pohádkách,
- e, Březen měsíc internetu – surfování zdarma,
- f, Noc s Andersenem – zasazení stromu pohádkovníku,
- g, Dětský den s jízdou na poníku,
- h, křty knih – např. knihy Josefa Staňka Muzikantské zpovídání.

V roce **2006** se městská knihovna zaměřila především na dětské čtenáře, pro které byly pořádány besedy s autory a ilustrátory knih (např. s Adolfem Dudkem) a nechyběly ani tradiční akce „Březen – měsíc internetu“, „Noc s Andersenem“, Týden knihoven [Ke knihám, 2006] a Pasování prvňáčků na čtenáře.

Postupně byl přepracováván knihovní řád Městské knihovny v Kutné Hoře, který zavedl zkrácení druhých a následujících upomínek na 2 týdny z původního měsíce, což vedlo ke zpružnění výpůjčenosti fondu. Došlo také k mírnému zvýšení čtenářských poplatků a růstu sankcí za data vrácení. V knihovním řádu byla nově zakotvena práce s osobními údaji čtenářů a vymezení práv registrovaných čtenářů oproti náhodným uživatelům. Nově byla zavedena tzv. rodinná legitimace, která umožňovala, aby se rodina zaevidovala jako celek, každý člen měl své vlastní konto, ale všichni dohromady platí jeden zvýhodněný poplatek 260,- Kč [Pokorná, 2006].

Na Kaňku byla zřízena roku 2006 pobočka městské knihovny. K dispozici byl kmenový knižní výpůjční fond, který je průběžně obměňován. Městská knihovna požádala na Ministerstvu kultury ČR o grant na pořízení vhodného počítače s knihovnickým programem, který poskytuje kompletní údaje a přístupy do databáze a umožňuje vyhledávání knih v jiných knihovnách nebo určitých dat z mateřské knihovny [V pobočce, 2006]. Daného roku bylo rozhodnuto také o zapojení vesnických knihoven do online systému.

Své prostory si v hlavní budově městské knihovny vyměnilo dětské a hudební oddělení. V **dětském oddělení** došlo k přistavění nových pódíí, která jsou určena ke čtení, přibýlo zde více knih a vznikl nový prostor, kde si mohou hrát malé děti. Po rekonstrukci bylo oddělení rozděleno podle věkových kategorií na předškolní a školní věk. Knihovní fond dětského oddělení čítal téměř 12.000 svazků, pro nejmenší děti to byly například hračky, leporela a knížky pro nejmenší. Pro starší děti jsou určeny samostatné prostory pro četbu a další aktivity. Dětské oddělení nabízelo školám programy na podporu dětského čtenářství, například Pasování prvňáčků a organizovalo čtení pro maminky s dětmi. Pro recitátory je pravidelně pořádána soutěž „Ten verš si tiše říkám...“.

Hudební oddělení se rozšířilo o nabídku cizojazyčné prózy i odborné literatury. Základem cizojazyčného oddělení byla soudobá anglická literatura doplněná fondem klasické cizojazyčné literatury z původního fondu městské knihovny. Čtenáři si mohli pročíst nová čísla časopisů, starší časopisy si vypůjčit domů nebo využít zvukové nosiče k výuce jazyků [Šimková, 2006].

Online služby knihovny umožňující vyhledávat v katalogu, objednávat meziknihovní výpůjční službu nebo si prodlužovat výpůjčky byly rozšířeny roku **2007** o systém tzv. předupomínek. Systém přibližně 3 dny před koncem výpůjční

doby vygeneruje a odešle upozornění na blížící se konec výpůjční doby. Tyto služby podporuje automatizovaný knihovní systém Clavius, který knihovna využívá v plném rozsahu. Knihovna se přihlásila k celostátní službě Ptejte se knihovny, kterou mohou čtenáři využívat k dotazům jakéhokoliv typu. Od jiných subjektů využívala městská knihovna služby:

- portál JIB (Jednotná informační brána) – prohledává současně souborné české i zahraniční katalogy, vhodné pro MVS,
- CASLIN – prohledávání katalogů českých knihoven,
- TAMTAM – v databázi celostátních a regionálních periodik jsou k dispozici plné texty článků, záznamy rozhlasových a televizních relací od roku 1996,
- ČTK – přehled o domácím politickém, kulturním a hospodářském životě.

Regionální funkce zajišťovala kutnohorská městská knihovna v roce 2007 pro 178 obecních a 22 profesionálních knihoven v bývalých okresech Kolín, Kutná Hora, Nymburk, část Lysé nad Labem a Praha východ. Jedná se o jeden z největších územních celků spadajících v ČR pod jednu pověřenou knihovnu, což sebou přináší velký objem práce a mnoho potíží s rozvozem souborů, nedostatek pracovního místa, skladů apod. Za rok bylo provedeno 154 metodických návštěv, 384 konzultací a 7 aktualizací fondů. V oblasti vzdělávání byly pro 131 účastníků provedeny akce, vyučující základy práce s počítačem a internetem, přednášky z literární historie, interaktivní workshopy z oblasti psychologie a v neposlední řadě rovněž rukodělné kurzy pro práci s dětmi.

Ze statistických údajů vyplývá, že kutnohorská knihovna půjčila roku 2007 200.771 svazků svým 3.039 registrovaným dospělým čtenářům, kteří si mohli vybrat koncem roku již z téměř 80.000 svazků knihovního fondu. Od července 2007 je součástí služeb bezplatný internet, jak to vyžaduje knihovní zákon [Městská knihovna, 2007].

Z akcí pro veřejnost v roce 2007 můžeme připomenout přednášku a vzpomínkový večer „Karel Roubíček a Eva Markusová – kutnohorští Židé v Jižní a Latinské Americe“, které pořádalo sdružení Kultura do města, besedu s ilustrátorem Adolfem Dudkem, akci k Mikulášovi, hru pro školáky „O poklad kapitána Černovouse“, pokračování programu „Poznávej s námi státy EU“ a v neposlední řadě „Velké Říjnové Společné čtení“. V prostorech knihovny proběhla rovněž přednáška

o Františku Munkovi, významném politologovi a osobnosti českého exilu v USA [Reinerovi, 2007]. Z dalších akcí připomínám v krátkosti:

a, besedy – Chytré knížky, se spisovatelkou a ilustrátorkou Renátou Fučíkovou, se spisovatelkou Věrou Řeháčkovou pro děvčata,

b, pořady – Děti v zimě, o nových knihách pro mateřské školy, Přísluví, bajka, pohádka, Co dělají děti v zimě, Říkej si a hraj pro mateřské školy,

c, pořad pro klienty ústavu Bartoloměj – povídání o knihách, promítání filmu na VHS; pro Ústav sociální péče Červený Hrádek pořad o jaru,

d, internet – pro nezaměstnané jedna hodina denně zdarma,

e, Noc s Andersenem – děti prošly s lampióny městem,

f, soutěže – o nejhezčí kytičku aj.,

g, přednáška o generaci buřičů.

Knihovnický happening s názvem „Knihovny – rodinné stříbro“ uspořádala Městská knihovna v Kutné Hoře roku **2008**. Pracovníci veřejných knihoven se začátkem října v Týdnu knihoven seznámili s Kutnou Horou a jejím okolím a celé klání bylo úspěšně završeno i přes nepřízeň počasí zábavnými soutěžemi (hod kutnohorským grošem nebo hledání českých ekvivalentů k cizím pojmům) na Palackého náměstí. Celé klání bylo proloženo pozitivní vírou k postavení nové budovy Národní knihovny ČR, jak to měl například vepsáno na tričkách vítězný tým ze Vsetína: *Plány politiků zhatí knihovníci rozesmátí* [Strbíková, 2008].

Nevidomé upozorňoval na vstup do knihovny majáček před vchodem do hlavní budovy. Knihovna získala také prostředky na zakoupení nového zabezpečovacího zařízení a jeho napojení na pult centrální ochrany. Mezi důležité události roku 2008 patří rozhodně otevření **pobočky knihovny v Malíně** v bývalém bytě ředitele školy. Pobočka nabízela téměř 1.000 svazků literatury a byla otevřena každý čtvrtek dvě hodiny odpoledne. Zpočátku přilákala pozornost především mladší generace, ale i starší postupem času začali využívat pobočku a to nejen díky její snazší dostupnosti [Šmok, 2008].

V roce 2008 dosáhly velkého úspěchu například akce:

1. výstavy – novoročenky Jiřího D. Dostála, fotografie Jiřího Dolejšího

Tádžikistán a Uzbekistán v obrazech, fotografie Martina Starého o údolí Vrchlice,

2. pořady pro děti – Co dělají děti v zimě, Chytré knížky, Noc s Andersenem, čtení pro rodiče s dětmi, přivítání prvňáčků, čtení básní Jiřího Žáčka, pyžamová párty,
3. soutěže – recitační Ten verš si tiše říkám,
4. besedy – Jaro a Velikonoce, s Radkou Denemarkovou,
5. přednášky – z cyklu Dny židovské kultury, vzpomínkové večery na Františka Munka.

Světový den knihy oslavila Městská knihovna v Kutné Hoře rozsáhlejší akcí **1. jarní kutnohorský knižní týden (23. - 29. 4. 2009)**. Záměr týdne byl prodávat krásné knihy a umožnit setkání s osobnostmi spojenými s knihami. Akci podpořila řada partnerů, záštitu převzala náměstkyně hejtmana Středočeského kraje Ing. Zuzana Moravčíková. Slavnostní zahájení moderoval Vladimír Čech, poté proběhl pořad „Krajina a lidé“ - povídání s nakladatelem Petrem Davidem a cestovatelem a fotografem Zdeňkem Thomou. Na „Dni trifidů“ se návštěvníci setkali se spisovatelem české scifi J. W. Procházkou a šéfredaktorem časopisu Ikarie Vladem Ríšou. „Seniorský den“ byl věnován trénování paměti s Mgr. Petrou Hirtlovou a přednášce o pamětnických filmech Mgr. Gabriely Jarkulišové. Moderátor Petr Jančařík vyprávěl o „Knize svého srdce“. Žánr detektivky obhajovala v programu „Chvála detektivky“ spisovatelka Inna Rottová. „Den pro dětskou knihu“ připravilo s knihovnou nakladatelství Thovt. Poslední den představilo nakladatelství Archa 90 své kopie středověkých rukopisů v programu „Seznamte se – naše faksimile“. Po dobu zmiňovaných pořadů se konal prodej knih a byla tak nastartována příjemná a přínosná tradice [Jarkulišová, <http://ctenar.svkkk.cz/clanky/2009-roc-61/06-2009/z-knihoven-59-428.htm>].

Z celé řady akcí roku 2009 připomínáme alespoň:

1. Besedy – Chytré knížky (pro mateřské školy), s Radkem Johnem, Arnoštem Vašíčkem, povídání nad knihami nejen o pejskovi a kočičce (pro MŠ), beseda s architektem Martinem Kremlem o budově městské knihovny, Povídání o podzimu (pro ÚSP Barbora a Bartoloměj), o Josefu Ladovi a knihách (pro základní a praktickou školu), o vánočních zvycích a koledách,

2. Soutěže – Vyrábíme sněhuláka, o nejhezčí letní obrázek, Tvoříme z papíru, výtvarná soutěž a následná výstava Léto dětem v malínské knihovně,
3. Přednášky a výstavy – v cyklu S Kutnohoráky po světě výstava fotografií Martina Starého o Borneu, prodejní expozice Knihovna pro Zanskar, Když si náš dědeček babičku bral (výstava fotografií a oblečení ze svateb), výstava betlémů v hudebním oddělení,
4. Další akce – vítání prvňáčků, Týden knihoven (čtenářská amnestie, dopoledne pro rodiče s dětmi, velké říjnové společné čtení, beseda s Jarmilou Kratochvílovou, beseda o nové budově městské knihovny aj.), slavnost u kostela svatého Jana a Pavla v Malíně při příležitosti Dne dětské knihy a rozsvěcování vánočního stromku.

Záměrem práce v předcházejícím, na informace bohatém textu, bylo nastínit historii, vývoj a rozmanitou činnost Městské knihovny v Kutné Hoře. Kutnohorské pracovnice věnují mnoho svých sil, času a prostředků několika cílům – především se snaží udržet si uživatele a přilákat nové skupiny uživatelů. Knihovna postupně získává komunitní funkce. Veřejné knihovnictví v Kutné Hoře mělo položeno pevné a dobré základy již v 19. století, soustavnou prací se čtenáři se však jednotlivé činnosti a funkce knihovny obměňují, upevňují a rozšiřují.

3 Současný stav knihovny

Následující část diplomové práce shrnuje současnou činnost Městské knihovny v Kutné Hoře. Mnohé napsané se bude jistě překrývat se skutečnostmi, které byly již popsány v předchozí kapitole, je nutno si však uvědomit, že žádané aktivity jsou často opakovány, protože se staly ověřenou zárukou získání nových a udržení stávajících uživatelů. Zvláště od konce 90. let 20. století pracovníci knihovny ustálili nabídku své činnosti. Mnoho úkolů knihovna realizuje po několik let – tak jak se postupně znovuzaváděl například systém regionálních funkcí nebo katalogy Regionálního knihovního systému (REKS) Kutná Hora v okolních obcích.

Samostatné podkapitoly se budou věnovat používanému knihovnímu systému Clavius, jednotlivým oddělením a pobočkám knihovny, poskytovaným službám a v neposlední řadě také regionálním funkcím. Vycházím ze stavu kutnohorské knihovny v roce 2010, informace by se tudíž neměly již tříštit do několika let, ale měly by vytvořit souhrnný základní přehled.

Základní informace o kutnohorské knihovně najdeme ve Zřizovací listině (Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/informace-podle-z%C3%A1kona-%C4%8D-1061999-sb>). Příspěvková organizace Městská knihovna Kutná Hora byla zřízena Městem Kutná Hora k 1. lednu 1996. Byla to jedna ze základních proměn, kterými prošly okresní knihovny v procesu transformace. Od roku 2001 se podle změny zřizovací listiny věnuje knihovna jako **univerzální knihovna následujícím činnostem:**

- A. organizuje, doplňuje, zpracovává a uchovává knihovní fond (knihy, periodika, zvukové a obrazově zvukové dokumenty),
- B. zpřístupňuje knižní sbírky veřejnosti (dětem, mládeži a dospělým čtenářům),
- C. poskytuje uživatelům prostory studovny a čítárny,
- D. zpřístupňuje knihovní fond také prostřednictvím meziknihovních, reprografických a informačních služeb,
- E. poskytuje reprografické služby,
- F. zpřístupňuje informace z informačních zdrojů státní správy a samosprávy,

G. pomocí sítě internet umožňuje přístup k informacím z vnějších zdrojů

H. a plní úlohu pověřené knihovny v rámci celokrajského systému výkonu regionálních funkcí.

Veškerá činnost knihovny musí být poskytována v souladu s platnými **zákony České republiky**. Kdyby je knihovny nedodržovaly, dostaly by se do nemalých problémů, které by mohly vést až k zastavení jejich činnosti. Mezi základní zákony, ze kterých městská knihovna vychází, patří:

- Zákon 257/2001 Sb. ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) a navazující předpisy,
- Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) 121/2000 Sb.,
- Zákon o svobodném přístupu k informacím 106/1999 Sb. ze dne 11. května 1999,
- Zákon o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů 101/2000 Sb.,
- legislativa k požární ochraně a krizovému řízení.

Všechny aktuální zákonné úpravy ve svých platných zněních a další podnětné výchozí informace jsou přístupné z webových stránek portálu Knihovnického institutu Národní knihovny ČR [<http://knihovnam.nkp.cz>], který se stal jedním z důležitých informačních zdrojů pro činnost českých veřejných knihoven.

Městská knihovna v Kutné Hoře jako součást knihovního systému České republiky **spolupracuje s knihovnami:**

- Na tvorbě Souborného katalogu ČR spolupracuje s Národní knihovnou ČR a dalšími knihovnami. Souborný katalog ČR soustřeďuje v bázi údaje o dokumentech ve fondech českých knihoven a institucí, které do ní svými katalogizačními záznamy přispívají nebo poskytují informace o odběru periodik.
- Je členem sdružení SKAT, které vytváří, udržuje, šíří a užívá souborný katalog (SKAT) hlavně ve veřejných knihovnách, pořádá semináře,

přednášky a akce o automatizaci knihovních procesů.

- Podle pověření Středočeským krajem vykonává kutnohorská knihovna regionální funkce. Na základě Koncepce podpory knihoven, která platí od 1. ledna 2006, rozděluje podporu knihoven zřizovaných obcemi na přímou (prostřednictvím dotací) a nepřímou (podpora regionálních funkcí Středočeské vědecké knihovny v Kladně a podpora prostřednictvím systému regionálních funkcí zajišťovaných pověřenými knihovnami).
- Dále spolupracuje s vybranými zahraničními knihovnami, především knihovnami partnerských měst Kutné Hory, například s knihovnami Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár, Gyergyószénmiklós Town Library a Przemyska Biblioteka Publizna [Městská knihovna, 2007].

3.1 Automatizace knihovních procesů

Již od 80. let minulého století se knihovny na území našeho státu snaží zavést nové informační technologie do většiny knihovnických procesů. Velký pokrok v automatizaci provedla kutnohorská knihovna od 90. let minulého století, a tak byla roku 1997 dokončena komplexní automatizace všech knihovních procesů. Pro čtenáře knihovny to znamená především zrychlení výpůjčního procesu prostřednictvím načítání čárových kódů nebo také online přehled o všech svazcích dostupných v knihovně, rezervacích a možnostech výpůjček.

Od roku 2003 do současnosti používá Městská knihovna v Kutné Hoře automatizovaný **knihovní systém CLAVIUS** [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/historie>]. Uvedený systém využívá v plném rozsahu, knihovna má předplaceny všechny moduly systému. Systém vyvíjí firma LANius od roku 1998. Jedná se o poměrně mladý integrovaný knihovní systém vyšší třídy, který spojuje nejnovější technologie a není zcela přímým nástupcem systému LANius, i když vychází ze stejných základů a je konstruován programátory jedné společnosti.

Mezi **obecné vlastnosti** systému CLAVIUS patří neomezená délka vstupních polí všech používaných údajů. Systém neomezuje celkovou délku záznamu ani počet záznamů v databázi, všechny druhy dokumentů jsou ukládány do jedné společné báze. Program je schopen implementovat nová pravidla a podporuje evropskou měnu. Aplikace programu jsou vedeny v souladu se standardem MDI (Multi

document interface). Uživatelsky přívětivý je i způsob ovládání programu, vychází ze zásad práce s Windows a MS Office, s jehož aplikacemi je připraven pracovat.

Systém nabízí několik desítek předdefinovaných šablon vstupních a výstupních formulářů, které je možno upravovat. Pomocí návrháře mohou knihovníci metodou drag and drop vytvářet vlastní vstupní a výstupní formuláře. Výhodu poskytují široké možnosti vyhledávání a tvorby rešerší. Technologie čárových kódů je využitelná ve všech modulech systému, což velice ulehčuje a zrychluje knihovnickou práci. Práci zefektivňuje také možnost rozesílání písemných oznámení prostřednictvím elektronické pošty přímo z programu. WWW modul prezentuje data v síti internet nebo na vlastním intranetu. Oddělené databáze lze snadno replikovat.

Všechny procesy jsou prováděny v souladu s **knihovnickými standardy**, které systém dokáže podporovat a uplatňovat. Data jsou ukládána přímo ve formátu UNIMARC nebo MARC 21. Systém podporuje užívání angloamerických katalogizačních pravidel AACR2 a zobrazení bibliografických výstupů podle normy ISBD. Autoritní záznamy jsou ukládány v mezinárodně uznávaném výměnném formátu UNIMARC/Autority a existuje také možnost propojení na Národní autority Národní knihovny NK ČR. Systém akceptuje připojení libovolného externího tezauru ve formátu MARC/Autority. Export a import v podobě minimálního záznamu pro Souborný katalog ČR probíhá ve formátech UNIMARC/MARC 21. CLAVIUS umožňuje používání také nejčastějších komunikačních standardů pro síťové protokoly a internet.

3.1.1 Akvizice

Činnosti týkající se nákupu dokumentů řeší modul **akvizice**. Prvním krokem je určení odběratelů (oddělení knihovny, pobočky), rozpočtů a dodavatelů. Žádané dokumenty, tzv. dezideráta, jsou vkládány do hlavní báze. Ve fázi objednání systém dovede tisknout objednávky vybraných dokumentů nebo zasílá požadavky elektronickou poštou a umožňuje automatické generování a opravu čísel objednávek. Automaticky jsou sledovány lhůty plnění dodávek, program dovede upozornit na probíhající urgence.

Uskutečnění dodání dokumentů je kontrolováno z hlediska čerpání rozpočtů a evidence dokladů. Systém umožňuje sledovat i zpětně celou historii objednaného titulu včetně doprovodných dokladů, kontroluje rozpočty odběratelů a nabízí funkci

statistiky. Záznam objednávek spolu s určením jednotlivých exemplářů je použit při následné katalogizaci.

3.1.2 Katalogizace

Základní částí integrovaného modulu vytváří modul katalogizace, který má odlišné režimy pro zpracování monografií, periodik, AV médií, hudebnin, analytického popisu článků periodik aj. Snadno lze vytvářet vazby mezi jednotlivými záznamy. Jednotlivé dokumenty mohou být zpracovány podle vstupních formulářů, které je možno snadno upravovat myší metodou drag and drop. Jednotliví pracovníci mohou mít navolené pouze formuláře, které se týkají jejich činnosti a při přihlášení do systému jsou jim nabídnuty přednastavené druhy dokumentů a sady formulářů.

Vlastní katalogizace probíhá v souladu s mezinárodně uznávanými poli UNIMARC/MARC 21 a angloamerickými katalogizačními pravidly AACR2. Systém je vybaven technologií slovníků a tvůrců kódů a u každého pole lze vyvolat nápovědu a příklady. Definiční báze obsahuje informace o škále vyplňovaných polí a podpolí, kompletní definici formátů UNIMARC a MARC 21 pro dokumenty a autority. V režimu nastavení mohou systémoví knihovníci upravovat definice polí a podpolí, nápovědu a také definovat vlastní pole a podpole nad rámec používaných formátů, například pole multimediálního typu (obrázek, http odkaz na internet, video, zvuk). Bibliografický zápis ISBD lze vyvolat kdykoliv během katalogizace. Systém umožňuje ukládat údaje o jednotlivých svazcích. Každý exemplář může být vybaven čárovým kódem pro automatizovaný výpůjční protokol. Vedle další řady funkcí je nutno připomenout důležitou funkci systému, která podporuje katalogizaci z více stanic v síti současně.

Část modulu **sdílená katalogizace** zajišťuje automatickou, bezobslužnou a rychlou výměnu katalogizačních záznamů mezi knihovnami připojenými k internetu. Po čtyřech hodinách od vložení je záznam připraven ke kopírování spolupracujícími knihovnami, tím je omezena multiplicitní katalogizace dokumentů.

Klient Z39.50 umožňuje vyhledávat ve vzdálených Z39.50 tuzemských i zahraničních serverech pomocí klienta integrovaného do katalogizace. Vyhledané bibliografické a autoritní záznamy lze přebrat do katalogizace z připojených knihoven. Rozšířená funkce „database update“ povoluje odesílání dat a ukládání záznamů do vzdáleného serveru. Další využití poskytuje kooperativní tvorba souboru

národních autorit. Ostatní knihovny mající **server Z39.50** mohou vyhledávat ve fondu knihovny a stahovat si záznamy pro vlastní užití. Zmíněný server totiž zajišťuje vystavení fondu knihovny pomocí všeobecně užívaného komunikačního protokolu a zapojení knihovny do Jednotné informační brány (JIB).

S výše uvedenými moduly souvisí **modul pro správu periodik**, který je integrován do modulu katalogizace společně s ostatními druhy dokumentů. Rozpočty a evidence dokladů o periodicích (dobropisy, faktury, objednávky) jsou naopak součástí modulu akvizice. Tituly periodik jsou evidovány podle pravidel AACR2 včetně vazebních polí o historii periodika. Denní evidence probíhá pro denní objemy desítek kusů seriálů nebo pomocí režimu hromadné evidence, který eviduje několik set exemplářů velmi jednoduchou formou. Systém vytváří přesný rozpis nákladů na každého odběratele v daném období a je schopen automaticky urgovat nedodaná čísla.

3.1.3 Audiovizuální média (AV) a elektronické zdroje (EZ)

Rozšířením funkcí modulů katalogizace, výpůjční protokol a vyhledávání vznikl modul audiovizuální média a elektronické zdroje, který umožňuje katalogizaci gramofonových desek, magnetofonových kazet, CD a DVD disků, elektronických zdrojů, videokazet a dalších příbuzných dokumentů. Podle katalogizačních pravidel lze zadávat velké množství údajů o každém titulu. Knihovníci mohou zpracovávat i jednotlivé skladby jako samostatné podřízené záznamy. Další moduly umožňují AV-média vyhledávat a půjčovat je prostřednictvím technologie čárového kódu.

3.1.4 Vyhledávání (OPAC)

Modul vyhledávání provádí rychlé dotazy nad bází všech dokumentů a nabízí kombinované vyhledávání podle ukládaných údajů. Formulář pro zadání dotazu může obsahovat základní údaje (autor, název dokumentu, klíčové slovo nebo předmětové heslo) nebo je hledaný výraz prohledáván ve všech polích databáze. Pohled do slovníku autorů a tezauru je určen pro snadnější zadání. Výsledky dotazu lze řadit podle zvolených kritérií, označit vybrané dokumenty atp. Výsledky mohou být zpracovány do formy tiskových výstupů nebo exportů. Při hledání mohou uživatelé užít kombinovaný dotaz, logické operátory, vybrat druh dokumentu a také používat pravostranné rozšíření nebo fulltextové hledání.

Nalezené dokumenty jsou popsány kompletní bibliografickou informací, obsahují údaje o exemplářích, dostupnosti a také multimediální prvky (obrázek, URL odkaz

nebo zvukovou ukázkou). Výsledky hledání je možno tisknout v přehledových sestavách, nebo je exportovat do různých druhů souborů (ISO, XML). Čtenářům umožňuje snadnější vyhledávání modul WWW katalog. Výhodou intranetového řešení vyhledávání je především ochrana dat v síti.

3.1.5 WWW katalog

WWW katalog funguje na aplikačním serveru a jeho hlavním účelem je online vystavení databáze dokumentů v síti internet. Modul umožňuje uživateli po jednoznačné identifikaci při přihlášení rezervovat dokument, prohlížet své uživatelské konto, prodloužit si výpůjčky a také mazat své rezervace. Od roku 2010 je k dispozici nový katalog OPAC 2.0, moderní katalog pro knihovny mající Clavius SQL.

Nadstavbou WWW katalogu je modul **OAI provider (poskytovatel)**, který zasílá data vzdálenému sklízeči (harvesterovi). Plní roli serveru čekajícího na požadavek a je schopen reagovat na dotazy typu pošli nová nebo opravená data za několik posledních dnů z určité množiny (setu) záznamů podle druhů dokumentů. Vzdálený počítač požádá o data, záznamy se zasílají v XML formátu MARC21 nebo UNIMARC pomocí standardního http protokolu.

OAI harvester (sklízeč) aktivně řídí a provádí stahování (sklizení) záznamů ze vzdálených OAI poskytovatelů. Stažená, opravená a změněná data se ukládají do oddělené licence CLAVIUS a nad touto databází je většinou používán WWW katalog. Modul pomáhá vytvářet regionální katalogy knihoven nebo odborné katalogy mající lokální WWW součásti.

3.1.6 Výpůjční protokol

Hlavním úkolem modulu výpůjčního protokolu je evidence čtenářů, poplatků a výpůjček za plného využití technologie čárového kódu. Modul vede databázi uživatelů a zahrnuje výpočty částek za registrace a další poplatky uživatelů. Režim výpůjčního protokolu provádí evidenci absenčních a prezenčních výpůjček, rezervace na titul i exemplář, prodloužení výpůjček (prolongace), tisk upomínek a oznámení rezervací a využívá rovněž režimy pro evidenci MVS.

Prostřednictvím uživatelského konta lze zjistit i po dlouhé době od vrácení knihy, kdo měl knihu vypůjčenu, anebo které dokumenty má půjčeny vybraný čtenář. Běžnou součástí jsou také informace o datech vrácení dokumentů, poplatky,

rezervace a upomínky. Modul zahrnuje možnost vypracování statistik, deníků a žebříčků nejžádanějších knih. Tiskové výstupy lze exportovat do tisku, textového editoru nebo posílat e-mailem.

Zjednodušenou evidenci výměnných souborů všech druhů dokumentů umožňuje modul **výměnné soubory**. Velkou výhodou při vytváření souborů představuje rovněž technologie čárových kódů. Systém zajišťuje rezervace jednotlivých dokumentů pro vybrané knihovny a snadný převod souboru z jedné knihovny na jinou. Podobně jako modul výpůjční protokol, v němž je modul výměnné soubory integrován, zachovává kompletní historii výpůjček všech knih a umožňuje zobrazení historie výpůjček zvolené knihovny. Vybrané seznamy knih lze snadno vytisknout.

S výpůjčním protokolem a evidencí žádanek MVS spolupracuje modul **EMVS** (E-mail, MVS čtenářům). Modul zjednodušuje a zlevňuje posílání oznámení o připravení rezervovaných dokumentů a o upomínce z prodlení. Informace o rezervacích a upomínkách lze posílat prostřednictvím e-mailové adresy a SMS přímo do mobilního telefonu. S posíláním SMS zpráv má kutnohorská knihovna již několik let dobré zkušenosti.

3.1.7 Dispečink studovny

Prostřednictvím tohoto modulu má obsluha informačního oddělení neustálý přehled o využití počítačů připojených k mezinárodní síti internet. Modul usnadňuje evidenci přístupu čtenářů a stopuje čas vyhrazený návštěvníkovi u počítače. Uplynutí určené doby je oznamováno akusticky i vizuálně. Výhodou systému je automatické vedení evidence využívání internetu, možnost tisku statistiky využití a provádění rezervace času jednotlivých počítačů v libovolném čase dopředu pro jednotlivé uživatele.

3.1.8 Revize fondu

Modul usnadňuje fyzickou revizi celého oddělení, zpracovaného v systému. Kontroluje se nejenom přítomnost knihy, ale také její správné umístění na regále. Prostřednictvím snímání čárových kódů je revize velice usnadněna. Jejím výsledkem je seznam postrádaných knih, které lze po určitém období automaticky odepsat [Knihovní systémy, <http://www.lanius.cz/>].

3.1.9 Clavius REKS

V rámci poskytování regionálních služeb především menším knihovnám zahájila

Městská knihovna v Kutné Hoře v druhé části roku 2008 automatizaci dvaceti obecních knihoven prostřednictvím knihovního systému Clavius REKS, což představovalo vytvoření katalogu, přírůstkového a úbytkového seznamu nebo také výpůjčního protokolu a statistik v elektronické podobě.

V současné době jsou v systému zapojeny tyto knihovny: Běrunice, Bohdaneč, Budiměřice, Církvice, Červené Janovice, Dobšice, Dymokury, Hradištko, Choťánky, Chotusice, Jestřábí Lhota, Kácov, Klučov, Kamenné Zboží, Kněžice, Kostomlaty nad Labem, Kounice, Krakovany, Krchleby u Čáslavi, Krchleby u Nymburka, Křesetice, Libice nad Cidlinou, Malín, Mcely, Nepoměřice, Nučice, Okřínek, Opočnice, Opolany, Paběnice, Písty, Polepy, Potěhy, Přistoupim, Sány, Seletice, Semtěš, Slavošov, Šestajovice, Tatce, Třebestovice, Tucharaz, Tupadly, Velenka, Veletov, Veltruby, Vlačice a Záhornice [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/reks>].

3.2 Oddělení knihovny

Služby Městské knihovny v Kutné Hoře jsou poskytovány v pěti odděleních a to celkem ve dvou budovách, oddělení regionálních služeb knihovnám sídlí v samostatné budově. Pod kutnohorskou knihovnu spadají také pobočky v Malíně, Kaňku a v Základní škole Jana Palacha. V jednotlivých odděleních mají pracovní činnosti svá specifika, je zajištěna zastupitelnost zaměstnanců. Na poskytování knihovnických a informačních služeb se podílí celkem 16 pracovních úvazků zaměstnanců. Specifickou a velmi náročnou činnost vykonávají oddělení pro dětské čtenáře a oddělení regionálních služeb.

3.2.1 Oddělení informačních služeb

První kroky čtenářů vedou právě do oddělení informačních služeb, které je umístěno v přízemí hlavní budovy. Probíhá zde centrální evidence čtenářů, poskytování kopírovacích služeb a meziknihovnických výpůjčních služeb (MVS). Čtenáři mohou využít připojení k veřejnému bezplatnému internetu na pěti počítačích nebo si přečíst denní tisk. Jedná se o nejmladší oddělení, které vzniklo z bývalého oddělení internetu a je zamýšleno jako klub pro patnáctiletou až devatenáctiletou mládež. Pracovnice oddělení informačních služeb zpracovávají webové stránky knihovny, korespondují s médii a zajišťují reprografické služby nebo laminaci.

3.2.2 Oddělení pro dospělé

Největší oddělení knihovny je oddělení pro dospělé, které je umístěno v přízemí hlavní budovy. Uživatelé a čtenáři zde mohou najít českou a světovou beletrii a také odbornou a populárně naučnou literaturu z většiny oborů lidské činnosti. Na činnosti dospělého oddělení se podílí čtyři pracovní úvazky, tito pracovníci se věnují výpůjční činnosti, katalogizaci a akvizici dokumentů.

3.2.3 Hudební oddělení, půjčovna a čítárna časopisů + studovna s příručním fondem

Prostorové důvody vedou knihovnu k tomu, aby v tomto oddělení v prvním patře hlavní budovy byly absenčně nebo prezenčně půjčovány vedle 100 titulů novin a časopisů také cizojazyčné knihy (v angličtině, němčině, ruštině anebo také slovenštině). Součástí nabídky oddělení jsou výpůjčky stále doplňovaného fondu CD a DVD a zvuková knihovna pro zdravotně postižené.

Zaměstnanci, kteří činí celkem dva pracovní úvazky, se starají o výpůjční činnost, katalogizaci AV médií, periodik a analytický popis.

3.2.4 Oddělení pro děti a mládež

Oddělení pro děti a mládež bylo před několika lety inovováno a nově rozděleno opticky a tematicky do tří skupin – na úseky pro malé děti, mladší školní věk a mládež. Všichni dětské čtenáři i mládež si mohou vybrat z bohaté nabídky beletrie, naučné literatury a časopisů. Pro nejmenší čtenáře je vyhrazen prostor pro obyčejné hraní, starší děti mohou pracovat s multimediálními dokumenty nebo vyhledávat na internetu.

Dvě pracovnice dětského oddělení se věnují vedle výpůjční činnosti také velmi náročné výchovně-vzdělávací činnosti. Dopoledne jsou připraveny programy pro mateřské nebo základní školy. Knihovnice připravují také pořady pro klienty Ústavů sociální péče Bartoloměj, Barbora a Červený Hrádek.

3.2.5 Oddělení regionálních služeb knihovnám (metodika)

Činnost oddělení regionálních služeb vychází z Koncepce podpory knihoven. Z rozpočtu Středočeského kraje je zajišťována pro více než 170 knihoven středních Čech:

- poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost,

- tvorba výměnných knihovních souborů, jejich cirkulace a distribuce,
- vzdělávání knihovníků, porady a semináře.

Městská knihovna v Kutné Hoře je jednou z pěti pověřených knihoven ve Středočeském kraji, které se věnují plnění regionálních funkcí jako pověřené knihovny. Regionální funkce jsou tedy jednou ze stěžejních činností knihovny, proto se jim budu podrobněji věnovat v další části této diplomové práce.

3.2.6 Pobočky Městské knihovny v Kutné Hoře

Z důvodů lepší dostupnosti služeb a fondů jsou ke kutnohorské knihovně připojeny také tři pobočky – v Malíně, na Kaňku a v Základní škole Jana Palacha. Posledně jmenovaná pobočka byla o letních prázdninách 2010 přestěhována do školy z Obchodního centra Pasáž.

Pobočka v Malíně je otevřena jedno odpoledne v týdnu dvě hodiny. Na pobočce v Kaňku obsluhují uživatele tři dny v týdnu po tři hodiny odpoledne. Rozšířenou dobu má pobočka v Základní škole Jana Palacha, která má otevřeno čtyři dny v týdnu po sedm hodin.

Pobočky nabízejí základní knihovnické služby pro obyvatele dané oblasti, služby můžeme shrnout do následujících bodů:

- půjčování beletrie pro děti a dospělé,
- denní tisk a časopisy,
- přístup k veřejnému internetu s možností rezervace termínu,
- dětský koutek pro mladší čtenáře,
- akce (besedy, literární pořady apod.) pro veřejnost i školy, děti z dětských domovů [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/oddeleni>].

Uvedené činnosti jsou poskytovány především v pobočce v Základní škole Jana Palacha, základní služby jsou nabízeny i v ostatních pobočkách. Zatímco o pobočkách na Kaňku a v ZŠ Jana Palacha máme jenom základní informace, pobočka v Malíně má vytvořeny přehledné webové stránky, kde se mohou zájemci dozvědět mnoho informací. Knihovna v Malíně fungovala už od čtyřicátých let, kdy ji vedl František Nejepínský. Od 50. let do roku 1967 ji vedl František Janata a pravděpodobně od 70. let 20. století byla vedena Zdeňkem Slámou. Znovuotevření

knihovny se datuje od 8. října 2008 [Obecní knihovna, <http://www.knihovnamalin.webk.cz/pages/uvod.html>]. Vedle výpůjček všech žánrů poskytuje pobočka možnost zajištění roznáškové služby pro imobilní občany. V poslední době tu proběhlo vyrábění šperků z hmoty FIMO, vzpomínka na malínskou tragédii Nezapomínání nebo První tvoření.

3.3 Služby Městské knihovny v Kutné Hoře

Poskytování služeb veřejných knihoven je zaručeno českými i mezinárodními zákony, směrnicemi, standardy a doporučeními, jejichž hlavním cílem je poskytnout demokratický přístup k informacím všem návštěvníkům bez rozdílu.

Rozhodla jsem se po velké rozvaze rozdělit podkapitolu o službách Městské knihovny v Kutné Hoře do tří základních částí: na služby základní, speciální a regionální funkce. Každá skupina služeb je pro kutnohorskou knihovnu velice významná a dává jí svůj osobitý ráz. Rozsahem se překrývají kategorie některých služeb, záměrem však bylo postihnout vzrůstající složitost služeb, čímž se nevyklučuje ani nezvyšuje jejich potřebnost v každodenním provozu knihovny.

3.3.1 Základní služby

Základními službami veřejných knihoven jsou především **výpůjční služby**. Městská knihovna v Kutné Hoře nabízí k absenčnímu a prezenčnímu užívání rozsáhlý fond beletrie, naučné literatury, novin, časopisů, CD a DVD. Zdravotně postižení mohou využívat rovněž zvukovou knihovnu. Vybrané dokumenty je možno **rezervovat** nebo na požádání **prolongovat**.

Cílem **meziknihovních výpůjčních služeb** je na základě spolupráce mezi knihovnami uživatelům zpřístupnit knihovní dokumenty bez ohledu na místo jejich uložení. Pro zúčastněné knihovny vyplývá ze zákona povinnost poskytovat meziknihovní služby z vlastních fondů, jedná se o soubor výpůjčních, informačních a reprografických služeb. Městská knihovna v Kutné Hoře poskytuje meziknihovní služby pouze knihovnám registrovaným na Ministerstvu kultury ČR, které mají přidělenou lokační značku, tzv. siglu. Žádanky přijímá dvojím způsobem:

- na jednotné žádance MVS (formuláři Technického ústředí knihoven 135-0)
- nebo prostřednictvím elektronických žadanek, které jsou umístěny na webových stránkách jednotlivých knihoven.

Na objednávky se uvádějí základní bibliografické údaje o žádané knize nebo článku. Každý dokument má svou vlastní žádanku. Statistiky o každoročních meziknihovních výpůjčkách se vedou v Deníku knihovny [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/pro-knihovny/MVS>].

Stále roste zájem také o **informační služby**. Velké množství potřebných dat si uživatelé dokážou vyhledat prostřednictvím přístupu k mezinárodní síti internet. Mezi informační služby, které poskytují zaměstnanci knihovny a vyžadují širší znalosti a dovednosti, řadíme všeobecné i specializované služby:

- informační – poskytování faktografických informací, na které mají uživatelé a návštěvníci právo, jedná se nejenom o informace dostupné prostřednictvím celosvětové sítě internet, ale také například informace z vnějších informačních zdrojů, ze státní správy a samosprávy,
- rešeršní – vypracování rešerší nebo soupisů literatury na určité téma podle předem zadaných hledisek na základě dostupných dokumentů, katalogů, kartoték, dnes zejména online katalogů,
- referenční a bibliografické služby – poskytování ústních, telefonických i písemných informací o jednotlivých dokumentech, bázích a fondech – podle požadavků zpřesněných informacemi o jejich lokaci a způsobu zpřístupnění i v jiných knihovnách.
- Stále roste počet požadavků vyřízených elektronickou cestou. Z finančních důvodů a nedostatečného zájmu uživatelů knihovna neposkytuje přístup k placeným elektronickým informačním zdrojům, i když byly v minulých letech několikrát nabízeny a propagovány. Uživatelé mají ovšem neomezený přístup k rozšířeným volně dostupným informačním zdrojům a databázím.

Pomocí dostupné techniky jsou zájemcům poskytovány také **reprografické služby**, jejichž cílem je vytvořit kopii celého dokumentu nebo jeho části, který pochází z fondu knihovny, dostupných zdrojů v digitální podobě nebo z materiálů, přinesených uživateli. V oddělení informačních služeb jsou nabízeny také kopie barevné. V souvislosti s větší dostupností informací na internetu nebo pro účely tisku školních prací stále roste zájem také o tyto služby. Kutnohorská knihovna nabízí také možnost **laminace** vybraných dokumentů.

3.3.2 Speciální služby

Mezi kategorie speciálních služeb zařazují činnosti, které jsou v kutnohorské knihovně vykonávány „nad rámec“ každodenních činností. Nejedná se pouze o činnosti poskytované dětem, zdravotně postiženým uživatelům, matkám na mateřské dovolené, tyto služby jsou určeny všem skupinám obyvatel.

Kulturní a vzdělávací činnost je mezi speciálními službami zařazena z důvodu jejího menšího zařazení v každodenním provozu knihovny, i když se tato skutečnost určitě netýká činnosti oddělení pro děti a mládež. Podle mého názoru tyto činnosti však mají větší význam a hodnotu než „pouhé“ půjčování knih nebo získávání informací a nejsou v plném rozsahu poskytovány například ve specializovaných knihovnách. Kutnohorská knihovna směřuje k rozšíření čtenářské základny knihovny, propagaci knihy a tištěného slova a v neposlední řadě také k rozvoji komunitních funkcí. Knihovna se nesnaží být jenom budovou vybavenou knihami, ale zájemce vzdělává (např. poskytuje výuku základů informační gramotnosti) a v neposlední řadě vytváří pro uživatele místo, kde si mohou oddechnout po náročném týdnu, pobavit se nad zajímavými knihami nebo s ostatními uživateli. Knihovnice proto spolupracují s jednotlivými školami a ústavy sociální péče. Pravidelné akce se uskutečňují střídavě v knihovně a budovách škol nebo ústavů.

Hlavním cílem těchto činností a celého snažení knihovnic je získání a udržení především mladých čtenářů. Ročně je v kutnohorské knihovně pořádáno na 300 různých besed, přednášek, výstav, literárních pořadů a kurzů (např. nedávno zahájila Městská knihovna v Kutné Hoře kurzy Akademie třetího věku).

Pro lepší představu o kulturně vzdělávacích akcích Městské knihovny v Kutné Hoře následuje seznam akcí, které proběhly v prvním pololetí roku 2010:

Leden

- *besedy dětského oddělení:*
 - *"Josef Lada" pro ZŠ (Suchdol),*
 - *"Zimní radovánky" pro školní družinu (TGM),*
 - *"Chytré knihy" pro MŠ,*
 - *"Karel Havlíček Borovský" pro ZŠ (TGM),*

- *"Tři králové" pro Domov Barbora,*
- zahájení rekonstrukce oddělení informačních služeb.

Únor

- zahájení kurzů Akademie třetího věku:
 - *Střípky historie (16.2.2010),*
 - *Základy psychologie (9.2.2010),*
- besedy dětského oddělení:
 - *"Kutnohorské pověsti" pro ZŠ (Malín),*
 - *"Václav Čtvrtek" pro ZŠ (TGM),*
 - *"Zimní radovánky" pro MŠ (Benešova),*
- návštěva prvňáčků - projekt *"Za písmenky do knihovny"*,
- *"Zimní čtení" pro maminky s dětmi,*
- dokončení rekonstrukce oddělení informačních služeb - *"ÍČKO"*,
- výměna knižních regálů v oddělení pro dospělé čtenáře v přízemí,
- trénování paměti s *Petrou Hirtlovou* (mezinárodní týden trénování paměti),
- den bezpečného internetu (16.2.2010).

Březen

- zahájení kampaně *"Březen - měsíc čtenářů"*
 - *zpřístupnění samoobslužného boxu Herbíe na vracení knih,*
 - *otevření rekonstruovaných prostor "ÍČKA",*
 - *otevření upravených prostor oddělení pro dospělé čtenáře,*
- besedy dětského oddělení:
 - *se spisovatelem Vlastimilem Vondruškou,*
 - *"Ondřej Sekora" pro školní družinu (TGM),*

- Noc s Andersenem,

- vyhlášení výtvarné soutěže pro děti,
- výstava "Ukázky z anglické poesie" - oddělení cizojazyčné literatury.

Duben

- besedy dětského oddělení:

- o "Velikonoce" pro MŠ (17. listopadu),
- o "Den Země" pro ZŠ (Kamenná stezka),
- o "Velikonoce" pro klienty Domova Barbora a Bartoloměj,
- o "Ota Pavel" pro ZŠ TGM,

- slavnostní vyhlášení vítězů výtvarné soutěže,
- internetové hádání "Jak se řekne anglicky" - oddělení cizojazyčné literatury.

Květen

- návštěva prvňáčků - "Projekt za písničky do knihovny",
- projekt "Škola naruby" s dětmi ze ZŠ Žižkov,
- beseda dětského oddělení "Poznáváme pohádky" pro MŠ (Benešova),
- Den Slunce - setkání s klienty Domova duchodců,
- beseda s klienty Domova Barbora "Sluníčko a my".

Červen

- slavnostní pasování prvňáčků na čtenáře - projekt "Za písničky do knihovny",
- slavnostní ukončení kurzů Akademie třetího věku [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/rozpis-akce-2010>].

Pro své zdravotně postižené čtenáře poskytuje kutnohorská knihovna speciální služby v několika rovinách:

- o **Roznášková služba knih** – nejzákladnější službou pro občany s postižením pohybového aparátu je na základě projeveného zájmu návštěva pracovníka knihovny u občana doma, kde se vyberou požadované tituly. Tyto knihy při další návštěvě knihovnick přináší. Frekvence návštěv je předem domluvená, knihovnicki

přijímají také operativní dohody podle přání imobilních občanů prostřednictvím telefonu. Roznášku knih poskytují i pobočky knihovny, například již zmiňovaná malínská knihovna.

- **Fond zvukových knih** – uživatelům s postižením zraku, kteří nemohou číst knihy, nebo se dále vzdělávat obvyklým způsobem, je zpřístupněn fond zvukových knih. Tento pravidelně aktualizovaný fond nabízí především nahrávky publikací z oblasti krásné a odborné literatury uchovávané na magnetofonových páskách, CD a MP3.
- **Speciální studovna** – je určena zrakově handicapovaným uživatelům, kteří zde mohou využívat kompenzační pomůcky na zpracování informací na základě informační a komunikační techniky (knihovna nabízí programy JAWS, FINE READER, ZOOMTEXT, BIZON). Jedna speciálně zřízená internetová stanice umožňuje prostřednictvím speciálního programového vybavení plnohodnotný přístup k elektronickým zdrojům nejrůznějších textů. Práci s počítačem usnadňuje také čtecí lupa, která je určena pro uživatele, jimž běžné optické pomůcky nestačí, ale rovněž pro starší čtenáře k četbě denního tisku, návodů, smluv a podobných textů psaných drobným písmem [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh.cz/content/specialni-sluzby>].

3.3.3. Regionální služby

Třetí kategorií služeb, které poskytuje Městská knihovna v Kutné Hoře, jsou zcela jistě regionální služby. Bez jejich přispění by nemohl fungovat celý systém knihovnických služeb ve více než pětina venkovských knihoven Středočeského kraje. Kořeny vzájemného vpomáhání větších knihoven menším můžeme sledovat již od počátku 20. století. Hustota sítě knihoven se radikálně nezměnila již od 20. let minulého století, kdy ukládal zákon 430/1919 Sb. o veřejných knihovnách obecních zřizovat veřejné knihovny ve většině obcí tehdejšího státu. Vzhledem k jejich rozsahu a nepochybnému významu věnují regionálním funkcím celou samostatnou podkapitolu.

Středočeský kraj v rámci péče o rozvoj svého území a potřeby svých občanů zahrnuje na základě zákona o krajích (129/2000 Sb.) a speciálního knihovního zákona (257/2001 Sb.) rovněž oblast knihoven. Mezi roky 2002-2005 plnilo regionální funkce ve Středočeském kraji 12 knihoven, jejichž činnost byla

spravedlivěji rozdělena do menších okrsků (Benešov, Beroun, Jílové u Prahy, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Lysá nad Labem, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Poděbrady, Příbram, Rakovník, Říčany a Slaný). Od roku 2005 však je díky zákonu o rozpočtovém určení daní (1/2005 Sb.) Středočeskému kraji svěřena povinnost podílet se navíc na podpoře činnosti knihoven v celém kraji. Pověřených knihoven je však již pouze pět (Benešov, Kladno, Kutná Hora, Mladá Boleslav a Příbram). Výsledkem radikálního omezení pověřených knihoven je převedení práce pouze na pět pověřených knihoven, které obsluhují velmi rozsáhlá území prostřednictvím několika málo zaměstnanců. V roce 2006 obsluhovala Městská knihovna v Kutné Hoře 21 profesionálních a 176 neprofesionálních knihoven (seznam aktuálně obsluhovaných knihoven viz příloha č. 1). V současnosti jsou regionální funkce vedeny podle *Koncepce podpory knihoven z rozpočtu Středočeského kraje* [Bínová Kádnerová, <http://www.svkkl.cz/cs/pro-knihovny/regionalni-funkce/>].

Zodpovědnost za plnění a koordinaci dalších činností souvisejících s regionálními funkcemi je rozdělena nad úrovní **pověřených knihoven** mezi několik subjektů. **Středočeský kraj** má funkci zřizovatele krajské knihovny a je to také subjekt financující regionální funkce. Výkon regionálních funkcí metodicky řídí a hodnotí **Národní knihovna ČR**. Plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v jednotlivých krajích koordinuje krajská knihovna, v případě Městské knihovny v Kutné Hoře se jedná o **Středočeskou vědeckou knihovnu v Kladně**.

Středočeský kraj se v podpoře knihoven v kraji soustředí na:

- **Výkon zřizovatelské funkce** vůči Středočeské vědecké knihovně v Kladně,
- **Podporu knihoven zřizovaných obcemi chápanou jako pomoc poskytovanou obcím**. Tuto pomoc poskytuje **přímo** ve formě dotace a **nepřímo** jako věcné plnění (poskytování služby) vědeckou knihovnou a pověřenými knihovnami. Cíle pomoci jsou:
 - **A, přímá (institucionální) podpora knihoven zřizovaných obcemi** – jedná se jednak o dotační program pro základní knihovny zřizované obcemi ve Středočeském kraji nepověřené výkonem regionálních funkcí a zároveň o účelovou dotaci pro pověřené knihovny (týká se Městské knihovny v Kutné Hoře),
 - **B, nepřímá podpora knihoven zřizovaných obcemi,**

podpora veřejné služby – je poskytována jako podpora prostřednictvím celokrajské a regionální funkce Středočeské vědecké knihovny v Kladně a podpora prostřednictvím systému regionálních funkcí.

Regionální funkce se na základě Koncepce dělí do čtyř základních skupin:

- **Poradenská, konzultační, plánovací a rozborová činnost (sběr statistických dat a zpracování výkazů** – vědecká knihovna a pověřené knihovny poskytují odborné konzultace, rady a reference z oblastí knihovnické činnosti pracovníkům profesionálních a neprofesionálních knihoven a jejich zřizovatelům:
 - řešení legislativní problematiky (statistiky, knihovní řády),
 - pomoc zřizovatelům neprofesionálních knihoven při zpracování projektů do výběrových řízení Ministerstva kultury ČR,
 - revize a aktualizace knihovních fondů neprofesionálních knihoven,
 - zajišťování služeb čtenářům knihovny (MVS aj.),
 - seznamování s informacemi uvedenými na internetu (portály knihoven, souborné katalogy),
 - zpracování plánu, statistického výkazu a rozboru činnosti,
 - poskytování informací o aktualitách knihovnické problematiky.

Pomoc je vykonávána formou:

- poradou pracovníků knihoven,
 - individuální ústní, telefonickou nebo písemnou konzultací,
 - výjezdem pracovníka pověřené knihovny do knihovny obsluhované (tzv. Metodické cesty při předání výměnného souboru, přednášky, porady),
 - písemnými metodickými intrukcemi nebo informacemi zveřejněnými na webové stránce pověřené knihovny.
- **Vzdělávání knihovníků, semináře porady** - zajišťuje krajská knihovna podle návrhů pověřených knihoven. Celoživotní vzdělávání pracovníků knihoven je poskytováno ve formách:

- vzdělávací akce – porady, semináře, přednášky, modelové semináře, kvalifikační kurzy Knihovnického minima, kurzy počítačové gramotnosti a další kvalifikační a rekvalifikační kurzy,
 - samostudium oborových časopisů Čtenář, Ikaros a dalších odborných materiálů.
- **Akvizice a zpracování výměnného fondu Středočeského kraje** - Krajská knihovna a pověřené knihovny nakupují, odborně zpracovávají a technicky upravují knihy a časopisy, podílejí se na jejich uložení ve skladech a správě skladu. Akvizice, evidence, fakturace knih a smlouvy s distribučními firmami jsou prováděny centrálně. Distribuční firmy dodávají knihy do pověřených knihoven, které zajišťují kontrolu, verifikaci, označení knihy ve vzdáleném souborném katalogu a technickou úpravu knihy. Vědecká knihovna spravuje souborný katalog „Výměnný fond Středočeského kraje“, který je založen na spolupráci se systémy pověřených knihoven.
 - **Cirkulace a distribuce výměnných souborů fondu Středočeského kraje** - pověřené knihovny tvoří výměnný soubor, který distribuují do obsluhované knihovny, evidují knihy výpůjčních souborů a zajišťují rovněž návrat souboru knih [Bínová Kádnerová, <http://www.svkkl.cz/cs/pro-knihovny/regionalni-funkce/>].

Základní informace o poskytování regionálních funkcí Městskou knihovnou v Kutné Hoře jsou uvedeny na jejích webových stránkách v sekci Pro knihovny. Funkci pověřené knihovny plní kutnohorská knihovna pro 175 neprofesionálních a 22 profesionálních knihoven v regionech Kutnohorsko, Kolínsko, Nymbursko a Poděbradsko. Knihovníci zúčastněných knihoven by již měli vědět, že pověřená knihovna v Kutné Hoře poskytuje tyto základní služby:

- budování výměnného fondu,
- tvorba a distribuce výměnných souborů podle aktuálních požadavků knihoven,
- konzultační a poradenská činnost,
- vzdělávání knihovníků,
- pomoc při zpracování dokumentace – knihovní řád, zřizovací listina,

- pomoc při revizích a aktualizacích knihovních fondů,
- kontrola statistických výkazů,
- pomoc při zpracování projektu o dotaci v grantových programech,
- správa regionálního knihovního systému CLAVIUS REKS [Městská knihovna, <http://www.knihovna-kh/pro-knihovny>].

Veškerá činnost Městské knihovny vykazuje dobré výsledky, a proto si knihovna získává dobré jméno na veřejnosti. Knihovnice denně vkládají všechn svůj potenciál – znalosti, dovednosti, zkušenosti do své práce. Výsledkem je vybudování stálého místa kutnohorské knihovny nejen ve městě nebo v kraji, ale v celorepublikovém knihovním systému i s přesahem do zahraničí.

4 Perspektivy rozvoje knihovny

Městská knihovna v Kutné Hoře, tak jako mnoho jiných veřejných knihoven v Česku, plánuje svůj další rozvoj a zkvalitnění služeb. Tradiční perspektivou veřejných knihoven zůstává podpora čtení a povědomí o literatuře především v tištěné formě. Nástup nových technologií a nároků na činnost knihoven však posouvá možnosti využívání knihoven mnohem dál. Vzniká potřeba zaměřit se na plnění informačních potřeb uživatelů a také vyplnit jejich volný čas aktivitami.

Při pohledu do budoucnosti knihovníci vycházejí ze současného stavu a uvědomují si jeho slabé a silné stránky. Městská knihovna v Kutné Hoře konkretizuje své plány v souladu s průběžně aktualizovanou Koncepcí rozvoje knihoven v České republice a ve vymezeném časovém horizontu směřuje k jejich naplnění. V roce 2010, kdy byla tvořena tato kapitola, již dobíhala stávající Koncepce rozvoje knihoven, která byla navržena pro roky 2004-2010, a proto se k ní již nechci ve velkém měřítku vracet, protože tato kapitola má pojednávat o perspektivách knihovny, tj. o její budoucnosti a ne minulosti, k níž byla zmiňovaná koncepce určena.

Ústřední knihovnická rada začala již usilovně pracovat na **přípravě nové koncepce** na roky 2011-2014, které bylo věnováno zasedání v Telči 15.-17. 3. 2010. Skupina stanovila 16 základních oblastí, které ovlivňují rozvoj českých knihoven. Uvádím pro přehlednost pouze základní okruhy a činnosti s nimi související s domněním, že i pro Městskou knihovnu v Kutné Hoře budou mít velký význam v následujícím čtyřletém období:

- **Služby knihoven** – knihovny budou nabízet služby tradiční, elektronické a komunitní a směřovat k tzv. rozevírání nůžek (zvýšení rychlosti a rozsahu tradičních i elektronických služeb),
- **Informační zdroje** – nevyhnutelností bude řešení papírově elektronické schizofrenie, publikačního boomu, digitalizace a prezervace dokumentů, stratifikace fondů a v neposlední řadě problematiky spojené s kyselostí některých papírů, na kterém jsou tištěna především periodika,
- **Legislativa** – knihovny potřebují pro svou budoucí efektivní činnost dořešit zejména problematiku zákona autorského, zákona knihovního, zákona o vysokých školách, zákona na ochranu osobních údajů a zákona

o svobodném přístupu k informacím,

- **Pracovníci knihoven** – vedle rostoucí specializace zaměstnanců knihoven bude podporováno vzdělávání, odměňování a úprava věkové struktury pracovníků,
- **Knihovny jako zaměstnavatelé, řízení knihoven** – knihovny mají být stabilními a důvěryhodnými zaměstnavateli, čemuž budou odpovídat mzdy, benefity a prostředí knihoven,
- **Zřizovatelé knihoven** – budou se hledat úspory ve financování organizací, zřizovatelé budou volit vedení knihoven,
- **Dotace z veřejných zdrojů** – řeší se problematika dotací, především jejich pokles, dostupnost a korupce,
- **Samoorganizační schopnost knihoven, projektové financování** – tato oblast se týká spolků, sdružení, existujících sítí knihoven a jejich společných projektů,
- **Partnerství mimo oblast knihovnictví** – knihovny navazují partnerství a následnou spolupráci nejenom s dalšími paměťovými institucemi, ale především se státní a veřejnou správou, sponzory, zřizovateli, neziskovými organizacemi, spolky, školami a dodavateli,
- **Technologický vývoj knihoven** – budoucnost patří různým pomocným zařízením – čtečkám a mobilní komunikaci – koncová zařízení jsou díky poklesu cen, výraznému růstu výkonu, kapacitě a přenosové rychlosti masově rozšířená, knihovny se budou rozhodovat mezi masovou digitalizací a uživatelským komfortem,
- **Konkurenční prostředí** – knihovny nevidí konkurenci jen mezi sebou, ale také v internetových vyhledávačích, vydavatelích, digitálních výhodách a v nových trzích,
- **Společenské očekávání týkající se knihoven** – aktuální budou rovněž otázky obrazu profese a její očekávání,
- **Rozmanitost publika, odlišné stupně očekávání** – instituce se mohou orientovat na širokou veřejnost nebo na její části, například na akademickou veřejnost, návštěvníky muzeí a archivů,

- **Informace ve společnosti, práce s informacemi, změny procesu učení** – knihoven se dotýká další vývoj dnes tolik populárních sociálních sítí, publikování na internetu bez prostředníka, rozšiřující se možnosti vyhledavačů (Google), webu 2.0 a Open Access,
- **Rozvoj knihovníků a uživatelů knihovny** – podstatné je rovněž další soustavné rozšiřování znalostí a dovedností pracovníků knihoven i jejich uživatelů – knihovny se podílejí na vytváření informační gramotnosti i gramotnosti samotné, vedle toho ale stále naráží na problémy nových specializací a musí přizpůsobit své aktivity menšinám, které se pokouší integrovat do české společnosti formou vzdělávání,
- **Mezinárodní kontext** – knihovny zavádějí mezinárodní standardy do své činnosti. V budoucnu se budou stále více podílet na mezinárodních projektech a inspirovat se u zahraničních knihoven, především ze států Evropské unie a angloamerických zemí [Příprava koncepce, http://knihovnam.nkp.cz/docs/UKR/KoncepceTelc_03_2010.pdf].

Městská knihovna vytvořila rovněž svůj vlastní **Strategický plán** [Jarkulišová, 2004]. Považuji za vhodné zmínit se o aktuálně plněných plánech v oblastech ICT, personálního obsazení knihovny, uživatelů, knihovního fondu a kooperace. Těmito oblastmi se knihovna zabývá průběžně a mnohé záležitosti bude zajišťovat i v příštích letech.

V oblasti **informační a komunikační techniky** se knihovna zaměřuje a bude zaměřovat především na tyto činnosti:

- Pravidelná aktualizace HW a SW – k plnění tohoto velmi důležitého cíle knihovna vyčleňuje cca 3,5 % finančních prostředků z celkového rozpočtu knihovny,
- Průběžné zkvalitňování internetového připojení – funkce je financována z rozpočtu knihovny a dotacemi, a proto se knihovna zaměřuje na efektivní využívání dotačních problémů v oblasti informatiky a vytváří si finanční rezervu,
- Rozvoj automatizovaného knihovního systému CLAVIUS – knihovna sleduje vývoj nových modulů a využívá je pro svou činnost.

Městská knihovna plánuje také zlepšit podmínky pro **pracovníky knihovny**, kteří při své práci s veřejností vytváří pomyslnou „vnější tvář“ knihovny. Knihovna zaručuje pracovníkům:

- Profesní růst – vedení knihovny sleduje možnosti profesního vzdělávání. Tři procenta z částky tvořící hrubé mzdy vyčleňuje knihovna na pořádání vzdělávacích akcí a spoluúčast. Důležitý rozvoj profesního růstu je hrazen z rozpočtu knihovny a prostřednictvím grantových programů pro profesní vzdělávání.
- Občanská a pracovní vybavenost – z rozpočtu zřizovatele a pomocí investic mají a budou mít zaměstnanci k dispozici uzamykatelnou kancelář, šatnu, sprchu a ostatní důležité pracovní a sociální zabezpečení.

Plány orientované na **uživatele** se týkají vytvoření nebo rozvoje následujících aktivit:

- Knihovna jako komunitní centrum – od roku 2005 knihovna rozšiřuje prostřednictvím financí z rozpočtu knihovny a grantových programů Ministerstva kultury ČR objem svých služeb. Komunitní funkce jsou zaměřeny na vybrané skupiny občanů (matky na mateřské dovolené, nezaměstnané, etnické minority atd.).
- Prostor k celoživotnímu vzdělávání – prostor výukového centra bude využit pro širokou nabídku vzdělávacích a školicích aktivit z vlastních i externích zdrojů knihovny. Plán bude financován z rozpočtu knihovny, grantovými a dotačními programy a z rozpočtu zřizovatele.
- Kulturní a výchovně vzdělávací činnost – z rozpočtu knihovny bude hrazeno v plné výši rozšiřování vzdělávacích, kulturních a výchovných aktivit, přičemž se klade důraz na práci s mládeží.

Rozvoj **knihovního fondu** knihovna podporuje prostřednictvím:

- Zajištění plynulého financování oblasti akvizice knihovního fondu – v každém volebním období jsou stanoveny neměnné částky z rozpočtu knihovny na nákup knihovního fondu.
- Zajištění národních licencí – z rozpočtu knihovny je hrazeno pokračování účasti v národním konsorciu knihoven a financování nastavené spoluúčasti. Knihovna sleduje průběžně další vývoj v oblasti národních licenčních

programů.

K efektivnější **kooperaci** se knihovna snaží zajistit:

- Výkon regionálních funkcí v regionu Kutná Hora – prostřednictvím účelových dotací musí splňovat tzv. atest pověřené knihovny.
- Účast v nadregionálních oborových asociacích, sdruženích a spolcích – prostřednictvím rozpočtu knihovny se knihovníci aktivně podílejí na činnosti SKIPu (Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR) a Asociace knihoven. Knihovna usiluje o udržení členství ve sdružení SKAT (Sdružení uživatelů knihovních systémů LANius) a ANSKAT (Souborný katalog článků z periodik vycházejících v ČR) a vytváří trvalé podmínky k účasti zaměstnankyň na práci profesních spolků (například Klub dětských knihoven, sekce práce s handicapovanými).
- Místní kooperace – knihovna se zavazuje nadále spolupracovat také s institucemi mimo obor knihovnictví pro blaho obyvatelů města.

Na zmíněných průběžně plněných cílech jsem chtěla ukázat, jaké plány se městská knihovna snaží uskutečnit již několik let. Některé cíle má již knihovna částečně splněny (například vytvoření komunitní funkce knihovny), při dalších řešeních plánů (ukázkovým příkladem je vybudování výukového centra) knihovníci stále narážejí na prostorové, finanční a jiné překážky. Právě prostorové problémy, které omezují poskytování základních služeb již několik desetiletí, je kutnohorská knihovna odhodlána brzy vyřešit.

Nastíněné koncepce a plány se týkají rovněž rozvoje jednotlivých poboček knihovny, jejichž zázemí a prostředí se stále rozvíjí. Jedním z nedávných kroků bylo například přestěhování pobočky knihovny z OC Pasáž do Základní školy Jana Palacha.

4.1 Výstavba nové budovy

Hlavním cílem Městské knihovny v Kutné Hoře je v horizontu pěti let vybudovat novostavbu budovy knihovny. Současné **prostorové problémy** knihovny omezují například využívání dětského oddělení, pořádání výstav a akademií třetího věku. V oddělení pro dospělé byly proto v první polovině roku 2010 pořízeny pojízdné regály, aby se v místnostech knihovny mohly pořádat akce pro veřejnost, ale řešení tohoto typu jsou pouze krátkodobá. Oddělení regionálních služeb je navíc umístěno

mimo prostory hlavní budovy, což znesnadňuje propojení knihovnických prací a manažerských funkcí.

Problémy má vyřešit právě nová budova. V době tvorby této kapitoly (červen 2010) se čekalo na vypracování projektové dokumentace ke stavebnímu řízení. Na financování stavby se bude podílet Evropský fond a Krajský úřad Středočeského kraje. Městská knihovna spolupracuje na projektu s firmou Projektíl architekti, s. r. o., která má již zkušenosti se stavbou Národní technické knihovny v Praze a Krajské knihovny v Hradci Králové, proto zná specifika staveb a využití knihoven.

Novostavba knihovny **bude umístěna** v blízkosti autobusového nádraží. Lokalita prostorově odpovídá zadání projektu, knihovna bude umístěna blíže centru a bude dostupná pěšky, což zlepší přístupnost knihovny pro tělesně znevýhodněné uživatele, matky s dětmi a starší občany. Počítá se s vystavěním přízemní budovy, pouze oddělení pro dospělé bude vystavěno v galerii, kde bude umístěna větší odhlučňená studovna a individuální studovny.

Na jednom podlaží budou tedy lokalizována všechna oddělení knihovny včetně dosud samostatně stojících prostorů regionálních služeb (viz příloha č. 3). Hraničící prostory budou využity k výstavním účelům. Podsklepený prostor budovy bude sloužit jako depozitář oddělení regionálních služeb. Všechny segmenty knihovny se budou sbíhat do centrální haly služeb a v těchto prostorech budou moci uživatelé najít také informační centrum města. Místo samostatného oddělení počítačů připojených k internetu budou vybudována klidová místa s počítači.

Knihovna plánuje nově vybudovat **kavárnu, přednáškový sál a poradní zasedací místnost** v souladu se současnými požadavky na provoz a služby knihovny. Kavárna bude navíc přístupna rovněž neregistrovaným návštěvníkům, kteří zde budou moci studovat denní tisk a mít v blízkosti možnost občerstvení.

Mnoho prostoru pro pořádání akcí, přednášek a dalších aktivit získá knihovna vybudováním již zmíněného přednáškového sálu. Pod sálem budou komory, kam by se zasunovaly jednotlivé řady sedadel, s kterými pracovníci knihovny budou moci snadno a rychle manipulovat, a tak bude místnost sloužit nejen k sezení, ale také bez sedadel například k pořádání větších akcí nebo výstav. Navržený systém manipulace s komorami a sedadly nevyžaduje větší finanční náklady [Jarkulišová, 2010].

Nová budova městské knihovny by měla být postavena do pěti let. Pro knihovnu to

bude znamenat vytvoření nových prostor, které již nebudou omezovat chod a činnosti knihovny, naopak budou sjednoceny pracovní postupy a jednotlivá oddělení, čímž dojde k racionalizaci práce. Velké možnosti bude přinášet vybudovaný přednáškový sál s praktickým vybavením, který bude jistě multifunkční místností.

4.2 Možné trendy rozvoje Městské knihovny v Kutné Hoře

Jak již bylo naznačeno v předchozím textu, Městská knihovna v Kutné Hoře má velice dobrou dlouholetou tradici zajištěnou pílí mnoha význačných osobností. V průběhu let získávalo veřejné knihovnictví v českých zemích svůj specifický způsob prezentace, propagace a strategie udržení uživatelů. Kutnohorská knihovna se řadí k nejvýznamnějším institucím Středočeského kraje a dalo by se říci, že ji očekává slibná budoucnost.

Minimálně dva roky se ale celosvětová ekonomika potýká s důsledky **ekonomické krize**, které se brzy projeví i na činnosti státních organizací. Hrozící snížení finančních prostředků se dotýká všech organizací a předpokládá se, že bude dlouhodobějšího rázu. Záchranu při pořádání velkých akcí pro veřejnost bude představovat pomoc podnikatelů a soukromých organizací. Právě finanční problémy jsou pro knihovny bolavým místem, protože jako příspěvkové organizace není jejich hlavním cílem zisk a jsou odkázány na podporu zřizovatelů anebo sponzorů. Jedním z hlavních cílů knihoven bude při snižování finančních prostředků a ročního rozpočtu zachovat a udržet nabídku služeb, tištěné literatury a jiných informačních zdrojů. Nákup literatury do knižního fondu se má řídit nejen poptávkou registrovaných čtenářů knihovny, ale také potřebami knihovny – účelné je doplňování například regionální literatury, slovníků a encyklopedií, které rozšiřují prezenční fond a odpovídají předem určenému profilu knihovního fondu.

Kutnohorská knihovna se již desítky let potýká s **prostorovými problémy**, které se odrážejí na kvalitě služeb knihovny z důvodu nedostatečných prostorových podmínek. Po vybudování navrhovaného multifunkčního centra budou soustředěna skoro všechna oddělení knihovny na jednom patře, což určitě zefektivní provoz knihovny. Poskytování služeb a veškerá činnost knihovny bude umístěna na jedno místo a tím se výrazně zracializuje a přiblíží uživatelům. Nezanedbatelné bude rovněž zvýšení efektivity a časové náročnosti služeb. Budova se stane dostupnější pro větší část obyvatel, kteří mají problémy vyjít do současné hlavní budovy

v Husově ulici. Umístění knihovny na sídlišti a v blízkosti autobusového nádraží určitě přiláká do knihovny další stále čtenáře a uživatele.

V oblasti **služeb** se bude kutnohorská knihovna zaměřovat na zlepšení poskytování výpůjčních služeb v podobě absenčních, prezenčních a meziknihovních výpůjček. Podle statistik knihovna bude vyhodnocovat zaměření publikací a žánrově nejžádanější tituly budou určitě dokupovány, nebo budou doplňovány do fondu jejich tematicky a profilově podobné varianty. Aktuálním úkolem bude rozšířit mezi obyvateli města Kutné Hory povědomí o možnosti vracet knihy i mimo pracovní dobu knihovny na Husově ulici prostřednictvím nedávno nainstalovaného Herbíe boxu, zároveň by mělo být uvažováno o rozmístění více těchto skříní v zabydlenějších lokalitách města.

V následujících letech knihovna bude udržovat dobrý standard poskytovaných služeb. Její činnost bude ovlivňována pokyny pro veřejné knihovny v rámci České republiky i zahraničí, tak jak je propaguje například Knihovnický institut Národní knihovny ČR. Z principu veřejných knihoven vyplývá, že se musí řídit platnou legislativou, doporučeními a normami. Nemělo by se zapomenout na poskytování demokratického přístupu k informacím pro všechny skupiny návštěvníků a uživatelů knihovny. Cílem by mělo být poskytování relevantních, aktuálních a ověřených informací v souladu se všemi právními a etickými zásadami. Knihovny by měly zůstat organizacemi, které se podílejí na rozšiřování informační gramotnosti svých uživatelů a podporovat je nejen v celoživotním vzdělávání, rozšiřování znalostí, ale také poskytovat základní relevantní informace podle zájmu uživatelů. Nemělo by se proto zapomenout na současný stav rozvoje informací v digitální formě, ale knihovny by měly být jedním místem, které bude zprostředkovávat znalosti i v digitální podobě nejen z vlastních zdrojů, ale také prostřednictvím získávání digitálních kopií prostřednictvím systémů DDS, EDS anebo také pomocí objednávek meziknihovních výpůjček a reprografických kopií.

Městská knihovna v Kutné Hoře je jednou z pověřených knihoven, které mají na starost zajišťovat dostupnost informačních a knihovnických služeb i v nejmenších vesnicích pověřeného území. Jedná se o již několikrát zmiňované **regionální funkce**. Pod správu kutnohorské knihovny spadá relativně obrovské území, které představuje téměř skoro celou východní polovinu Středočeského kraje. Právě ve zlepšení knihovnických služeb na regionální úrovni spatřuji velký potenciál. Pokud se

finanční situace v kulturní oblasti za několik letlepší, mohla by kutnohorská knihovna ještě více zefektivnit regionální pomoc vesnickým knihovnám. Na počátku tohoto milénia disponovala knihovna většími ročními dotacemi od kraje a posléze od státu, přičemž spravovala mnohem menší území. Kutnohorská knihovna se musela bohužel v průběhu času stále více omezovat v poskytování regionálních služeb, protože na větší spravované území jí byly postupně snižovány finanční příspěvky. V nové budově dojde jistě k efektivnímu propojení regionálních funkcí s ostatními činnostmi knihovny, což přinese další zkvalitnění služeb. Dalším možným krokem vpřed v této oblasti bude propagace regionálních služeb knihoven nejen elektronickou formou.

Prioritním cílem knihovny je připravovat akce pro nejmladší čtenáře, a tak je získat za příznivce. Mohou si vychovat čtenáře, který bude navštěvovat knihovnu celý život a získá návyk čtení ve volném čase, což je v dnešní době nepostradatelný dar přispívající nejen k poskytnutí dobrého základu pro celoživotní vzdělávání. Pořádání akcí pro mladší generaci patří v kutnohorské knihovně k několikaleté tradici a velkým přínosem pro zvýšení povědomí o knihovně bude dobré v této nelehké činnosti pokračovat. Další **cílové skupiny** představují matky na mateřské dovolené, zdravotně postižení, cizinci a jiné vybrané skupiny obyvatel. Pravidelně se konají například akce pro rodiče s dětmi na dětském oddělení. Pro zrakově postižené uživatele nabízí Městská knihovna v Kutné Hoře širokou paletu speciálních služeb, o nichž bylo psáno v předchozí kapitole. Pořizování speciální techniky je velmi náročným úkolem a to nejen po finanční stránce, a proto kutnohorská knihovna v příštích letech určitě nezapomene i na tyto čtenáře a bude se jim snažit přiblížit literaturu a informace ve všech jejich formách. V úvahu přichází také bibliograficko-informační pomoc pro návštěvníky, především z řady cizinců nebo studentů.

Z podstaty činností knihoven vyplývá, že musí jít tzv. „s dobou“, nabízet služby podle nejnovějších trendů a pravidel. Knihovny by měly počítat s tím, že zvětšující se počet informačních zdrojů bude především v elektronické podobě. V této oblasti udělala kutnohorská knihovna zásadní krok před pár lety, když založila oddělení informačních služeb. Pokud si nová generace čtenářů navykne pracovat s informacemi i beletrií v digitální podobě, mohlo by se brzy stát, že knihovna nebude místem půjčování knih, ale spíše získávání informací v elektronické formě. Proto je možná trochu zpátečnické, že Městská knihovna v Kutné Hoře z finančních

důvodů a také kvůli nízké poptávce nenabízí přístup k placeným elektronickým informačním zdrojům. Podle mého názoru by mohla v nadcházejících letech (pravděpodobně až po odeznění akutního krizového vývoje) kutnohorská knihovna získat uživatele, kteří by měli zájem o využívání elektronických databází. Služba by mohla být určena především pro studenty vysokých škol a vědecké pracovníky, kteří by nemuseli kvůli potřebným informačním zdrojům opouštět své město. Navržený plán rozšíření elektronických informačních zdrojů je velmi odvážný a dalo by se o něm uvažovat jako o jednom z bodů, pokud by se finanční krize stále nezhoršovala, což však v oblasti kultury není právě aktuálním tématem. Musí také vyrůst nebo být vychována nová generace uživatelů, pro něž by využívání databází bylo jedním z hlavních zájmů, aby knihovna na podobných aktivitách neprodělala.

Nepostradatelné je také sledování dění nejen v oboru knihovnictví, ale také celkového kulturního dění, protože z něj lze vyvodit momentální zájmy obyvatel. Priority v poskytovaných činnostech knihoven jsou již několik let dobře nastaveny a knihovny se pouštějí do akcí, o nichž dopředu vědí, že budou žádané. Nemohou si dovolit udělat ve své činnosti odbočení z rytmu činností směrem zpět nebo stranou, každá ztráta (hlavně z řad čtenářů) může být definitivní. Věčným bojem knihoven je prosadit se mezi stále se rozšiřující konkurencí. Dnes můžeme s jistotou říci, že knihovny se musí přizpůsobit rozšiřujícímu trhu digitálních informací a neomezeným možnostem internetu. Právě četbu klasické tištěné knihy vytlačují internetové služby a platí také známý fakt, že lidé zahlcení kvantitativně rostoucím množstvím informací již prostě nemají čas na čtení.

Nezbytnou činností je rovněž spolupráce knihovny s ostatními knihovnami a jinými institucemi nejen na území České republiky, ale také v zahraničí. Tato **spolupráce** se rozvíjí regionálně – prostřednictvím regionálních služeb, celostátně – spoluprací na rozvoji Souborného katalogu ČR, katalogu SKAT a ANSKAT a nebo v neposlední řadě pořádáním akcí regionálního nebo celorepublikového rozsahu a také mezinárodně – spoluprací se spřátelenými knihovnami v sousedních státech. Spolupracující činnost na vytváření celonárodního knihovního katalogu je založená na jednotných pravidlech, které knihovny dodržují, a proto se dá mnoho záznamů o knihách stahovat v rámci sdílené katalogizace a doplňovat o lokační údaje, což zjednodušuje a zefektivňuje činnost knihoven. V budoucnosti by se tyto spolupracující aktivity měly udržet a hlavně prohloubit. Podle mého názoru to jistě

nebude snadný úkol, ale tvoří základ pro další rozvoj knihovny, protože plní nejen funkci propagační, ale zároveň posouvá veškeré knihovnické činnosti a služby o krok dál. Pro knihovnu je jednou z nejlepších reklam, když o jejich jedinečných službách a akcích vědí odborníci a veřejnost také na druhém konci republiky nebo v sousední zemi.

Významnou činností knihovny je nyní a pravděpodobně i v budoucnu bude dobrá spolupráce se vzdělávacími institucemi. Tato spolupráce může probíhat v několika rovinách. Knihovna se může postavit do role poskytovatele informací, informačních zdrojů a dokumentů. Aktivním přístupem je také pořádání pravidelných akcí pro žáky základních škol a studenty škol středních. Obrovský důraz by měl být kladen na akce pro nejmenší děti. Brzké seznámení předškoláků s knihovnou a jejími službami zakládá dobré povědomí o knihovně v myslích **nejmenších čtenářů**. Městská knihovna v Kutné Hoře disponuje dobře vybaveným dětským oddělením, kde si najdou svou zábavu a jiné formy trávení volného času nejmenší zatím ještě „nečtoucí“ děti, ale také starší děti a dospívající mládež. Pro žáky základních škol jsou určeny pravidelné akce, které se pořádají nejen v knihovně, ale také v prostorech školy, kam pracovnice knihovny pravidelně docházejí. Při výuce prvních stupňů základních škol by měli žáci pochopit základní procesy, které v knihovně probíhají a seznámit se základními pojmy, bez nichž se při užívání knihovny v budoucnu určitě neobejdou. Starším žákům budou tak určeny, jako v současnosti, tematické soutěže, při nichž si osvěží své znalosti a naučí se pracovat s informačními zdroji při vyhledávání potřebných údajů. Přípravování akcí pro středoškolskou mládež bude brzy asi podstatně omezeno, protože již v současnosti jsou tyto děti ovlivněny podstatně jinými médii, než které standardně nabízí knihovna. Vedle spolupráce se školami se kutnohorská knihovna zaměřuje i na spolupráci se sociálními ústavy v okolí. Klienti ústavů jsou pravidelnými návštěvníky akcí pořádaných v knihovně nebo přímo v ústavech sociální péče. V budoucnu se nesmí opomenout také pořádání akcí pro žáky zvláštních škol ve městě Kutná Hora. Právě odlehčené a soutěžní ladění pořádaných akcí vede k získávání přízně nejmenších, ale i starších čtenářů všech sociálních skupin.

V budoucnu by se měla kutnohorská knihovna věnovat rozvoji **informační gramotnosti** ve všech jejích směrech. Gramotnost v rozvinutých státech již neznamená získání dovednosti číst, psát a počítat. Souvisí s ní řada odborných

znalostí z počítačových, logických, matematických, jazykových a jiných oborů, které lze získat jedině praxí. Právě knihovna bude muset v blízké době zprostředkovávat znalosti k utvoření a upevnění informační gramotnosti. Znamená to podpořit své uživatele v rozvoji počítačových dovedností, naučit je pracovat s literaturou, vyhledávat potřebné informace, ověřovat vyhledané znalosti a získat dovednost komplexně myslet, přemýšlet v souvislostech. Prvním a základním krokem, ke kterému by měla knihovna přispět, je vznik informační potřeby u čtenáře, tzn. vychovat si čtenáře hloubavého, který nevyhledává znalosti pouze k plnění svých studijních povinností a úkolů, ale rozšiřuje si svůj poznatkový fond o nové znalosti z vybraného oboru, k němuž ho váže nejlépe osobní zájem. Prostřednictvím cizojazyčných publikací mohou čtenáři získat tolik potřebné jazykové kompetence. Knihovny by měly rozšiřovat svůj knihovní fond zahraniční literatury, ať už se jedná o literaturu krásnou nebo naučnou. Interaktivní hry dostupné v knihovně již pro čtenáře mladšího školního věku by měly vést čtenáře k rozvoji myšlení, které se zakládá na matematických analýzách. Využívání matematických postupů při řešení každodenních a také výjimečných problémů je dalším aspektem rozvoje informační gramotnosti.

Pro úspěšné plnění svých funkcí musí knihovny mít kvalitní zázemí (myšleno jako **pracovní síla**, která se podílí na poskytování informačních a knihovnických služeb). Zaměstnancům knihovny mají být zajištěny vhodné pracovní podmínky, sociální zázemí a přiměřené pracovní prostředí. Také v budoucnosti bude dodržována rovnoměrná dělba práce mezi všichni zaměstnanci. Díky udržované zastupitelnosti budou i nadále knihovnice schopny poskytovat kvalitnější služby. Právě efektivní rozdělení pracovních úkolů dává knihovnické práci větší smysl, není nic horšího, než když jedna určitá důležitá činnost je vykonávána pouze jedinou osobou – při náhlé nemoci nebo pouze vybíráním zasloužené dovolené tak může z knihovny odcházet mnoho nespokojených uživatelů, pro které je čekání na knihu, článek nebo jinou informační službu několik dnů nebo týdnů nepřijatelné. Vedení knihovny by mělo stále motivovat své pracovníky k vyšším výkonům a udržovat zvláště dobrou atmosféru na pracovišti, protože mnohdy jednotvárná práce při půjčování a vracení knih se po několika dnech projeví i ve vstřícnosti a vystupování vůči uživatelům knihovny. Zaměstnanci knihovny jsou totiž ty osoby, které vytvářejí tvář knihovny pro veřejnost a jejich pracovní nasazení nebo pouhá dobrá vůle hodně působí na

návštěvníky a uživatele knihovny. Práce v knihovně musí být pro zaměstnance motivující, musí vést k jejich osobnímu růstu skrze další vzdělávání a celoživotní učení. Knihovníci by měli mít pozitivní vztah k lidem, protože celá jejich pracovní činnost je určena právě pro širokou veřejnost. Nastalé problémy se budou muset řešit efektivně na pracovišti a musí být zaveden systém pravidelného setkávání zaměstnanců, nejen aby si k sobě získali uctivější vztah, ale hlavně proto, aby se dalo předcházet nepříjemným nedorozuměním, která mohou vyústit k nežádoucím problémům, při kterých může být poškozena dobrá pověst knihovny v očích uživatelů i potenciálních návštěvníků.

Dalším důležitým trendem, který by si měla kutnohorská knihovna udržet a rozvíjet, je **automatizace knihovních procesů**. Může se zdát, že tento krok je vyřešen a jasný již skoro dvě desetiletí a jsem na základě vlastních zkušeností velice ráda, že právě Městská knihovna v Kutné Hoře má již celý knižní fond zpracován a jednotlivé tituly se dají vyhledávat prostřednictvím katalogu OPAC na internetových stránkách knihovny. Ani ve zdokonalování zpracování a vyhledávatelnosti knihovního fondu by neměla knihovna ustat. V úvahu připadá otázka, zdali systém snímání čárových kódů bude využitelný i v příštích desetiletích a jestli by neměly být zavedeny v této oblasti nové technologie a standardy, například dnes tolik propagované technologie RFID nebo nové způsoby zpracování knihovních fondů. Zvýšená pozornost by měla být věnována rozvoji online katalogu, pravidelným aktualizacím a rozšiřováním jeho služeb. Moderní online katalogy jsou již rozšířeny o služby Webu 2.0 a jiné funkce, které umožňují čtenářům interaktivně pracovat s katalogem, označovat oblíbené tituly nebo dávat doporučení na dobrou knihu. K záznamům knih bývají připojeny také snímky titulních stran prohlížených knih. V následujících letech by měly být možnosti online katalogu rozšiřovány tímto směrem, aby byly čtenářům uživatelsky příjemnější.

Městská knihovna v Kutné Hoře je velice významnou regionální institucí. Všeobecně musíme konstatovat, že stávající služby knihovny je třeba uchovat, popřípadě rozšířit. V nejbližších letech bude knihovnu ale určitě provázet nepříjemný osud, tak jako všechny ostatní státní organizace, které nejsou orientovány na zisk. K udržení plánovaného standardu poskytovaných služeb a vykonávaných činností bude zapotřebí určitě hodně dobré vůle a naděje ve zlepšení nejen finanční situace.

Na závěr kapitoly věnující se perspektivám Městské knihovny v Kutné Hoře je nutno

zdůraznit, že kutnohorská knihovna by měla hlavně **zůstat knihovnou** a to knihovnou navštěvovanou, uznávanou, s bohatými tradicemi, ale i jasnou budoucí vizí. Základním cílem veřejných knihoven by totiž mělo být rozšiřovat povědomí o kvalitní krásné literatuře, podílet se na rozšiřování informační gramotnosti a v neposlední řadě být pomocníkem celoživotního vzdělávání. Kutnohorská knihovna by měla zůstat informační institucí a plnit všechny cíle, které mají vykonávat informační instituce.

5 Závěr

Záměrem mé práce bylo vytvořit přehled historického vývoje Městské knihovny v Kutné Hoře od jejího založení v polovině 19. století do dnešních dnů. Přiblížila jsem rovněž současný stav knihovny a to nejen zhodnocením činností jednotlivých oddělení a poboček knihovny, ale také uvedením hlavních služeb knihovny, o něž neupadá zájem. V závěrečné části mé práce jsem nastínila možné perspektivy a trendy rozvoje knihovny, tak jak je vidím z pohledu člověka mimo knihovnu.

V první kapitole jsem se věnovala vývoji knihovny od jejího založení do počátku 21. století. Připomněla jsem hlavní postavy kutnohorského veřejného knihovnictví a popsala jsem vývoj knihovnických činností v jednotlivých obdobích. Nevynechala jsem také důležité mezníky, které knihovnu provázely – její historii jsem rozdělila do pěti samostatných etap, které korespondují nejen s vývojem knihovny samotné, ale také s historickým vývojem českého státu a jeho dějinnými událostmi.

Druhá kapitola popisuje vývoj Městské knihovny v Kutné Hoře v současné době. I když byly některé aspekty vývoje známy z předchozí kapitoly, zde jsem se snažila pohlédnout na činnost knihovny z hlediska používaného automatizovaného knihovního systému, upozornila jsem na rozdělení knihovny na oddělení a pobočky a nezanedbatelnou část kapitoly jsem věnovala popisu základních, speciálních a regionálních služeb, tak jak jsem je rozdělila podle náročnosti.

Závěrečná kapitola byla věnována perspektivám a trendům rozvoje Městské knihovny v Kutné Hoře. Nejprve jsem načrtla možné trendy rozvoje podle stávajících koncepcí pro veřejné knihovny. V následující části jsem se věnovala prioritnímu cíli knihovny v budoucnosti, jímž je výstavba nové budovy knihovny v blízkosti autobusového nádraží v Kutné Hoře. Tento cíl je určitě důležitým plánem pro nastávající období, protože má vyřešit spoustu dlouhodobých prostorových problémů, vyvolávající omezení činnosti knihovny. Kutnohorská knihovna by měla poprvé v historii vlastní budovu, sjednotily by se její služby a činnost celé knihovny by se v mnohém zpřístupnila čtenářům, nehledě na zefektivnění samotného provozu knihovny. Poslední podkapitola byla věnována popsání možných trendů rozvoje knihovny, ve kterých jsem se snažila upozornit na budoucí možnosti knihovny a také zdůraznit nedostatky současného poskytování knihovnicko-informačních služeb.

Je zcela nezpochybnitelné, že rozsahem svých činností, pořádaných aktivit

a spoluprací s ostatními organizacemi nejen regionálního významu Městská knihovna v Kutné Hoře plní značnou nejen kulturní a vzdělávací roli. Zvláště dobře nastavenou propagací svých akcí, neustálou komunikací s veřejností a průběžným působením na veřejnost si knihovna upevňuje své místo v kulturní nabídce města a celého okolí. I přes geograficky méně výhodné umístění města (obyvatelé neustále pociťují neustálé zastiňování významu knihovny blízkostí hlavního města), si knihovna udržela své vybojované místo v kultuře města a jeho okolí.

V diplomové práci jsem chtěla dokázat, že Městská knihovna v Kutné Hoře patří mezi významné městské i regionální knihovny. Svoji dobrou pověst si buduje také mezi knihovnickými odborníky naší republiky i v zahraničí.

Seznam použité literatury

- BELZOVÁ, N.; HENDRYCH, M. 1976. Radostné bilancování okresu Kutná Hora. *Úder*. 21.10.1976, roč. 17, č. 40-41, s. 7.
- BÍNOVÁ KÁDNEROVÁ, Jiřina; MATOUŠKOVÁ, Anna. *Koncepce podpory knihoven z rozpočtu Středočeského kraje* [online]. Praha : Středočeský kraj, 2005-08-16 [cit. 2010-08-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.svkkl.cz/cs/pro-knihovny/regionalni-funkce/>>.
- Březen je Měsícem knihy. 1976. *Úder*. 19.3.1976, roč. 17, č. 11, s. 3.
- BUŘVALOVÁ, A. 1984. Nejen v Měsíci knihy. *Úder*. 29.3.1984, roč. 25, č. 13, s. 1-2.
- Celostátní sjezd čl. knihovníků. 1933. *Osvěta venkova*. červen 1933, roč. 4, č. 6, s. 113.
- Ceny Města Kutné Hory za rok 2003 byly předány. 2004. *Kutnohorské listy*. 2004, č. 5, s. 1.
- Čtu, čteš, čteme. 1980. *Úder*, 20. 3. 1980, roč. 21, s. 12, s. 3.
- DUDÁK, Vladislav. 2004. *Kutnohorský poutník, aneb Kutnou Horou ze všech stran*. Praha – Kutná Hora : Baset, 2004. 441 s. ISBN 80-7340-035-9.
- Dva problémy našeho města. 1970. *Krásné město*. 1970, č. 1, s. 3-5.
- Expozice přiblíží činnost několika romských klubů. 2005. *Kutnohorský deník*. 7.6.2005, roč. 13, č. 133, s. 2.
- GRIMM, František. 1931. Katalogy městské knihovny kutnohorské. *Kutnohorský rozhled*. 1931, roč. 4, č. 6, s. 61-62.
- HOSPES, Vítězslav. 1995. Knihovna – jak dál? *Obzory Kutnohorska*. 28.9.1995, roč. 6, č. 38, s. 1, 2.
- HOSPES, Vítězslav. 1998. Šest a půl tisíce čtenářů. *Obzory Kutnohorska*. 2.7.1998, roč. 9, s. 2.
- Chcete ušetřit? 1996. *Obzory Kutnohorska*. 21.3.1996, roč. 7, č. 12, s. 3.
- JARKULIŠOVÁ, Gabriela. 2004. *Koncepce rozvoje Městské knihovny v Kutné Hoře*. Kutná Hora : Městská knihovna, 2004. [11] s.

- JARKULIŠOVÁ, Gabriela. 2005. Kronika. *Krásné město*. 2005, č. 3, s. 27.
- JARKULIŠOVÁ, Gabriela. 2002. Městská knihovna informuje. *Kutnohorské listy*. 2002, č. 10, s. 3.
- JARKULIŠOVÁ, Gabriela. 2010. *Osobní komunikace*. Městská knihovna, Husova 145, Kutná Hora. 11. června 2010
- JARKULIŠOVÁ, Gabriela. Začátek nové tradice [online]. In : *Čtenář*. 2009, roč. 61, č. 6, s. 235. ISSN 0011-2321. [cit. 2010-07-24]. Dostupný také z WWW: <<http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2009-roc-61/06-2009/z-knihoven-59-428.htm>>.
- Ke knihám chtějí přilákat hlavně dětské čtenáře. 2006. *Kutnohorský deník*. 9.1.2006, roč. 14, č. 7, s. 2.
- KNAP, Eugen. 1931. Minulost a přítomnost měst. veřejné knihovny v Kutné Hoře. *Kutnohorský rozhled*. 1931, roč. 4, s. 23-25.
- Knihy – nejlepší přítel. 1973. *Úder*. 15. 3. 1973, roč. 14, č. 10, s. 3.
- Knihovna a čtenáři českomoravští. 224. Kutná Hora. 1870. *Světlozor*. 1870, roč. 4, příloha k č. 42, s. 153.
- Knihovní systémy LANius a Clavius* [online]. Tábor : LANius, c2010 [cit. 2010-08-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.lanius.cz/>>.
- Knihovnický kurs v Kutné Hoře. 1946. *Krásné město*. 1946, roč. 5, č. 2, s. 30-31.
- Knihovny Středočeského kraje*. 2004. Kladno : Středočeská vědecká knihovna; Praha : Žaket, 2004. 119 s. ISBN 80-85191-46-6.
- KONVALINA, Miloš. 1964. Knihovna je pro všechny. *Úder*. 4.12.1964, roč. 5, č. 49, s. 3.
- KOZLÍKOVÁ, Jindřiška. 1991. Knihovny na Kutnohorsku v nových ekonomických podmínkách. *Čtenář*. 1991, roč. 43, č. 7, s. 227-228.
- Krátce z okresu. 1970. *Úder*. 10. 9.1970, roč. 11, č. 36, s. 2.
- Kronika. 2007. *Krásné město*. 2007, č. 2, s. 23.
- Kronika dětského oddělení Okresní knihovny v Kutné Hoře. Školní rok 1985-1986*. 1986. Kutná Hora : Okresní knihovna, 1986, nestr.
- Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Historie* [online]. Kutná Hora : Městská

knihovna, c2010 [cit. 2010-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-kh.cz/content/historie>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Informace podle zákona č. 106/1999 Sb.* [online]. Kutná Hora : Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-07-08]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna-kh.cz/content/informace-podle-z%C3%A1kona-%C4%8D-1061999-sb>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). 2003. *Městská knihovna Kutná Hora : kutnohorskou knihovnou než napočítáte do deseti...* 2003. Kutná Hora, [Městská knihovna], 2003. 12 s.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *MVS* [online]. Kutná Hora : Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-08-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-kh.cz/content/pro-knihovny/MVS>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Oddělení* [online]. Kutná Hora : Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-08-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-kh.cz/content/oddeleni>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Pro knihovny* [online]. Kutná Hora : Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-08-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-kh/pro-knihovny>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *REKS* [online]. Kutná Hora : Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-08-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-kh.cz/content/reks>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Rozpis akcí plánovaných pro rok 2010* [online]. Kutná Hora : Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-08-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-kh.cz/rozpis-akce-2010>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Speciální služby* [online]. Kutná Hora : Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-08-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-kh.cz/content/specialni-sluzby>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Výroční zpráva 2001* [online]. Kutná Hora : Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-07-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovna-kh.cz/content/vyrocnizprava-2001>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Výroční zpráva 2002* [online]. Kutná Hora :

Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-07-31]. Dostupný z WWW:

<<http://www.knihovna-kh.cz/content/vyrocní-zprava-2002>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). *Výroční zpráva 2003* [online]. Kutná Hora :

Městská knihovna, c2010 [cit. 2010-07-31]. Dostupný z WWW:

<<http://www.knihovna-kh.cz/content/vyrocní-zprava-2003>>.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). 2005. *Výroční zpráva za rok 2004*. Kutná

Hora : Městská knihovna, 2005. 17 s.

Městská knihovna (Kutná Hora, Česko). 2007. *Výroční zpráva za rok 2007*. Kutná

Hora : Městská knihovna, 2007. 17 s.

Městská veřejná knihovna (Kutná Hora, Česko). 1949. *Sto let veřejného knihovnictví*

v Kutné Hoře : 1848-1948. Kutná Hora : Štětкова městská veřejná knihovna, 1949.

34 s.

Městská veřejná knihovna v Kutné Hoře. 1927a. *Kutnohorský rozhled*. 1.1.1927, roč.

1, č. 1, s. 7-8.

Městská veřejná knihovna v Kutné Hoře. 1927b. *Kutnohorský rozhled*. 1.9.1927, roč.

1, č. 9. s. 108-109.

Mládež a kultura, 1982. *Úder*. 10.6.1982, roč. 23, č. 24, s. 4.

MOTTL, Ladislav. 1961. Knihovníci se školili. *Úder*. 20.4.1961, roč. 2, č. 16, s. 13.

Na okraj města zavezou knihy biblioautomobilem. 2005. *Kutnohorský deník*.

23.7.2005, roč. 13, č. 171, s. 2.

Najít cestu ke knize. *Úder*. 26.3.1981, roč. 22, č. 12, s. 2.

Národní knihovna České republiky (Praha, Česko). *Informace pro knihovny : portál*

Knihovnického institutu Národní knihovny ČR [online]. Praha : Národní knihovna

ČR, c2010 [cit. 2010-08-05]. Dostupný z WWW: <<http://knihovnam.nkp.cz>>.

Obecní knihovna Malín (Česko). *Obecní knihovna Malín* [online]. Malín : Obecní

knihovna, aktualizováno 2010-06-18 [cit. 2010-08-18]. Dostupný z WWW:

<<http://www.knihovnamalin.webk.cz/pages/uvod.html>>.

OUŘECKÁ, Alena. 1986. Březen – každoročně měsícem knihy. *Úder*. 13.3.1986,

roč. 27, č. 11, s. 3.

OUŘECKÁ, Alena. 1979. Březen – měsíc knihy. *Úder*. 22.3.1979, roč. 20, č. 12, s. 3.

- OUŘECKÁ, Alena. 1983. Služby čtenářům. *Úder*. 13.1.1983, roč. 24, č. 2, s. 3
- OUŘECKÁ, Alena. 1977. Soutěž knihoven. *Úder*. 14.7.1977, roč. 18, č. 28-29, s. 5.
- OUŘECKÁ, Alena. 1988. 140 let veřejné knihovny v Kutné Hoře. *Úder*. 24.3.1988, roč. 29, č. 12, s. 3.
- Pietní oslavy MUDr. J. J. Štětky. 1938. *Krásné město*. 1938, roč. 1, č. 2, s. 7.
- POKORNÁ, B; TĚŠITELOVÁ, P. Návštěva v okresní knihovně. *Úder*. 12.6.1980, roč. 21, č. 24, s. 3.
- POKORNÁ, Jitka. 2005. Knihovna se otevírá nevidomým. *Kutnohorský deník*. 31.5.2005, roč. 13, č. 127, s. 3.
- POKORNÁ, Jitka. 2004. Na knihy se v policích nepráší. *Kutnohorský deník*, 3.9.2004, roč. 12, č. 206, s. 16.
- POKORNÁ, Jitka. 2006. Na vypůjčení určité knihy nebudete už čekat měsíce. *Kutnohorský deník*. 30.1.2006, roč. 14, č. 25, s. 2.
- POSPÍCHALOVÁ, Helena. 2005. Kronika. *Krásné město*. 2005, č. 2, s. 21-22.
- Práce knihoven. 1979. *Úder*, 13.9.1979, roč. 20, č. 36, s. 2.
- PROVAZ, Lukáš. 2003. Významné výročí Městské knihovny v Kutné Hoře (I). *Kutnohorský deník*. 3.7.2003, roč. 11, č. 154, s. 17.
- Příprava koncepce rozvoje knihoven na období 2011 – 2014* [online]. Telč : Ústřední knihovnická rada, 15.-17.3. 2010 [cit. 2010-06-20]. Dostupný z WWW: http://knihovnam.nkp.cz/docs/UKR/KoncepceTelc_03_2010.pdf.
- Reinerovi a František Munk tématem zajímavých přednášek. 2007. *Obzory Kutnohorska*. 10.7. 2007, roč. 18, č. 28, s. 7.
- SIEGL, Jaromír. 1939. Dar Měšťanské Besedy Štětkově městské veřejné knihovně. *Krásné město*. 1939, roč. 2, č. 1, s. 14.
- SIEGL, Jaromír. 1932. Knihovna a čítárna pro mládež v Kutné Hoře otevřena. *Kutnohorský rozhled*. 1932, roč. 5, č. 3, s. 39.
- SIEGL, Jaromír. 1928. Městská veřejná knihovna v Kutné Hoře (Hrádek). *Kutnohorský rozhled*. 1.11.1928, roč. 2, č. 9, s. 119-120.
- SIEGL, Jaromír. 1946a. Některé zajímavosti ze Štětkovy městské veřejné knihovny v

- Kutné Hoře. *Krásné město*. 1946, roč. 5, č. 6, s. 70.
- SIEGL, Jaromír. 1961. Okresní lidová knihovna v Kutné Hoře v Měsíci knihy. *Úder*. 23.3.1961, roč. 2, č. 12, s. 2.
- SIEGL, Jaromír. 1947. Patnáct let činnosti knihovny pro mládež v Kutné Hoře. *Krásné město*. 1947, roč. 6, č. 5, s. 62.
- SIEGL, Jaromír. 1948. Státní knihovnický čtyřnedělní kurs se konal od 12. července do 7. srpna 1948 v Kutné Hoře. *Krásné město*. 1948, roč. 7, č. 2, s. 22.
- SIEGL, Jaromír. 1969. Sto dvacet let kutnohorské knihovny. *Krásné město*. 1969, č. 2, s. 5-6.
- SIEGL, Jaromír. 1950. Štětkova městská veřejná knihovna v roce 1950. *Krásné město*. 1950, roč. 9, č. 3, s. 31.
- SIEGL, Jaromír. 1946b. Výstavka na paměť úmrtního dne TGM. *Krásné město*. roč. 5, č. 5, s. 58.
- SKLÁŘOVÁ, Slávka. Knihy už v nemocnici nenajdou. *Kutnohorský deník*. 19.7.2002, roč. 10, č. 166, s. 18.
- Společenská rubrika. 1973a. *Úder*. 15.2.1973, roč. 14, č. 6, s. 3.
- Společenská rubrika. 1973b. *Úder*. 8.3.1973, roč. 14, č. 9, s. 5.
- Státní knihovnický kurs. 1931. *Česká osvěta*. Září 1931, roč. 28, č. 1, s. 6-7.
- Státní okresní archiv Kutná Hora. 1898-1924. *Katalogy knihovny od r. 1898 do r. 1924*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1898-1924, knihy č. 5-7, 9-12.
- Státní okresní archiv Kutná Hora. 1929-1930. *Korespondence 1929-1930*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1929-1930, karton č. 3.
- Státní okresní archiv Kutná Hora. 1931-1932. *Korespondence 1931-1932*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1931-1932, karton č. 4.
- Státní okresní archiv Kutná Hora. 1932-1933. *Korespondence 1932-1933*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1932-1933, karton č. 5.
- Státní okresní archiv Kutná Hora. 1941-1947. *Korespondence 1941-1947*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1941-1947, karton č. 7.
- Státní okresní archiv Kutná Hora. 1898-1924. *Korespondence historická 1898-1924*.

Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1898-1924, karton č. 29.

Státní okresní archiv Kutná Hora. 1952-1961. *Korespondence, přednášky, 1952-1961*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1952-1961, karton č. 9.

Státní okresní archiv Kutná Hora. 1952-1961. *Relace pro místní rozhlas*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1952-1961, karton č. 9.

Státní okresní archiv Kutná Hora. Cca 1915. *Seznam knih z odkazu E. Jiříka*.

Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, cca 1915, kniha č. 8.

Státní okresní archiv Kutná Hora. 1843-1852. *Základní kniha kněhowny městské na Horách Kutných*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1843-1852, karton č. 3, Vocel 238.

Státní okresní archiv Kutná Hora. 1941-1949. *Zápisy o schůzích knihovny rady*.

Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, 1941-1949, kniha č. 2.

Státní okresní archiv Kutná Hora. 1921-1940. *Zprávy o schůzích knihovny rady, 1921-1940*. Městská (okresní) knihovna Kutná Hora, kniha č. 1.

STRBÍKOVÁ, Dagmar. Knihovnický happening v Kutné Hoře – 3.10.2008. *Bulletin SKIP*, 2008, roč. 17, č. 4, s. 4. Dostupný také z WWW:
<http://skip.nkp.cz/Bulletin/Bull08_403.htm#ti>.

ŠIMKOVÁ, Lenka. Městská knihovna v Kutné Hoře představila nová oddělení. *Čtenář*. 2006, roč. 58, č. 11, s. 376. Dostupný také z WWW:
<http://ctenar.svkkk.cz/files/pdf_2006/c1106.pdf>.

ŠMOK, Jan. Původně byt řídicího školy se proměnil na knihovnu. *Kutnohorský deník*. 31.10.2008, roč. 16, č. 256, s. 3.

Uznání dobré práce. 1962. *Úder*. 15.3.1962, roč. 3, č. 11, s. 3.

V pobočce chtějí nabízet kompletní knihovny služby. 2006. *Kutnohorský deník*. Roč. 14, č. 27, s. 3.

VOLF, Josef. 1933. Knihovny v Kutné Hoře do r. 1850. *Časopis československých knihovníků*. 1933, roč. 7, č. 6, s. 167-169.

Výroční zpráva městské veřejné knihovny v Kutné Hoře za rok 1926. 1927. *Kutnohorský rozhled*. 1.9.1927, roč. 1, č. 7, s. 84.

Z Okresní lidové knihovny. 1960. *Kulturní kalendář města Kutné Hory*. 1960, č. 11,

s. 8-9.

Z Okresní lidové knihovny. 1962. *Kulturní kalendář města Kutné Hory*. 1962, roč. 2, č. 2, s. 9-10.

Zájem o knihy roste. 1975. *Úder*. 3.4.1975, roč. 16, č. 14, s. 3.

Zásluhy českého, moravského a slezského duchovenstva o zakládání knihoven, o rozšiřování knih a časopisů po dědinách a městech. 1888-1889. Praha : Cyrillo-Methodějská knihtiskárna J. Zeman, 1888-1889. 2 sv. (97 s., 98-180 s.)

ZNOJEMSKÝ, Ladislav. 1971. Jaromír Siegl. *Krásné město*. 1971, č. 3, s. 47-48.

Přílohy

1. Seznam obsluhovaných knihoven
2. Významné osobnosti knihovny
3. Studie novostavby Městské knihovny v Kutné Hoře

1. Seznam obsluhovaných knihoven

Profesionální knihovny:

Městské muzeum a knihovna Čáslav
Místní knihovna Červené Pečky
Městská knihovna Český Brod
Městská knihovna Kolín
Městská knihovna a informační centrum
Městská knihovna Kouřim
Městská knihovna Městec Králové
Městská knihovna Nymburk
Městská knihovna Svatopluka Čecha Pečky
Městská knihovna Poděbrady
Knihovna obce Rožďalovice
Městská knihovna K. Viky
Městská knihovna K. Hampla
Základní knihovna Uhlířské Janovice
Místní knihovna Velim
Obecní knihovna Velký Osek
Místní knihovna Vrdy
Městská knihovna Zásmuky
Středisková knihovna Zbraslavice
Městská knihovna Zruč n.Sáz.
Místní knihovna Žiželice
Místní knihovna Žleby

Neprofesionální knihovny:

Obecní knihovna Bečváry
Obecní knihovna Bělušice – pozastavena činnost
Obecní knihovna Běrunice
Obecní knihovna Bílé Podolí
Obecní knihovna Bohdaneč
Obecní knihovna Bočím
Obecní knihovna Bratčice
Obecní knihovna Budiměřice
Obecní knihovna Cerhenice
Místní knihovna Církvice
Obecní knihovna Černíny
Místní lidová knihovna Červené Janovice
Obecní knihovna Červený Hrádek
Místní knihovna Čestín
Obecní knihovna Činěves
Obecní knihovna Dlouhopolsko
Obecní knihovna Dobřichov
Obecní knihovna Dobšice
Obecní knihovna Dolní Chvatliny
Obecní knihovna Doubravčice
Obecní knihovna Drahobudice
Obecní knihovna Drobovice
Obecní knihovna Dymokury
Obecní knihovna Hlízov

Obecní knihovna Horka I
Obecní knihovna Horka II
Obecní knihovna Horky
Obecní knihovna Horušice
Místní lidová knihovna Hořátev
Lidová knihovna Hraběšín
Obecní knihovna Hradčany
Obecní knihovna Hradištko
Obecní knihovna Hrubý Jeseník
Obecní knihovna Chleby
Obecní knihovna Chlístovice
Obecní knihovna Chotinky
Obecní knihovna Chotěšice
Obecní knihovna Chotouchov
Obecní knihovna Choťovice
Obecní knihovna Chotusice
Obecní knihovna Chotutice
Obecní knihovna Chotýš
Obecní knihovna Chroustov
Obecní knihovna Jíkev
Obecní knihovna Jizbice
Obecní knihovna Kácov
Obecní knihovna Kamenné Zboží
Jiráskova knihovna Klučov
Městská knihovna Poděbrady-pobočka Kluk
Obecní knihovna Kněžice
Obecní knihovna Kněžice, část Dubečno
Obecní knihovna Kněžice, část Osek
Obecní knihovna Kněžičky
Obecní knihovna Kolárovice
Obecní knihovna Kožojedy
Obecní knihovna Kostomlátky
Obecní knihovna Kostomlaty n. L.
Obecní knihovna Košík
Obecní knihovna Kounice
Obecní knihovna Kovanice
Místní knihovna Kozohlody
Obecní knihovna Krakovany
Obecní knihovna Krchleby u KH
Obecní knihovna Krchleby
Obecní knihovna Křečhoř
Obecní knihovna Křečkov
Obecní knihovna Křesetice
Obecní knihovna Křinec
Obecní knihovna v Květnici
Místní lidová knihovna Libenice
Obecní knihovna Libice n. Cidl.
Místní lidová knihovna Libodřice
Obecní knihovna Lipeč
Obecní knihovna Olšany

Obecní knihovna Loučeň
Místní lidová knihovna Malešic
Obecní lidová knihovna Mcely
Obecní knihovna Mečíř
Obecní knihovna Milčice
Místní knihovna Mozkovice
Veřejná knihovna Miškovice
Místní knihovna Močovice
Obecní knihovna Nepoměřice
Místní knihovna Nové Dvory
Obecní knihovna Nový Dvůr
Obecní knihovna Nučice
Obecní knihovna Odřepsy
Obecní knihovna Ohaře
Obecní knihovna Okřínek
Obecní knihovna Oleška – pozastavena činnost
Obecní knihovna Opatovice I
Obecní knihovna Opočnice
Obecní knihovna v Opolánkách – pozastavena činnost
Obecní knihovna Opolany
Obecní knihovna Oseček
Obecní knihovna Oskořínek
Obecní knihovna Otryby-Soběšín
Obecní knihovna Ovčáry
Místní knihovna Paběnice
Obecní knihovna Pašinka
Obecní knihovna Pátek
Obecní knihovna Pertoltice
Obecní knihovna Petrovice I
Obecní knihovna Písty
Obecní knihovna Platany
Obecní knihovna Pňov-Předhradí
Obecní knihovna Podmoky
Obecní knihovna Polepy
Místní knihovna Potěhy
Městská knihovna Poděbrady-pobočka P. Lhota
Obecní knihovna Přehvzda
Obecní knihovna Přistoupim
Obecní knihovna Radim
Obecní knihovna Radovesnice
Obecní knihovna Radovesnice II
Obecní knihovna Rašovice – pozastavena činnost
Obecní knihovna Ratiboř
Obecní knihovna Matenice
Knihovna Rohovec
Obecní knihovna Sány
Obecní knihovna Sekeřice
Obecní knihovna Semtěš
Obecní knihovna Senice
Obecní knihovna Slavošov

Obecní knihovna Sloveč
Obecní knihovna Sokoleč
Obecní knihovna Souňov
Obecní knihovna Staňkovice
Obecní knihovna Starkoč
Školní knihovna Starý Kolín
Obecní knihovna Straky
Místní knihovna Suchdol
Místní lidová knihovna Svatá Kateřina
Místní lidová knihovna Svatý Mikuláš
Obecní knihovna Svojšice
Obecní knihovna Šestajovice
Obecní knihovna Škvorec
Obecní knihovna Tatce
Obecní knihovna Tismice
Obecní knihovna Třebestovice
Obecní knihovna Třebešice
Obecní knihovna Tři Dvory
Obecní knihovna Tuchoraz
Obecní knihovna Tuklaty
Místní knihovna Tupadly
Obecní knihovna Úmonín
Obecní knihovna Úmyslovice
Obecní knihovna Velenice
Obecní knihovna Velenka
Obecní knihovna Veletov
Obecní knihovna Velké Výkleky
Obecní knihovna Veltruby
Obecní knihovna Vestec
Místní knihovna Vlačice
Veřejná knihovna Vlastějovice
Místní knihovna Vlkaneč
Obecní knihovna Vlkov pod O.
Obecní knihovna Vrátkov
Obecní knihovna Vrbčany
Obecní knihovna Vrbice
Obecní knihovna Vrbová Lhota
Obecní knihovna Všechlapy
Obecní knihovna Vykáň
Obecní knihovna Vyžlovka
Obecní knihovna Záboří n. Lab.
Obecní knihovna Tábornice
Obecní knihovna Zalešany
Místní knihovna Zvýšiv
Obecní knihovna Zvěřinec
Obecní knihovna Žabonosy
Obecní knihovna Žehuň
Obecní knihovna Žehušice

V ROCE 2007 ZMĚNĚNO NA POBOČKY:

Obecní knihovna Doubraviny – spadá pod knihovnu Košík

Obecní knihovna Kamilov – spadá pod knihovnu Sloveč

Obecní knihovna v Sovenicích – spadá pod knihovnu Bošín

Obecní knihovna ve Střihově – spadá pod knihovnu Sloveč

Obecní knihovna ve Studcích – spadá pod knihovnu Loučeň

2. Významné osobnosti knihovny

Josef Jaromír Štětka (1808-1878) – zakladatel knihovny

Petr Miloslav Veselský (1810-1889) – spolupracovník Štětkův, autor „Základní knihy kněhowny městské na Horách Kuttnách

Jan Siegl – první knihovník obecní lidové knihovny v Kutné Hoře v letech 1899-1923

Jaromír Siegl – od roku 1923 oficiálně jmenován knihovníkem Štětkovy městské veřejné knihovny

Miloš Konvalina – ředitel knihovny v Kutné Hoře do roku 1979

Alena Ouřecká – ředitelka knihovny v letech 1979-1990

PhDr. Jindřiška Kozlíková – ředitelka knihovny v letech 1990-1995

Mgr. Gabriela Jarkulišová – ředitelka knihovny od roku 1995

